Věčná výzva

Putování
zázračným
Koránem

Abu Zakariya

Mým milovaným dětem, Zakariya, Eesa a Maryam. Nechť vám Alláh dá jít ve stopách proroků, mír s nimi, a nechť každý z vás naplňuje Korán. Ámín.

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být reprodukována v žádném jazyce, uložena ve vyhledávacím systému nebo přenášena v jakékoliv formě nebo jakýmikoli prostředky, elektronicky, mechanicky, fotokopií, záznamem nebo jinak bez výslovného svolení vlastníka autorských práv.

Published & distributed by

ONEREASON

Suite 321, Crown House, North Circular Road, London, NW10 7PN

Tel.: +44(0)203 020 0031, e-mail: mail@onereason.org, web: www.onereason.org

Předmluva

V posledních sto letech vznikla celá řada knih o Koránu v mnoha jazycích, od muslimských i nemuslimských autorů. Tato díla se většinou věnují jen jednomu tématu nebo jsou určena odborným čtenářům. Tuto knihu jsem napsal, protože jsem vnímal poptávku po aktuálním a komplexním textu o Koránu pro lidi všech vyznání i bez něj. Záměrně jsem ji nepsal v akademickém stylu, aby byla srozumitelná všem. K jejímu pochopení není třeba žádných předchozích znalostí o Koránu a islámu.

Rád bych čtenářům přiblížil, čím si Korán získal srdce více než 1,5 miliardy muslimů po celém světě, mezi něž patřím i já. V jedné knize není možné zachytit všechny aspekty Koránu, ani věnovat se všem polemikám. Tak široký tematický záběr by vyžadoval mnohosvazkové dílo. Proto čtenářům doporučuji, aby se nad tématy otevřenými v této knize zamýšleli a pak dál hledali v dalších zdrojích. Upřímně doufám, že se tato kniha stane dobrým průvodcem těm, kdo se vydají na objevné putování při poznávání poselství Koránu, jež je určeno všem, kdo jsou připraveni mu naslouchat.

Vážíme si všech vašich podnětů, proto na internetu publikujeme aktualizace ke knize a také odpovídáme na dotazy čtenářů (OneReason.org/eternalchallenge). Tato kniha je první svého druhu, proto se v ní mohou vyskytnout chyby. Pokud si čtenáři nějakých nepřesností všimnou, prosíme je o upozornění na EternalChallenge@OneReason.org, abychom je mohli v příštím vydání opravit.

Nakonec bych chtěl poděkovat všem, kdo mi pomáhali při psaní této knihy, která je výsledkem několika desetiletí kolektivního úsilí. Nikdy by nemohla vzniknout bez podpory mé rodiny a pracovního nasazení mých kolegů, kterých je příliš mnoho na to, abych je všechny jmenoval. Obzvlášť vděčný jsem Hamzovi Tzortzisovi a Subbooru Ahmadovi, že mi napsání takto důležité knihy svěřili. Jejich přínos a povzbuzování byly nedocenitelné. Nejvíce jsem však vděčný Alláhovi za Jeho pomoc, bez níž by nic nebylo možné. Pokorně se k Němu modlím, aby tuto práci přijal jako službu Jemu a odpustil mi všechna má neúmyslná pochybení.

Abu Zakariya
ManyProphetsOneMessage.com

Obsah

Předmluva ..... - 3 -

Obsah ..... - 4 -

Co je Korán? ..... - 5 -

Jaké je jeho učení? ..... - 6 -

Jaká jsou jeho hlavní témata? ..... - 10 -

Příběhy proroků a národů minulosti ..... - 14 -

Onen svět ..... - 15 -

Proč věřit v Korán? ..... - 20 -

Pojetí Boha ..... - 21 -

Uchování ..... - 23 -

Relevantnost ..... - 30 -

Literární charakteristiky ..... - 38 -

Struktura ..... - 42 -

Přesné předpovědi budoucnosti ..... - 49 -

Odhalení ztraceného vědění minulosti ..... - 55 -

Nenapodobitelnost ..... - 59 -

Vliv na společnost ..... - 64 -

Úvahy nad znameními v Koránu ..... - 76 -

Kdo je autorem Koránu? ..... - 77 -

Několik myšlenek závěrem ..... - 87 -

Odkazy (v angličtině) ..... - 90 -

Co je Korán?

Co je Korán a jak vznikl? Muslimové věří, že Korán byl zjeven proroku Muhammadovi (mír s ním) všemocným Bohem prostřednictvím archanděla Gabriela. Korán říká, že Muhammad je konečným poslem v dlouhé řadě dřívějších Bohem vyslaných poslů, jako byli Abraham, Mojžíš a Ježíš (mír s nimi všemi). Toto je jedním z mnoha jedinečných aspektů Koránu, tedy že uznává všechny Bohem vyslané posly.

Vliv Koránu na svět je nesmírný. Byl sice zjeven v Arábii 7. století, přináší však univerzální poselství celému lidstvu. Díky Koránu je dnes na světě více než 1,5 miliardy muslimů, což je téměř čtvrtina celého lidstva. Muslimové jsou lidé všech etnik, národností a společenského původu. Jen pro představu kolik je na světě muslimů, někdo v každý okamžik každého dne někde na světě právě přednáší Korán. Odhaduje se, že dnes jsou na světě milióny muslimů, kteří umí celý Korán zpaměti. To vzbuzuje zvědavost, co je na Koránu tak působivé, že nechává takto hlubokou stopu v srdcích více než miliardy muslimů.

Korán je nejčtenější knihou na světě, ale zároveň také tou nejčastěji nepochopenou a dezinterpretovanou. Dnes to vypadá, že o Koránu mluví snad všichni. Ale kolik lidí ho opravdu četlo? Kolik lidí mu dalo prostor, aby sám promluvil? Ať už jste Korán četli, nebo ne, ať už jste o Koránu slyšeli, nebo ne, i tak už váš život ovlivnil do těžko představitelné míry.

Můžete si pomyslet, že všechna náboženství tvrdí obtížně uvěřitelné věci. K sepsání starých náboženských textů došlo už v dávné minulosti a nikdo z nás popisované události neviděl, takže víra v ně musí být slepá. Víra muslimů, že Korán pochází od Boha, však slepá není. Korán je živoucím zázrakem, který můžeme zažít my všichni. Odvážná tvrzení musí být podpořena solidními důkazy. Jak uvidíte, Korán před čtenáře staví výzvu, oslovuje rozum a svůj božský původ dokládá mnoha ověřitelnými důkazy.

Tato kniha vysvětluje obecně rozšířené omyly a předkládá několik velmi silných tvrzení. Pokud jste k náboženským knihám skeptičtí, protože jste názoru, že překypují nepodloženými fantastickými výroky, pak se připravte na překvapení. Pokud už jste Korán četli a máte dojem, že už vám je vše jasné, dejte mu ještě jednu šanci!

Jaké je jeho učení?

Každý z nás se alespoň někdy v životě zamýšlí nad touto zásadní otázkou:

„Proč jsem tady? Jaký je smysl mého života?“

Když se nad svou existencí zamyslíme, dojdeme ke zjištění, že jsme začali existovat v nějaký okamžik. Protože jsme předtím neexistovali a teď existujeme, vyplývá z toho, že naše existence musela mít počátek. V této souvislosti Korán předkládá jednoduchý, ale silný argument o našem původu:

„Cožpak z ničeho byli stvořeni, či sami jsou stvořiteli, anebo stvořili nebesa i zemi? Ne, oni nejsou přesvědčeni.“ (52:35-36)

Korán své čtenáře oslovuje tím, že je vyzývá k uvažování nad racionálními a logickými otázkami, na jejichž základě mohou dojít k závěru nejen o svém původu, ale také o původu všeho, co v materiálním světě existuje, jinými slovy o původu celého vesmíru. Mnoho kosmologických důkazů dokládá, že vesmír měl začátek, což je mezi kosmology nejrozšířenější stanovisko. Když tyto otázky předložené Koránem vztáhneme na vesmír, dostaneme tři možnosti jeho původu:

1. Byl vytvořen z ničeho
2. Vytvořil sám sebe
3. Má vnější příčinu

První možností je, že vesmír byl vytvořen z ničeho. Opravdu může něco vzniknout z ničeho? To je nemožné. Z vlastní osobní zkušenosti i podle přírodních zákonů víme, že věci se prostě nemateriализují z ničeho. Z ničeho nemůže vzniknout nic.

To nás vede k další možnosti, tedy že se vesmír vytvořil sám. Může se něco samo vytvořit? V tom je vnitřní rozpor. Aby se něco mohlo samo vytvořit, nutným předpokladem je jeho předchozí existence. Nic nemůže zároveň neexistovat i existovat. Bylo by to jako říci, že vaše matka porodila samu sebe.

Když něco nemůže vzniknout z ničeho a sebestvoření je nesmysl, co zbývá? Je tu ještě jedna poslední možnost, tedy že vesmír má vnější příčinu. Je to nejlepším vysvětlením původu vesmíru a všeho v něm, včetně nás, protože to intuitivně dává smysl a je to v souladu s přírodními zákony, tedy že vše, co začíná existovat, má příčinu. Co je ale tvořivou silou, která vesmíru dala vzniknout? Byl to nějaký nahodilý děj, nebo inteligentní mysl? Z lidské zkušenosti vyplývá, že když něco funguje uspořádaně v systémech a podle pravidel, takový řád vytvořila nějaká inteligence.

Ukažme si to na příkladu něčeho, co většina z nás zná a denně používá, mobilního telefonu. Mobilní telefon se skládá z několika základních materiálů jako je plast, sklo, křemík a vzácné kovy. Plast pochází z ropy, sklo a křemík z písku. Teď si představte, že jdete pouští, v níž je mnoho ropy a písku, a najdete tam ležet mobilní telefon. Napadlo by vás vůbec, že může být výsledkem miliónů let nahodilých dějů? Vítr vál, slunce žhnulo, padal déšť, sršely blesky, ropa prosakovala na povrch, velbloudi dusali a po miliónech a miliónech let vznikl mobilní telefon. Je vůbec možné, aby něco takového vzniklo samovolně přírodními ději? I když je to teoreticky možné, většina z nás by to za rozumné vysvětlení nepřijala.

Proč tedy takové vysvětlení přijímáme v případě vesmíru, i když je nesrovnatelně složitější než mobilní telefon? Když pozorujeme planety, sluneční soustavu, galaxie, hvězdy a vše další ve vesmíru, vidíme, jak je všechno vysoce uspořádané podle přírodních zákonů do složitých systémů.

Dobrou ilustrací je neuvěřitelně přesné nastavení parametrů ve vesmíru. Je prokázáno, že fyzikální konstanty jsou nastaveny tak jemně, že to dalece přesahuje možnosti lidské techniky, natož náhodného děje. Jedním takovým příkladem je kosmologická konstanta. Nositel Nobelovy ceny, profesor fyziky Steven Weinberg ohledně kosmologické konstanty provedl následující výpočet:

> ***„Jedna konstanta pravděpodobně vyžaduje neuvěřitelně přesné nastavení. Existence jakéhokoliv života vyžaduje vyrušení různých příspěvků k energii vakua s přesností na 120 desetinných míst.“*** Kdyby ne, tak: ***„Vesmír by buď prošel úplným cyklem rozpínání a smršťování dřív, než by se život mohl objevit, nebo by se rozpínal tak rychle, že by se žádné galaxie či hvězdy nemohly zformovat.“ [1]***

Jinak řečeno, kdyby se tato konstanta lišila o jedinou číslici v

1.000.000.000

všech fyzikálních hodnot ukazuje moudrost a moc stvořitele vesmíru, jak říká Korán: ***„On stvořitelem je nebes a země, a když rozhodne věc nějakou, pak řekne toliko ‚Staniž se!' a stane se." (2:117)***

Mít stvořitele je jedna věc, ale jak zjistit, zda naše existence má nějaký smysl a účel? Vše na světě má svůj účel, i běžné věci jako židle, talíř a tato kniha, kterou držíte v rukou, slouží nějakému účelu. Nebylo by smutné, kdybychom my žádný smysl a účel neměli? Když se rozhlédneme kolem sebe a zamyslíme se, snadno dojdeme k závěru, že naše existence smysl a účel musí mít. Vezměme si rozsáhlost našeho vesmíru s miliardami galaxií a bilióny planet. Korán říká, že to vše Bůh nestvořil bezdůvodně: ***„My nebesa a zemi a vše, co je mezi nimi, jsme pro zábavu nestvořili." (21:16)***

Slunce nám dává teplo, mraky déšť, stromy a zvířata nám poskytují jídlo. Když tolik systémů, které Bůh v našem světě vytvořil, nám zajišťuje přežití a pohodlí, pak nějaký účel musel Bůh zamýšlet i pro nás. Korán k tomu říká toto:

> ***„Bůh je ten, jenž stvořil nebesa a zemi a z nebe vodu seslal a z ní plodům pro obživu vaši vyrůst dal. A podrobil vám lodi, aby po moři pluly podle rozkazu Jeho, a též řeky vám podmanil; a podčinil vám slunce a měsíc, jež neúnavně obíhají, a též noc a den vám podrobil a vše, oč žádali jste Jej, vám uštědřil. A kdybyste chtěli spočítat projevy laskavosti Boží, nikdy je nespočítáte." (14:32-34)***

Ona neodbytná otázka se vynořuje znovu: Jaký je smysl a účel naší existence? A Korán opět přináší odpověď: ***„A džiny a lidi jsem jedině proto stvořil, aby mne uctívali." (51:56)***

Co si představujete pod pojmem „uctívání"? Většina řekne, že modlitbu. To je sice pravda, ale v Koránu má tento výraz mnohem širší význam než jen modlitbu. Zahrnuje všechny skutky poslušnosti, jež se líbí našemu Stvořiteli. Dokonce i sportování a jídlo mohou být skutky uctívání, pokud jsou vedeny úmyslem zachovat si zdraví a sílu.

Proč uctívat? Je důležité chápat, že náš Stvořitel naše uctívání nepotřebuje. Korán nám přímo říká, že potřebu uctívat mají lidské bytosti. Jsme víc než jen naše těla, máme i duchovní dimenzi, která také potřebuje živit. Mnozí lidé jsou bohatí v materiálním ohledu, ale se svým životem nejsou spokojeni, protože se nevěnují své duchovní stránce. Abychom mohli zažít skutečný mír, musí být tělo i duše v souladu s naším Stvořitelem: ***„Jak jinak než vzpomínkou na Boha se mohou srdce uklidnit?" (13:28)*** Když se snažíme ve všech oblastech života zalíbit svému Stvořiteli, budeme ve stavu neustálého připomínání si Boha a naše srdce spočinou v míru. Toto je naprosto odlišný přístup k životu, ale když někdo tímto způsobem žije, mnohé jeho vnější činy se tím nijak nezmění. Zásadní je, že se změní myšlenkové pochody, z nichž tyto činy vycházejí, a člověk nalezne vnitřní mír, který je v dnešní společnosti tak potřeba.

Z toho vyplývá další otázka: Jaký je nejlepší způsob uctívání Boha? Při hledání odpovědi se vraťme k příkladu mobilního telefonu. Mobilní telefony samozřejmě nejsou tak složité jako lidské bytosti, ale i tak máme něco společného. V obou případech je nějaká omezená životnost, pro fungování je potřeba dodávat energii a při nesprávném zacházení může dojít k poškození. Když se u mobilu vyskytne problém, většina lidí se nejdříve podívá do uživatelské příručky. Proč? Protože je v ní popsaný správný způsob používání a my zcela oprávněně expertům

důvěřujeme. Ten, kdo mobilní telefon vytvořil, zná nejlepší způsob jak ho používat a tyto informace nám poskytuje v uživatelské příručce. Podobným způsobem je Korán jako uživatelská příručka pro lidstvo a pochází od toho, kdo nás vytvořil. Bůh (Alláh), náš Stvořitel, nás zná lépe než my sami. Proto Jeho vědění jak máme žít své životy a Jeho správné vedení budou vždy lepší než jakékoliv lidmi vytvořené filozofie a životní styly.

Proč nám všemocná a moudrá vyšší Bytost dává správné vedení? Proč nás jen nevytvořila a nenechala nás, ať si poradíme sami? Korán říká, že náš Stvořitel je nejen mocný a moudrý, ale také odpouštějící a láskyplný: ***„On je ten, jenž vzniknout všemu dává a návrat působí, On odpouštějící je, láskyplný.“ (85:13-14)*** Našemu Stvořiteli na nás záleží a právě ze Svého milosrdenství lidstvu seslal Korán.

Jaká jsou jeho hlavní témata?

Víra ve všemocného Boha

Podstata Koránu, monoteismus, je vyjádřena ve 112. kapitole:

> ***„Rci: ‚On Bůh je jedinečný,***
> ***Bůh sám o sobě věčný.***
> ***Neplodil a nebyl zplozen***
> ***a není nikoho, kdo je mu roven.‘“ (kapitola 112)***

Tuto kapitolu Koránu lze vnímat jako definici monoteismu v islámu. Říká nám, že Bůh je jeden. Není jeden v tom smyslu, že z jednoho se mohou stát dva, ze dvou tři a tak dále. Je jediný a jedinečný a nemůže se stát dvěma. Ale jak můžeme vědět, že náš Stvořitel je jen jeden? Proč nemohou být dva nebo tři? K tomuto závěru můžeme dojít i rozumovou úvahou. Rozum, dar od Boha, nám umožňuje uvažovat a přemýšlet o světě kolem nás a vyvozovat o něm závěry. Je to, jako když se kunsthistorik dívá na řadu obrazů a dokáže určit autora podle jeho typického uměleckého stylu, i když mu jméno malíře nesdělili.

Co tedy můžeme o svém božském původu zjistit ze světa kolem nás? Ukazuje se, že všude v přírodě se vyskytují opakované vzorce a existuje mnoho číselných posloupností, jako je Fibonacciho posloupnost. Tato matematická číselná řada byla nazvána „největším tajemstvím přírody“. Fibonacciho posloupnost pozorujeme v mnoha vzájemně nesouvisejících přírodních jevech. Lze ji spatřit od nejmenšího po největší měřítko, v biologických systémech i neživých objektech. Spirálovitý tvar zvaný logaritmická spirála (nebo též zlatý řez) je jedním z příkladů tvaru vycházejícího z této posloupnosti:

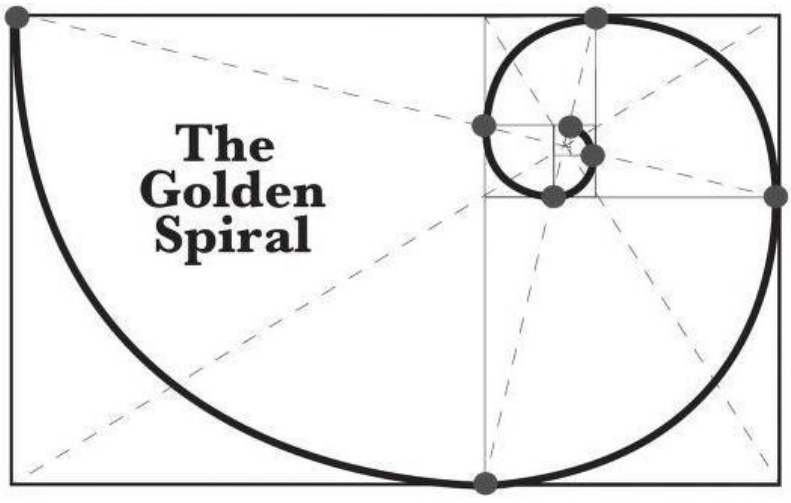

Mezi příklady tohoto vzorce v přírodním světě můžeme uvést ulitu hlemýždě, tvar galaxií, spirálový tvar hurikánů, květy a dokonce i naše otisky prstů:

Tyto vzorce lze brát za opakující se charakteristický znak. Takto konzistentní znak přítomný všude v přírodě ukazuje na jedinost Stvořitele, který to vše vytvořil.

Dalším příkladem opakovaného vzorce v přírodě je DNA. Je to genetická informace, kterou nesou v každé své buňce všechny živé organismy. Všechny geny v každém živém tvoru jsou kódované instrukce k postavení organismu. Genom můžeme přirovnat ke stavební dokumentaci. Přestože živé organismy vnějškově vypadají velmi odlišně, z genetického hlediska jsou díky společnému stvořiteli velmi podobné. Lidé mají například přibližně 50 procent DNA společné s banánovníky. Nyní víme, že DNA, tedy stavební dokumentace, je společná všemu živému v celém přírodním světě. Tato jednotná struktura ukazuje na společného architekta – jediného Stvořitele všech a všeho.

Jak by to vypadalo, kdyby bylo více bohů, více stvořitelů? Polyteistická náboženství věřící ve více bohů tyto bohy vždy vykreslují s různými osobnostmi. Taková náboženství jsou plná příběhů o hádkách mezi bohy, protože ti mají odlišný přístup ke světu. Typickým příkladem je hinduismus, podle něhož bůh Šiva uřízl hlavu bohu Ganéšovi a pak ji nahradil sloní hlavou.

Kdyby existovalo více bohů, více stvořitelů, odráželo by se to v realitě světa kolem nás. Ve stvoření by musel vládnout zmatek a stavební dokumentace v přírodním světě by se ve své struktuře určitě lišily, kdyby každý bůh se svou odlišnou osobností a přístupem vtiskl do svých stvoření své vlastní typické znaky. Kdyby to, co dnes kolem sebe vidíme, stvořili různí bohové, dalo by se předpokládat, že bychom i navzdory vnějškové podobnosti nalezli na mikroskopické úrovni zásadní odlišnosti. Důkazy z přírody tedy ukazují, že musí existovat jen jediný Stvořitel.

Někdo by mohl namítat, že mnoho předmětů je často vyrobeno více než jedním tvůrcem, například auta. V případě aut jeden člověk vytvoří motor, další člověk vytvoří brzdný systém a tak dále. Je to přijatelný argument? V lidském světě je možné, aby více konstruktérů či tvůrců něco vytvářelo společně, jak to ukazuje příklad aut, ale v oblasti božského nemůže být víc než jeden Bůh. Když mluvíme o Bohu, myslíme tím božskou bytost s vůlí – Bůh dělá, cokoliv si přeje. Jinými slovy Bůh je ze Své podstaty bytostí s neomezenou a neodvratnou vůlí. Kdyby čistě teoreticky existovali dva bozi, co by se stalo, kdyby se v něčem neshodli? Třeba by oba chtěli posunout kámen opačným směrem. Protože obě jejich vůle jsou neomezené, nabízejí se

pouze dvě možnosti:

1. Dohodnou se na kompromisu a dosáhnou společné vůle. V tomto případě je jejich vůle nyní omezená a pasivní, takže z principu už nejsou Bohem.
2. Jeden přemůže druhého. Pouze tento dominantní bůh je skutečným Bohem.

Jak tento příklad ukazuje, není možné, aby existovala více než jedna nevyhnutelná vůle. Když vůle nějakého Boha nemůže být naplněna, nelze ho považovat za Boha. Je to nejjednodušším a nejlogičtějším vysvětlením řádu a stálosti světa kolem nás, tedy že existuje pouze jediná neomezená a neodvratná vůle, jeden Bůh a pouze Jemu náleží naše uctívání.

Když se vrátíme ke kapitole z Koránu, v následujícím verši stojí, že Bůh je věčný: ***"Bůh věčný ..."*** To znamená, že nemá počátek, ani nikdy neskončí. Lidé často kladou otázku: „Kdo stvořil Boha?" Pokud k tomu opět přistoupíme logickou úvahou, dojdeme k závěru, že Bůh musí být nestvořený, protože jinak bychom dostali absurdní nekonečný řetěz stvořitelů. Tedy pokud by stvořitel vesmíru měl stvořitele, a tento další stvořitel měl svého stvořitele a ten zase svého stvořitele a tak dále, pak by žádný vesmír nebyl. Představte si, že je vám řečeno, že si tuto knihu nemůžete přečíst, dokud ji nepřečte někdo jiný před vámi a ten před vámi ji také nemůže číst, dokud ji nepřečte někdo další před ním a tak dále až donekonečna. Přečetl by ji někdo někdy? Odpověď je, že ne. Když tento postup vztáhneme zpátky na vesmír, dojdeme k závěru, že jeho stvořitel musí být nutně nestvořený, protože aby vesmír mohl vzniknout, nemůže za ním být nekonečná řada stvořitelů. Nezbytně musí být jen jediný věčný stvořitel.

Podle dalšího verše Bůh nemá žádné děti ani rodiče: ***„Neplodil a nebyl zplozen..."*** Proč by nejvyšší Bůh nemohl mít děti či rodiče? Poslední verš kapitoly na tuto otázku odpovídá: ***„Není nikoho, kdo je mu roven."*** Všechna stvoření se musí rozmnožovat, aby život mohl dál pokračovat. Jinými slovy máme potomky z potřeby přežít. Někteří lidé mají děti z dalších důvodů, třeba chtějí, aby se o ně měl ve stáří kdo postarat. To je také potřebou. Ale když Bůh je odlišný od Svého stvoření, nemá žádné potřeby, tedy ani neplodí.

Že je Bůh odlišný od stvoření je dalším tématem, které si zaslouží pozornost. Například pokud někdo vytvoří židli či stůl, neznamená to, že se člověk stane tou židlí či stolem. Jsme odlišní a oddělení od toho, co vytváříme. Podobně Bůh stvořil vesmír a ten je od Něho tedy odlišný a oddělený.

Je zajímavé, že Korán o víře ve Stvořitele říká, že je přirozeným stavem všech lidských bytostí: ***„Obrať tvář svou k náboženství pravému jako haníf podle sklonu přirozeného lidem, v němž Bůh lidi stvořil." (30:30)***

Tento postoj podporují také poznatky z psychologie, sociologie a antropologie. Psycholožka z Oxfordské univerzity Dr. Olivera Petrovichová, odbornice na psychologii náboženství, provedla několik studií o psychologii člověka ve vztahu k Boží existenci. Zjistila, že malé děti

automaticky věří v Boha a ateismus se musí naučit [2].

Profesor Justin Barrett zkoumal chování a výroky dětí. Dospěl k závěru, že děti věří v něco, co nazval „přirozeným náboženstvím“. Je to přesvědčení, že existuje osobní bytost, která stvořila celý svět. Tato „bytost“ nemůže být lidská, ale musí být božská, nadpřirozená:

> ***Vědecký výzkum vyvíjející se dětské mysli a víry v nadpřirozeno ukazuje, že si děti běžně a rychle osvojují typ myšlení, který usnadňuje víru v nadpřirozené konatele... Nedlouho po prvních narozeninách děti evidentně chápou, že konatelé, nikoliv přírodní síly či běžné objekty, mají schopnost uspořádávat chaos v řád... Kdo je oním Stvořitelem? Děti vědí, že lidé nejsou dobrými kandidáty. Musí to být bůh... děti se rodí s vírou v to, co nazývám přírodním náboženstvím… [3]***

Přiléhavou ilustrací je ateismus v komunistickém Rusku a komunistické Číně. Sovětský svaz byl první zemí na světě, která si vytyčila ideologický cíl vymýtit náboženství a nahradit ho ateismem. Drtivá většina obyvatel Ruské říše byla v době bolševické revoluce nábožensky věřící a komunisté měli ambici zlomit moc všech náboženských institucí a nakonec náboženskou víru nahradit ateismem. Komunistický režim k naplnění tohoto plánu postupoval konfiskací církevního majetku, zesměšňováním náboženství, šikanou věřících a vyučováním ateismu na školách. Kritika ateismu byla zakázaná a někdy vedla až k uvěznění. Navzdory tomu ateisté vykazovali známky něčeho, co by se dalo nazvat náboženským instinktem, který souvisí s přirozeným stavem, o němž hovoří Korán. Například jejich sochy Stalina a Lenina v nadživotní velikosti byly téměř uctívány. Když se podíváte na nejrůznější kultury, vždy tam lze tento náboženský instinkt vysledovat a projevuje se dokonce i v ateistických kulturách.

Pád komunismu vedl k rychlému oživení náboženství, které v dnešním Rusku vzkvétá. Kdyby víra v Boha byla pouhou ideologií, kterou lidem vštěpí jejich rodiče, proč soustředěné úsilí Komunistické strany po několik generací nevedlo k úplnému vyvrácení náboženského přesvědčení?

Vše to vede k jedinému závěru, že víra v Boha není naučená, ale lidským bytostem je přirozená. Když se zamýšlíme nad Bohem, neměli bychom se ptát, zda Bůh existuje, ale jaké máme důvody Jeho existenci popírat, protože Boží existence je zcela zjevně pravdivá [4].

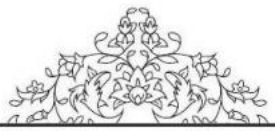

Příběhy proroků a národů minulosti

Korán vysvětluje, že Bůh ke každému národu na zemi někdy v jeho dějinách vyslal Svého posla: ***„A vyslali jsme již k národu každému posla, aby hlásal: ‚Boha uctívejte a Tághútovi [falešným božstvům] se vyhýbejte!'“ (16:36)*** To ukazuje zásadní úlohu poslů pro zjevení. Každý Bohem vyslaný posel, od úplně prvního proroka Adama až po posledního, konečného proroka Muhammada, lidem přinesl shodné základní poselství monoteismu: uctívání jediného pravého Boha, našeho Stvořitele, a nikoliv falešných božstev. Ale proč se Bůh vůbec rozhodl vysílat posly? Proč jenom z nebe neshodil Písmo? Poslové zastávají nenahraditelnou roli učitelů. Mít zjevení nebo vědomosti, je jedna věc. Ale jako lidstvo potřebujeme také učitele, který nám vše správně vysvětlí a názorně ukáže, jak vědění využívat a správně uplatňovat. Představte si školu bez učitelů, kde by děti jen dostaly učebnice náročných předmětů jako je třeba algebra. V takové škole by určitě vládl zmatek, ale především by většina žáků měla problém informace z učebnic vůbec pochopit.

Vedle příběhů proroků je v Koránu také mnoho příběhů minulých národů, které buď Boží posly následovaly, nebo to odmítly a Bohu se vzepřely. Příběhy jsou skvělým způsobem, jak zaujmout pozornost posluchačů a předávat moudrost a morální hodnoty, když se nad nimi lidé zamyslí: ***„A v příbězích jejich je věru mnoho příkladů pro ty, kdož rozumem jsou obdařeni.“ (12:111)*** Tyto příběhy v Koránu nejsou k rozptýlení, ale jsou pro nás příkladem, ukazujícím jak se vyhnout chybám dřívějších národů.

Korán říká, že prorok Muhammad je posledním a konečným poslem: ***„A Muhammad není otcem žádného muže z vás, ale je poslem Božím a pečetí proroků.“ (33:40)*** Když Bůh před Muhammadem vyslal mnoho poslů, proč ne také po něm? Proč Bůh nepokračuje ve vysílání poslů i do budoucna? Každý posel před Muhammadem byl vyslán jen ke svému lidu a nikoliv ke všemu lidstvu. Prorok Muhammad je jediným poslem, který byl vyslán k lidstvu jako celku: ***„A vyslali jsme tě k lidem všem jen jako hlasatele zvěsti radostné a jako varovatele.“ (34:28)***

Muhammadovo poselství, Korán, také představuje pro lidské bytosti dokonalý způsob života, jak říká Bůh: ***„Dnešního dne jsem pro vás dovršil vaše náboženství a naplnil nad vámi Své dobrodiní a zlíbilo se mi dát vám islám jako náboženství.“ (5:3)*** Když je něco dovršeno, už to nelze dále vylepšit. Lidstvu už není potřeba posílat žádné další posly či poselství.

Onen svět

Z Koránu se dozvídáme, že po našem pozemském životě je ještě další existence. Každý z nás zemře a navrátí se k Bohu: ***„Každá duše smrti okusí; a zkoušíme vás zlým i dobrým co pokušením, a k Nám budete navráceni.“ (21:35)*** Jaký je tedy smysl a účel tohoto dočasného života zde na zemi? Proč nás Bůh rovnou nestvořil na věčnosti onoho světa? Korán říká, že v našem pozemském životě procházíme zkouškami:

> ***„Budeme vás zkoušet trochu strachem a hladem a ztrátou na majetku i lidech a plodech – avšak oznam zvěst radostnou trpělivým, kteří, když postihne je neštěstí, hovoří: ‚My Bohu patříme a my k Němu se navrátíme!‘“ (2:155-156)***

V lidské společnosti se zkoušky obvykle konají proto, že se zkoušející snaží něco zjistit o zkoušeném. Bůh však není jako lidé, Boží vědění je neomezené. Bůh zná i naše nejniternější myšlenky, zná nás lépe než my sami: ***„My stvořili jsme člověka a dobře víme, co duše jeho mu našeptává. Vždyť blíže jsme mu než jeho tepna krční.“ (50:16)***

Stejně jako v případě dřívější otázky, proč jsme byli stvořeni k uctívání Boha, týká se to více nás než Boha. Je mnoho důvodů, proč nás Bůh zkouší a proč dopouští, že nás postihují obtíže a těžkosti. Vše to vychází z Boží moudrosti a záměru:

- Odhalit pravé věřící i ty, kdo jsou falešní: ***„Což si lidé myslí, že budou ponecháni na pokoji, když řeknou: ‚Uvěřili jsme,‘ a že zkoušeni nebudou? Vždyť jsme již zkoušeli ty, kdož před nimi byli, a Bůh věru pozná ty, kdo pravdu mluví, i ty, kdo lháři jsou.“ (29:2-3)***

- Těžkosti a obtíže jsou také připomínkou pro lidi, kteří se nechali příliš pohltit pozemským životem a vše berou jako samozřejmost. Už jen že čtete tuto knihu, znamená, že se vám dostalo schopnosti číst. Těžkosti a obtíže nám připomínají, abychom byli vděční za všechna Boží požehnání: ***„Když zahrneme člověka dobrodiním Svým, odvrací se a stranou se vzdálí, když však zlé se ho dotkne, tu hned prošení obšírného je plný.“ (41:51)***

- Člověk je obecně netrpělivý a krátkozraký, takže zkoušku může vnímat negativně, i když mu ve skutečnosti přináší dobro: ***„Je však možné, že je vám nepříjemné něco, co je pro vás dobré, a je možné, že milujete něco, co je pro vás špatné; jedině Bůh to zná, zatímco vy to neznáte.“ (2:216)***

- Nakonec je třeba ještě podotknout, že ne všechny obtíže a těžkosti jsou od Boha. Některé zkoušky, které zažíváme, jsou přímým důsledkem našich vlastních činů. Pokud například někdo večer vypije hodně alkoholu, následující ráno musí očekávat kocovinu: ***„A nepostihne vás neštěstí žádné, leda za to, co ruce vaše si vysloužily, však On mnohé odpouští.“ (42:30)***

Jak vidíte, hlavním účelem zkoušek na tomto světě je duchovní růst lidských bytostí. Tak jako intenzivní žár dokáže oddělit čisté stříbro z rudy, v níž je rozptýleno, zkoušky nám očišťují duši, pokud jsme upřímní.

Teď si možná říkáte, co je na konci této zkoušky. Co nastane, až náš život skončí? Podobně jako v případě zkoušky ve škole bude náš výkon ohodnocen a dostaneme výsledky. V Koránu se to nazývá soudný den. Bude to vrcholně závažná událost, kdy celé lidstvo vstane z mrtvých:

> ***„(Proroku,) odpověz: ‚Bůh život vám dává a pak i smrt; a posléze vás shromáždí pro den zmrtvýchvstání, o němž pochybnosti není, však většina z lidí to neví.‘“ (45:26)***

Čas, kdy tato událost nastane, zná pouze Bůh: ***„A lidé se tě dotazují na Hodinu. Odpověz: ‚Vědění o ní je jedině u Boha. A co ty vůbec víš? Možná že Hodina už je blízká!‘“ (33:63)***

Každý skutek, který během svého života vykonáme, se zaznamenává a budeme se muset zodpovídat úplně ze všeho, co jsme kdy řekli a udělali:

> „***V ten den se lidé vynoří v houfech, aby jim byly ukázány jejich činy. A kdo učinil dobra jen za váhu prášku, uzří je, a kdo učinil zla jen za váhu prášku, uzří je.“ (99:6-8)***

U pozemských soudů se někdy bohatí lidé snaží vyhnout spravedlnosti podplácením soudců či policistů, nebo si najmou špičkového právníka, který je z toho dokáže „vysekat“. V soudný den však uniknout Boží spravedlnosti nebude možné: ***„Od žádného z těch, kdož neuvěřili a jako nevěřící zemřou, nebude přijata ani země zlatem naplněná, kdyby se tím chtěli vykoupit.“ (3:91)***

Možná vás teď napadá, jaký má tento život smysl, když stejně nakonec skončíme na onom světě. Proč tento život prostě nepřeskočíme a nejdeme rovnou k soudnému dni? Ukažme si to na příkladu z našeho světa. Dokážete si představit, že usnete a probudíte se před soudem jako obžalovaný ze zločinu, na který si ani v nejmenším nepamatujete? Určitě byste v takovém případě protestovali a bránili se, že jste žádný takový zločin nespáchali. Po prožití pozemského života na tomto světě si v soudný den budeme pamatovat všechny své skutky, z nichž se budeme zodpovídat, a před Bohem nebudeme mít žádnou výmluvu. Nebudeme mít ani žádný pocit

nespravedlnosti, protože k nám Bůh vyslal Své posly a dostali jsme Korán jako správné vedení. Toho dne nebudeme moci nikomu nic vyčítat, jen sami sobě.

Soudný den je jen prostředkem, nikoliv konečným cílem. Stejně jako každý jiný soud skončí rozsudkem, který nad námi vynese Bůh. Ti, kdo věřili v Boha, odevzdali se Mu a následovali Jeho správné vedení, dostanou v odměnu věčnou blaženost v ráji: ***„Ti však, kdož uvěřili a zbožné skutky konali, ti budou ráje obyvateli a budou tam nesmrtelní.“ (2:82)*** Ty, kdo se rozhodli Boha a Jeho správné vedení odmítnout, čeká strašný trest: ***„Těm, kdož neuvěřili v Pána svého, náleží trest pekelný, a jak hnusný je to cíl konečný!“ (67:6)***

Věčného štěstí v ráji dosáhneme tím, že se otevřeme Jeho milosrdenství, přijmeme Jeho poselství a budeme Mu naslouchat, uctívat Ho a milovat. Odmítání a utíkání před Božím milosrdenstvím nakonec povede k věčnosti na místě plném neštěstí a bez Jeho lásky, tedy v pekle. Pamatujte, že máme na výběr. My se rozhodujeme, zda Jeho milosrdenství přijmeme, nebo před ním utečeme. Máme svobodu volby. Naše rozhodnutí z tohoto života budou utvářet náš věčný život na onom světě.

Možná už je na vás všech těch debat o zkouškách, soudném dni, ráji a pekle příliš. Ale co je třeba mít na paměti je, že Bůh je milosrdný a slitovný. Úspěch na onom světě nám usnadnil, pokud o něj opravdu stojíme. Jak to? Zaprvé nám Bůh dal svědomí jako vnitřní kompas, který nám umožňuje odlišit dobré od špatného a tím nám pomáhá směřovat život k dobru: ***„Při duši a při tom, kdo dal jí vyrovnanost a vdechl jí hříšnost i bohabojnost!“ (91:7-8)*** Když náš morální kompas Bůh zkouší, tyto zkoušky jsou přesně na míru každému jednotlivci, podle jeho silných i slabých stránek: ***„Bůh ukládá duši jen to, co je pro ni možné.“ (2:286)*** Bůh je dokonalý a bez nedostatků, ale ví, že my takoví nejsme. Proto když selžeme a chybujeme, odpustí nám, pokud se kajeme: ***„Služebníci moji, kteří jste se dopustili přestupků proti sobě samým, neztrácejte naději v milosrdenství Boží, vždyť Bůh věru odpouští viny všechny – On odpouštějící je i slitovný.“ (39:53)*** Když konáme dobré skutky, mají mnohem větší váhu než špatné skutky: ***„Kdo přijde se skutky dobrými, tomu dostane se desetinásobku jejich, a kdo přijde s činy špatnými, tomu dostane se odměny podobné; a nebude jim ukřivděno.“ (6:160)*** Bůh nám také prostřednictvím Koránu a proroka Muhammada dal podrobné pokyny jak ve zkouškách obstát: ***„A věru máte nyní v poslu Božím příklad překrásný pro každého, kdo doufá v Boha a v den poslední a kdo Boha hojně vzpomíná.“ (33:21)***

Nyní to všechno spojme a vytvořme analogii se zkouškou v našem pozemském životě. Vzpomeňte si, kdy jste naposledy skládali nějakou zkoušku. Možná ještě ve škole, možná v autoškole. Teď si představte, že zkoušející pro vás stanovil následující podmínky, aby vám úspěšné složení zkoušky co nejvíce usnadnil:

- Na složení zkoušky máte celý život.
- Zkouška byla sestavena konkrétně pro vás s ohledem na vaše silné a slabé stránky.
- Pokud během zkoušky uděláte chyby, máte možnost si je opravit.

- Za každou správnou odpověď dostanete deset bodů. Za špatnou odpověď se odečítá jen jeden bod.
- Zkoušející vám odpovědi na otázky poslal ještě před začátkem zkoušky.
- Zkoušející vám zajistil odborného mentora, který vás na zkoušku bude připravovat.

Pokud někdo za takových podmínek zkoušku nesloží, tak to upřímně řečeno může vyčítat jenom sám sobě. Bůh chce, abychom vstoupili do ráje, a usnadňuje nám to. Na nás je následovat Jeho správné vedení.

Mnozí z nás jdou životem, aniž by se kdy zamysleli nad tématy, jako je soudný den. Spokojeně si jen žijeme svůj život v honbě za štěstím. Většina z nás jen chce být šťastná, i když někdy ani neumíme přesně definovat, co to „štěstí“ je. Chceme být spokojení, žít bez problémů, užívat si společnost přátel a rodiny a neklesat pod tíhou každodenního stresu a starostí. Proto kdybyste se průměrného člověka zeptali, proč chce získat dobrou práci, asi by vám odpověděl, že chce vydělat dostatek peněz k bezstarostnému životu. Kdybyste se ho ptali dál, proč chce žít bezstarostně, řekl by, stejně jako většina z nás, že chce být šťastný. Štěstí je cíl, ne prostředek. Je to konečný cíl, ne cesta. Všichni chceme být šťastní a hledáme cesty, jak stavu štěstí dosáhnout.

V čem lidé vidí štěstí, to se liší člověk od člověka. Někdo neúnavně pracuje k získání akademických titulů a pracovních úspěchů, někdo ve dne v noci dře na dokonalé postavě, jiní touží po láskyplném spočinutí s chotí nebo po ruchu rodinného života – možností je nepřeberně. Ať přes peníze, postavení nebo lásku druhých, všichni se snaží dosáhnout štěstí, šťastně žít a nakonec jen být šťastní. Což vede k otázce: V čem spočívá skutečné štěstí?

Při hledání odpovědi na tuto otázku si představte následující situaci: Při čtení vás někdo omámil a uspal. Najednou se proberete v letadle. Jste v první třídě. Máte svou vlastní kabinu. Jídlo je úžasné. Polohovatelná sedačka nabízí luxusní zážitek a pohodlí. Zábava je bez omezení. Standard služeb je jak z jiného světa. Pomalu tomu všemu přicházíte na chuť. Ale teď si položte otázku: Jsem šťastný?

Bylo by to vůbec možné? Nejdřív potřebujete znát odpovědi na pár základních otázek. Jak jste se vůbec do toho letadla dostali? A kam letí? Když tyto otázky zůstanou bez odpovědi, jak byste mohli být šťastní? I kdybyste si na palubě užívali všeho myslitelného luxusu, nikdy byste nedosáhli skutečného štěstí. Stačila by k umlčení těchto otázek na porcelánu servírovaná sametově jemná čokoládová pěna? Byla by to jen iluze, předstírané štěstí, jehož lze dosáhnout jen záměrným ignorováním a odsouváním těchto zásadních otázek.

Teď to vztáhněte na svůj život. Položte si otázku: Jsem šťastný?

Dokud nenaplníme smysl a účel svého stvoření, nikdy nemůžeme být skutečně šťastní. Jsme

tady, abychom uctívali Boha, což znamená poznat Ho, milovat a naslouchat Mu. Uctívat Boha je hlavním smyslem naší existence a osvobozuje nás z podrobení sobě samým, druhým lidem i společnosti. Bůh nám v Koránu dává působivý příklad:

> ***„Bůh uvádí podobenství o muži závislém na hašteřících se společnících a o muži, jenž podřízen je člověku jedinému. Jsou si snad v tomto příkladu rovni? Chvála Bohu nikoliv, však většina lidí to neví.“ (39:29)***

Pokud neuctíváme Boha, nakonec budeme uctívat mnoho „bohů“. Uvažte to. Naši partneři, šéfové, učitelé, přátelé, společnost, v níž žijeme, a dokonce i naše vlastní touhy nás nějakým způsobem zotročují. Vezměme si například společenské normy. Vnímání a posuzování krásy u mnohých z nás formují společenské tlaky. Máme své preference a vkus, ty ale ovlivňují jiní. Zamyslete se, proč na sobě máte tyto kalhoty či tuto sukni. Když půjdete hlouběji než jen že se vám líbí, dojdete k otázce, proč se vám líbí. O pár kroků dál mnozí z nás nakonec přiznají, že je to proto, že se to líbí jiným lidem a ti nám lichotí, že nám to sluší. Hodně lidí tyto názory bohužel zastává, protože je ovlivnil slogan L'Oréalu „Protože já za to stojím“.

V tomto ohledu máme mnoho „pánů“ a všichni po nás něco chtějí. Všechny jejich požadavky jsou vzájemně neslučitelné a my nakonec žijeme zmatené, nenaplněné životy. To nám říká Bůh, který nás zná lépe než my sami, který nás miluje víc než naše vlastní matka. On je naším pravým pánem. Uctívat Ho nás skutečně osvobozuje. Do existence jsme vstoupili podobným způsobem, jako kdyby nás v bezvědomí hodili do letadla. Své narození jsme si nezvolili sami. Přesto si mnozí tyto otázky nekladou a nehledají odpovědi, které by jim v tomto dočasném životě mohly pomoci dosáhnout opravdového štěstí. Konečným štěstím je úspěch na věčnosti onoho světa: ***„A šťastný konec náleží bohabojným!“ (7:128)***

Proč věřit v Korán?

Představte si, že k vám přijde neznámý člověk a řekne: „Byl jsem k vám poslán jako Boží prorok, následujte mě!“ Jak byste na to reagovali? Možná by vás napadlo, že ten člověk musí být blázen, ale hlavně byste asi žádali nějaký důkaz. To by byla přirozená reakce většiny lidí na tak závažné tvrzení. Tak je možné odlišit pravé Boží proroky od lhářů a pomatenců, o něž na světě není nouze.

Korán říká, že Bůh dal Svým poslům jasné důkazy: ***„A vyslali jsme již posly s důkazy jasnými...“ (57:25)*** Bůh dal prorokům zázraky na důkaz jejich prorockého poslání a také proto, aby lidi vedli k víře. Mezi příklady zázraků jmenujme třeba Mojžíšovo rozdělení moře a Ježíšovo uzdravování nemocných. Tyto zázraky se však udály v dávné minulosti a my sami už tato znamení dnes nemůžeme zažít. Věřící je musí přijmout čistě na základě víry.

Zázrakem proroka Muhammada je Korán. Muslimové věří, že je největším zázrakem všech proroků. Korán se od všech ostatních zázraků liší v tom, že ho každý člověk může sám zažít i dnes, stačí si Korán otevřít a číst. Na několika příkladech si ukážeme, proč je Korán tak zázračná kniha.

Pojetí Boha

Pojetí Boha v Koránu krásně ilustruje Abrahamův příběh:

> ***A darovali jsme již předtím Abrahamovi správné vedení, neboť jsme o něm věděli.***
> ***Hle, pravil otci svému a lidu svému: „Co je to za sochy, jichž se tak usilovně přidržujete?“***
> ***Odpověděli: „Shledali jsme, že otcové naši je uctívali.“***
> ***Pravil: „Vskutku vy i vaši otcové ve zjevném bludu jste!“***
> ***I řekli: „Přišels k nám s pravdou, anebo jsi jedním z těch, kdo žertují?“***
> ***Odpověděl: „Ba právě naopak! Váš Pán je Pánem nebe a země a On obé stvořil. A já jsem jedním z těch, kdož to dosvědčují.***
> ***Při Bohu, dozajista nastrojím úklad modlám vašim, jakmile záda vaše se obrátí.“***
> ***A rozbil je na kousky všechny kromě té největší z nich – snad oni sami se k ní navrátí.***
> ***I řekli: „Kdo tohle božstvům našim udělal, ten věru mezi nespravedlivé patří!“***
> ***A pravili jedni: „Slyšeli jsme mladíka nějakého o nich poznámky činit, Abraham mu říkají.“***
> ***I zvolali: „Přiveďte ho před oči lidí – snad budou proti němu svědčit!“***
> ***A zeptali se jej: „Byls to ty, Abrahame, kdo s našimi božstvy se tohle odvážil učinit?“***
> ***Odpověděl: „Nikoliv, to tenhle největší z nich udělal, zeptejte se jich, jestliže mohou promluvit!“***
> ***Nevěřící se obrátili proti sobě a řekli: „Vy věru jste nespravedliví!“***
> ***Potom však opět nastal obrat v hlavách jejich a prohlásili: „Ty přece víš, že vůbec nemluví!“***
> ***Abraham pravil: „Pročpak tedy uctíváte vedle Boha něco, co vám ani neprospívá, ani neškodí?“***
> ***(21:51-66)***

Korán názorně ukazuje, že uctívat cokoliv stvořeného, jako jsou modly, nedává smysl. Abraham byl v tomto příběhu schopen rozbít modly na kusy. Protože se modly nemohly bránit, je zjevné, že nám nemohou nijak prospět ani uškodit, tak proč by si je lidstvo mělo brát za bohy? Uctívat máme naopak Boha, který nám dal život, dává nám obživu a až zemřeme, vezme si naši duši.

Nyní se podívejme na různé bohy a bohyně uctívané v náboženstvích mimo islám. Nepodobají se svým vzhledem a povahou lidem a zvířatům? Nemají všichni slabosti a nedokonalosti? Vraťme se ke 112. kapitole Koránu a použijme ji jako měřítko, jímž srovnáme všechny bohy a bohyně s pojetím Boha podle Koránu:

> ***Rci: „On Bůh je jedinečný,***
> ***Bůh sám o sobě věčný.***
> ***Neplodil a nebyl zplozen***
> ***a není nikoho, kdo je mu roven.“ (kapitola 112)***

Je podivuhodné, že žádný bůh či bohyně nedosahuje standardu definovaného pojetím Boha v Koránu. Všechna ostatní božstva jsou nedostatečná. Zkuste si to sami: vyberte si nějaké božstvo z náboženství uctívajícího modly a posuďte, zda se dokáže vyrovnat s laťkou nastavenou Koránem. Pokud je takový bůh součástí stvoření, například se narodil či zemřel, nevyrovná se verši ***„Bůh sám o sobě věčný“.*** Pokud se podobá něčemu ze stvoření, například člověku či zvířeti, nevyrovná se verši ***„A není nikoho, kdo je mu roven“.*** Korán v pouhých čtyřech verších ukazuje, že všechna jiná božstva, která kdy lidstvo uctívalo, ani v nejmenším nedosahují úrovně všemocného Boha a uctívání si tedy nezaslouží. Neměli bychom tedy uctívat pouze toho, kdo je toho hoden a nemá sobě rovného? Jak jsme si ukázali, pouze koránské pojetí Boha patřičně vystihuje vznešenost, svrchovanost a moc našeho Stvořitele.

Uchování

Zamýšleli jste se někdy nad tím, jak se k nám dějinami dostala náboženská písma, která dnes máme? Díky vynálezům jako knihtisk žijeme ve světě, v němž se informace snadno hromadně šíří. Takže už se nemusíme obávat možné ztráty náboženských písem a možná bereme za samozřejmost, že o ně nemůžeme přijít. Ale jen malá část tisíciletých dějin většiny náboženských textů se odehrála v době technologií, jako je tisk. Naprostá většina dnešních náboženských písem se do dnešní doby dochovala písařskou tradicí, v rámci níž se rukopisy ručně slovo od slova opisovaly s použitím materiálů jako inkoust a kůže.

Je takový způsob uchovávání informací spolehlivý? Podívejte se na komunikaci v moderní době, třeba emaily a textové zprávy. Stalo se vám už někdy, že jste odeslali zprávu s pravopisnými a gramatickými chybami, i když používáte nástroje kontroly pravopisu, které jsou v každém novějším mobilu a počítači? Gramatické chyby najdeme dokonce i v tištěných publikacích vydávaných profesionálními mediálními organizacemi. Teď si představte, že máte ručně opsat celou knihu o stovkách stran pouze inkoustem na papír, zcela bez využití moderních technologií. Výsledný text bude nepochybně plný chyb.

Přesně to uvidíme při srovnání různých rukopisů náboženských textů z minulosti. Jsou plné pravopisných chyb, jsou v nich vynechaná slova i celé věty. V některých případech písaři text upravovali dokonce záměrně s nějakým cílem. Udělat to nepozorovaně bylo snadné, protože v dávné minulosti byla gramotnost populace velmi nízká a písařů bylo málo. Tento proces opisování trval stovky až tisíce let. Dokážete si představit, nakolik se text za tak dlouhou dobu může změnit, jak se v něm postupně hromadí bezděčné i záměrné změny.

Teď si představte, že máte za úkol posoudit všechny tyto vzájemně se lišící verze. Museli byste je slovo od slova a řádek po řádku srovnat s originálem. Bylo by to časově velmi náročné, ale pokud byste na to měli dost času nebo dostatečný počet lidí, nakonec byste dokázali určit, které verze jsou nejblíže originálu. A teď si představte, že před sebou máte stejný úkol posoudit všechny odlišnosti, ale tentokrát nemáte k dispozici originál. V takovém případě by bylo posoudit jejich správnosti téměř nemožné. A to je další velký problém s rukopisy jako prostředkem uchování informací – časem se mohou ztratit nebo poškodit. Takže ne vždy máme originál, dokonce ani rané opisy. Tím ztrácíme možnost zjistit, která z existujících verzí je nejpřesnější.

Muslimové věří, že Bůh seslal Muhammadovi Korán a předtím jiná zjevení dřívějším prorokům. Věříme v to, co bylo původně sesláno Mojžíšovi a Ježíšovi. Pro srovnání se

podívejme na stav dnešní Bible. Najdeme přesně to, co by se dalo očekávat u jakéhokoliv starého textu, který se po tisíce let ručně opisoval. Dnes existuje mnoho různých verzí Bible. Nejstarší dochované rukopisy jsou datovány do doby několik set let po původním zjevení. S přihlédnutím k tomu, co jsme si právě řekli o problémech spojených s ručním opisováním, teď můžeme chápat, proč existují různé verze Bible. Biblisté, kteří jsou odborníky na analýzu ohromného množství variant v rukopisné tradici, se nemohou shodnout, která znění jsou nejpřesnější. Důvodem je, že stojí před obtížným úkolem posoudit, které verze jsou nejblíže originálu, který však nemají. Každá existující verze Bible je poskládána z různých opisů a představuje to, co konkrétní biblista či jejich skupina považuje za nejbližší originálu. Takže o textech předávaných ručním opisováním můžeme v nejlepším případě říci, že nám dávají představu o původních slovech. Nemůžeme však se stoprocentní jistotou tvrdit, že to, co dnes máme, přesně vystihuje originál.

Teď máme lepší povědomí o předávání starých textů, tak se můžeme vrátit ke Koránu. Jak to bylo v případě Koránu? Také byl během předávání porušen? Autor Koránu pronáší silné tvrzení: ***„My zajisté připomenutí jsme seslali a dobře je umíme ochránit.“ (15:9)*** Bůh Svému konečnému zjevení jako požehnání dal něco, co nedal žádnému předchozímu písmu, když slíbil, že ho ochrání před jakýmkoliv znehodnocením. Asi si říkáte, jak by takové tvrzení mohlo být pravdivé vzhledem k tomu, co je známo o nevyhnutelném narušení předchozích náboženských písem po celé lidské dějiny.

Na rozdíl od ostatních písem hlavním prostředkem uchovávání a předávání Koránu je a vždy bude učení zpaměti: ***„A učinili jsme Korán snadným pro připomínání; což není nikoho, kdo připomněl by si to nyní?“ (54:17)*** Je učení zpaměti praktickým způsobem jak Korán uchovávat? Jedním ze způsobů, jimiž Bůh usnadnil zapamatování Koránu, je jedinečný koránský jazykový styl, který je veršovaný podobně jako básně.

Vzpomeňte si na školní léta. Většina z nás už asi dávno zapomněla mnohé z toho, co jsme se učili v dějepise, nebo matematické a fyzikální vzorečky a rovnice. Je to proto, že jsme tyto vědomosti od školy nepoužili a lidé přirozeně postupem času zapomínají. Je ale zajímavé, jak snadno si mnozí z nás vybaví slova říkadel a básniček ze školy a školky nebo slova písně, kterou jsme už dlouhé roky neslyšeli. Rozdíl je v tom, že slova říkadel a písní jsou rýmovaná a rytmická, což usnadňuje zapamatování i bez záměrného učení. Ze stejných důvodů je snadné zapamatovat si Korán, protože je veršovaný a má silný rytmus podobně jako básně.

Prorok Muhammad byl Bohem pověřen zapamatovat si, předávat a vysvětlovat muslimům verše Koránu tak, jak mu byly zjevovány prostřednictvím archanděla Gabriela: ***„A toto je vskutku Pána lidstva seslání, a sestoupil duch spolehlivý s ním na srdce tvé, bys varovatelem byl jedním.“ (26:192-4)*** Muslimové, kteří se Korán naučili přímo od proroka Muhammada (označovaní jako společníci), naučené předávali dál sousedním kmenům a dalším národům. Je třeba poznamenat, že Korán byl proroku Muhammadovi zjevován postupně po dobu 23 let:

> ***„A říkají ti, kdož nevěří: ‚Kdyby mu byl seslán Korán v jednom celku, uvěřili bychom!‘ A sesíláme jej takto, abychom tím posílili srdce tvé, a předčítáme jej s péčí největší.“ (25:32)***

Postupné zjevování bylo moudrým způsobem jak raným muslimům jakožto celku usnadnit zapamatování Koránu. Je nutno upřesnit, že zjevení předchozím prorokům jako Mojžíšovi nebyla postupná, ale jednorázová. Korán o Mojžíšovi říká:

> ***„A napsali jsme pro něj na desky připomenutí o věcech všech i srozumitelný výklad všeho toho a řekli jsme: ‚Přidržuj se jich pevně a poruč lidu svému, aby si vzal z nich to nejlepší, jinak ukáži vám příbytek lidí hanebných!‘“ (7:145)***

Toto hromadné ukládání Koránu do paměti lidí nepřerušeně pokračuje po celé islámské dějiny. Současní muslimové ani v nejmenším nepochybují o dokonalém zachování Koránu. Díky této téměř 1500 let trvající ústní tradici se Korán předává z učitele na žáka v nepřerušeném řetězci sahajícím až k samotnému proroku Muhammadovi. Podle odhadů dnes umí zpaměti celý Korán v původní arabštině, od začátku do konce, milióny muslimů.

Tímto je naplněn Boží slib ochránit Korán. Orientalista William Graham prohlásil, že Korán je pravděpodobně jedinou knihou, náboženskou či sekulární, kterou se v plném rozsahu naučily nazpaměť milióny lidí [5]. Zde je jen pár příkladů, co o uchování Koránu říkají další nemuslimští textologové:

Orientalista Alford T. Welch napsal:

> ***Pro muslimy je Korán mnohem víc než jen písmo či posvátný text v obvyklém západním smyslu. Po staletí měla pro naprostou většinu primární význam jeho ústní forma, což je forma, v níž se prvně objevil jako „přednášení“, které Muhammad přednášel svým následovníkům po období přibližně dvaceti let... Zjevení se někteří Muhammadovi následovníci za jeho života naučili nazpaměť a takto ustavená ústní tradice bez přerušení pokračuje dál a v některých ohledech je nezávislá a důležitější než psaný Korán... Ústní tradici celého Koránu po staletí udržují profesionální recitátoři. Význam ústního Koránu nebyl až donedávna na Západě plně doceněn. [6]***

Biblista Kenneth Gragg měl následující úvahu:

> ***Fenomén přednášeného Koránu znamená, že tento text putoval staletími v nepřerušeném živém řetězu zbožnosti. Proto k němu nelze přistupovat jako ke staré knize nebo k historickému dokumentu z dávné minulosti. Díky hifdhu (učení Koránu nazpaměť) je Korán přítomným vlastnictvím navzdory plynoucímu času a pro každou generaci je lidsky relevantní, což neumožňuje,***

aby se stal jen pouhým právním textem k citování. [7]

Ještě je třeba dodat, že každý z odhadované 1,5 miliardy muslimů na světě umí zpaměti alespoň nějaké části Koránu v arabštině, aby se mohl modlit po vzoru proroka Muhammada. Kdyby z nějakého důvodu došlo ke zničení úplně všech dnes existujících náboženských knih, bylo by možné díky hromadné znalosti zpaměti dokonale obnovit pouze Korán. Korán se učí zpaměti lidé všech věkových skupin a většina z nich nejsou Arabové a dokonce ani neumí arabštinu jako jazyk.

Ústní tradice předávání Koránu je jedinečný fenomén, který jinde než v islámu nenajdeme. Dala by se spolehlivost ústní tradice nějak zpochybnit? Odhadované milióny muslimů po celém světě, kteří se naučili Korán zpaměti, se ho naučili předáváním v přímé linii od samotného proroka Muhammada. Z toho vyplývají dalekosáhlé závěry. Pokud milióny lidí s Koránem uloženým v paměti znají cestu svého ústního Koránu přes učence a učitele napříč staletími až přímo k Prorokovi, kdo by mohl o autentičnosti této ústní tradice pochybovat? Navíc když tyto milióny nositelů Koránu žijí na různých místech na světě a Korán se naučili od různých učitelů a učenců. Množství různých konkrétních řetězců předávání, vysoký počet lidí, kteří se Korán naučili a skutečnost, že v předávaném nejsou žádné rozdíly, není náhoda. Jediným závěrem musí být, že dnes učený Korán je shodný s tím, který se učil před 1400 lety. Pro tento jedinečný fenomén ústního předávání neexistuje žádné jiné rozumné vysvětlení, pokud někdo nechce tvrdit, že všichni tito znalci Koránu po celé dějiny, v různých dobách a na různých místech, se nějak hromadně domluvili, aby se všichni koordinovaně naučili a dále předali přesně stejný Korán. Takové tvrzení by bylo jen absurdní konspirační teorií.

Tadžwíd

Dosud jsme se zabývali uchováním Koránu z hlediska jazykového obsahu, tedy slov a veršů, jimiž je tvořen. Ale můžeme jít ještě o stupeň dál. Vedle hromadného učení obsahu zpaměti existuje ještě další aspekt uchování Koránu, a to zachování pravidel výslovnosti každého jednotlivého písmene (hlásky). Tím je zajištěno, že muslimové nejen přednášejí stejný obsah jako prorok Muhammad, ale také přesně stejným způsobem.

Možná si říkáte, proč by to mělo být důležité. Asi nejjednodušším vysvětlením důležitosti uchování stylu přednesu Koránu je srovnání s hrou na tichou poštu. Kdybyste ji náhodou neznali, je to skupinová hra, v níž si účastníci šeptem předávají zprávu. První hráč pošeptá zprávu dalšímu hráči vedle sebe a ten ji pošeptá dalšímu a tak dále, až zpráva dojde k poslednímu hráči ve skupině. Nakonec se porovná znění zprávy na začátku a na konci, aby se zjistilo, nakolik se změnila. Obvykle to dopadá tak, že než zpráva doputuje k poslednímu hráči, změní se velmi podstatně.

Pro ilustraci si vezměme následující příklad. První hráč v řadě svému sousedovi pošeptá:

„Zpráva letí.“ Druhý člověk zachytí a předá: ***„Zprava letí.“*** První slovo se dále mění na: ***kráva, zleva, sleva, slova*** a nakonec ***sova***.

Určitě je zřejmé, že než doputuje k uším posledního hráče, předávaná zpráva se může zkomolit z nejrůznějších důvodů. Lidé ve skupině mohou hovořit různě rychle, mít odlišnou intonaci a mluvit různými místními nářečími, v nichž se některé hlásky mohou vyslovovat trochu odlišně. Tento příklad jasně ukazuje, že bez systematického zachování stylu přednesu Koránu, tedy správné výslovnosti každé hlásky arabské abecedy, rychlosti přednesu, pomlk ve verších atd., by jeho hromadné učení nazpaměť bylo jen jednou obrovskou živelnou hrou na tichou poštu. Do Koránu by nevyhnutelně pronikaly změny a zkomolení, jako se to stalo v případě Bible.

Co muslimy vedlo k takové péči o přesnost? Když Bůh proroku Muhammadovi zjevoval Korán, byl mu přednášen konkrétním způsobem. A sám Korán muslimům přikazuje, aby ho přednášeli stejným daným způsobem, tedy pomalu a jasně (73:4). Proto muslimové po celé dějiny kladli tak velký důraz na způsob přednesu Koránu. Z toho vznikl velmi propracovaný vědní obor zvaný tadžwíd, který vysvětluje pravidla zachovávající styl přednesu proroka Muhammada. Důkazem, že tento systém zajišťuje dokonalé zachování zvukové stránky textu, je skutečnost, že po celém světě najdeme milióny muslimů nejrůznějších národností, kteří umí přednášet Korán tak, jako kdyby byli Arabové žijící v době proroka Muhammada. To vše navzdory tomu, že neexistuje žádná centralizovaná mezinárodní náboženská organizace, která by toto předávání koordinovala.

Dalším důkazem spolehlivosti této metody uchovávání Koránu je jeho samotné přednášení. Nositelé Koránu pocházející z různých částí světa se každý den scházejí v miliónech mešit po celém světě ke společnému přednášení Koránu. Jakoukoliv chybu v přednesu shromáždění okamžitě opraví, ale přesto ohledně Koránu samotného nejsou nikdy žádné neshody. Nyní určitě lépe chápete, proč si muslimové jsou jistí, že Korán je dokonale zachován. Nejen že tomu věříme teologicky, ale také to víme na základě historických důkazů i zkušenosti.

Jazyk

Doteď jsme se zabývali tím, jak byl Korán uchován jak co do obsahu, tak stylu přednesu. K tomu můžeme doplnit, že zachován byl také jeho význam. Proč je to důležité? Písmo nelze oddělit od jeho jazyka. Korán je spojen s arabským jazykem, jak říká Bůh: ***„Učinili jsme je věru Koránem arabským...“ (43:3)*** Tedy kdyby zmizel arabský jazyk, zároveň s ním bychom ztratili také Korán. Nemělo by valný význam mít dokonale zachovaný obsah písma, pokud by se ztratil smysl slov, jimiž bylo napsáno. Může vás napadnout, zda se jazyk může s plynoucím časem opravdu tak dramaticky změnit. Vezměme si například české slovo práce, které ve staročeštině znamenalo trápení, těžkost či námahu. Jsem si jistý, že na základě i takto jednoduchého příkladu vidíte, jak silný vliv to může mít na naše pochopení textu. Pokud

nevěnujeme uchování původního významu slov patřičnou pozornost, nemůžeme velmi staré texty správně chápat. A co hůř, jazyky mohou i zcela zaniknout. Dobrou ilustrací jsou egyptské hieroglyfy. Toto obrázkové písmo, které můžeme vidět v pyramidách, zaznamenávalo jazyk ztracený po tisíce let, zaniklý spolu se starou egyptskou civilizací. Tyto příklady ukazují zásadní roli jazyka pro zachování jakéhokoliv textu.

Nejstarší existující slovník arabského jazyka byl vydán méně než dvě stě let po smrti proroka Muhammada. Brzké sestavování arabských slovníků zajistilo, že nikdy nezmizelo nic z významu slov Koránu. Pro srovnání si vezměme židovskou tradici. Tóra byla Mojžíšovi zjevena před více než třemi tisíci lety a je tedy o více než 1500 let starší než Korán. První hebrejský slovník byl však vytvořen až v 10. století [8], tedy zhruba tři sta let po zjevení Koránu. Hebrejština byla mrtvý jazyk od 2. století n. l. až do založení Izraele [9]. V důsledku toho byli biblisté nuceni jako pomůcku k pochopení mnoha záhadných a problematických hebrejských slov ve Starém zákoně brát slova z arabských slovníků. Arabština i hebrejština patří do podskupiny semitských jazyků a proto jsou si v mnohém podobné, takže se arabština už od středověku využívá k pochopení obtížných slov a výrazů v biblické hebrejštině. Komentáře a články biblistů při argumentaci ve prospěch určitého významu nějakého hebrejského slova či pasáže se dokonce i v dnešní době pravidelně odvolávají na důkazy z arabštiny [10]. Je velmi zajímavé, že k plnějšímu pochopení hebrejštiny, jazyka Starého zákona, biblisté musí používat klasickou arabštinu, jazyk Koránu.

A co arabský jazyk jako takový? Byl pro zjevení Koránu právě v arabštině nějaký zvláštní důvod? Arabský jazyk má mnoho výhod. Je to velmi výmluvný jazyk s bohatou slovní zásobou, což ho činí ideálním prostředkem k přesnému vyjádření pojmů a myšlenek. Bohatá slovní zásoba také umožňuje úsporným způsobem vyjádřit složitý informační obsah. Tato úspornost vyjadřování také usnadňuje učení Koránu nazpaměť. Vezměme si například slovo „velbloud“. Různé velbloudy můžeme česky popsat takto:

Velbloud
Velbloudice
Velbloud pijící málo vody
Velbloud se sklonem k utíkání, který se těžko chytá

Ve většině případů je k přesnému vymezení konkrétního typu velblouda třeba více slov, protože čeština k označení tohoto zvířete má jen obecné výrazy „velbloud“ a „velbloudice“. Arabština má ve své bohatosti speciální výraz pro každý z těchto typů velblouda a klasická arabština má k označení všech možných druhů velbloudů dokonce okolo 300 jedinečných slov. Nyní se podívejme na několik koránských veršů týkajících se velbloudů: ***„Což neuvažují o tom, jak stvořeni byli velbloudi?“ (88:17)*** Zde je pro velblouda užito arabské slovo „ibili“ znamenající velbloudy obecně. Smysl tohoto verše je, že se můžete podívat na velblouda jakéhokoliv typu a s úžasem v tomto obdivuhodném zvířeti vidět příklad Boží tvořivé moci. V tomto případě český překlad celkem věrně odráží význam původního arabského textu.

„Věru těm, kdož znamení Naše za lživá prohlašovali a pyšně se od nich odvraceli, nebudou otevřeny nebes brány a oni nevstoupí do ráje, dokud neprojde velbloud uchem jehly. A takto My odměňujeme provinilé.“ (7:40)

V tomto verši je užito arabské slovo „džamal“, které označuje samce velblouda, což zesiluje význam, protože velbloudi jsou větší a těžší než velbloudice, takže šance, že by velbloudí samec prošel uchem jehly, je ještě nemožnější. Český překlad, v němž je použitý obecný výraz „velbloud“ k označení druhu zvířete, zahrnuje i velbloudice, tedy ztrácí něco z působivosti původní arabštiny.

„Až březí velbloudice bude zanedbána.“ (81:4)

V tomto případě je užito arabské slovo „'išár“ označující březí velbloudici, která brzy porodí. Všimněte si, že v češtině je k vyjádření stejného významu třeba dvou slov „březí velbloudice“. Tím je český překlad méně poetický a těžší na zapamatování, protože má více slov.

Závěr

Před zjevením Koránu byl strážcem písma člověk a v tomto úkolu zcela selhal. Byl to ze strany Boha chybný úsudek? V žádném případě ne, protože zjevení daná Mojžíšovi a Ježíšovi (mír s nimi oběma) byla od počátku zamýšlena jako písma pro danou dobu, která do příchodu Koránu dočasně zaplňovala jeho místo. S příchodem konečného proroka Muhammada (mír s ním) a zjevením konečného poselství na sebe úkol ochránit Korán vzal Bůh. Jak jsme si ukázali, Korán byl ochráněn ve všech představitelných ohledech. Ať už se jedná o uchování jeho obsahu, stylu přednesu či původního významu jeho slov, Bůh zajistil, že Korán je písmo, jímž si lidstvo může být jisto:

„Toto Písmo, o němž pochyby není, je vedením pro bohabojné.“ (2:2)

Relevantnost

Dnes žijeme ve světě, v němž lidské poznání roste rychleji než kdykoli předtím. S přelomovými objevy v medicíně jako je přečtení lidského genomu, s vynálezem počítačů a se zkoumáním vesmíru ve 20. století došlo k většímu vědeckému a technickému pokroku než ve všech předchozích stoletích od počátku civilizace dohromady. I s pomocí nejnovějších technologií vydávané knihy a vědecké časopisy rychle zastarávají, jak se formulují nové teorie a staré se vyvracejí. Teď si představte, že byste měli sepsat knihu známých skutečností o přírodním světě. Velmi náročné by byly jen výzkum a ověřování, aby všechny údaje v knize byly stoprocentně správné v tom smyslu, že by věrně popisovaly dnešní svět, v němž žijeme. Ještě náročnější, dokonce přímo nemožné, by bylo napsat knihu tak, aby odolávala času a byla stále pravdivá i za 10, 100 a 1000 let.

Proč tomu tak je, si můžeme ukázat na příkladu světla. Po více než století byla rychlost světla nejvyšší možnou rychlostí ve vesmíru. V žádném experimentu nebylo pozorováno nic, co by se pohybovalo rychleji než světlo, jehož rychlost je 299 792 458 metrů za sekundu. Z tohoto předpokladu vycházela značná část moderní fyziky. Tedy jen do té doby, než v roce 2011 během jednoho experimentu v CERNu byly pozorovány částice pohybující se vyšší rychlostí, než je rychlost světla. Tento nedávný objev obrátil svět fyziky vzhůru nohama. Jak tento příklad názorně ukazuje, i ty nejzákladnější teorie o našem světě mohou být během jediného okamžiku naprosto vyvráceny.

Pokud to platí o knihách v naší moderní době, co teprve o knihách napsaných v minulosti? Vezměme v úvahu úroveň lidského poznání o přírodním světě před 1400 lety, kdy byl zjeven Korán. Nikdo by neočekával, že kniha z této doby bude vědecky přesná bez dobových omylů. Navíc knihy z dávné minulosti bývají plné mýtů a bájí, protože lidstvo tehdy ještě nemělo naše moderní technologie a tak došlo k mnoha nesprávným závěrům o fungování přírodního světa. Mýty a báje vznikaly, protože lidé neměli prostředky, které by jim umožnily okolní svět vysvětlit vědecky. Samozřejmě někteří myslitelé a filozofové těch dob přesto učinili úžasné objevy, například přesně odhadli zemský obvod, ale na každý správný objev připadalo také několik omylů.

Při čtení Koránu však můžete pozorovat něco zcela jedinečného: jeho popis přírodního světa působí pozoruhodně nadčasově. Korán oslovuje různé úrovně intelektu ve všech epochách a slova užitá k popisu přírodního světa mají celou škálu významů. Taková slova se mohou vztahovat k minulému i současnému chápání přírodního světa a mohou mít i nevědecké významy vyjadřující duchovní a morální pravdy. Podívejme se na několik příkladů:

i. Oběžné dráhy planet

„On je ten, jenž stvořil noc i den, slunce i měsíc a oba po nebeské své dráze plují.“ (21:33)

V době zjevení Koránu se arabské slovo z tohoto verše užívalo k popisu pohybu slunce a měsíce. „Jasbahúna“ s významem plavat či plout pouštním Arabům 7. století muselo dávat smysl, protože vesmírná tělesa mohli pozorovat pouhým okem. Ale toto slovo dává smysl i nám ve 21. století, protože může vyjadřovat i současné vědecké poznání o nebeské mechanice, tedy o oběžných drahách těles ve vesmíru.

Je zajímavé, že výše uvedený verš také mluví o slunci plujícím po své dráze. To může být odkazem na předvědecké pojetí ze 7. století, že slunce obíhá okolo země. Avšak při hlubším pohledu na použitá slova můžeme vidět, že vyjadřují zároveň vědecky podloženou skutečnost z 21. století, že Slunce má svou vlastní oběžnou dráhu. Slunce obíhá v Mléčné dráze a podle vědců jeden úplný oběh okolo středu Mléčné dráhy trvá 226 miliónů let.

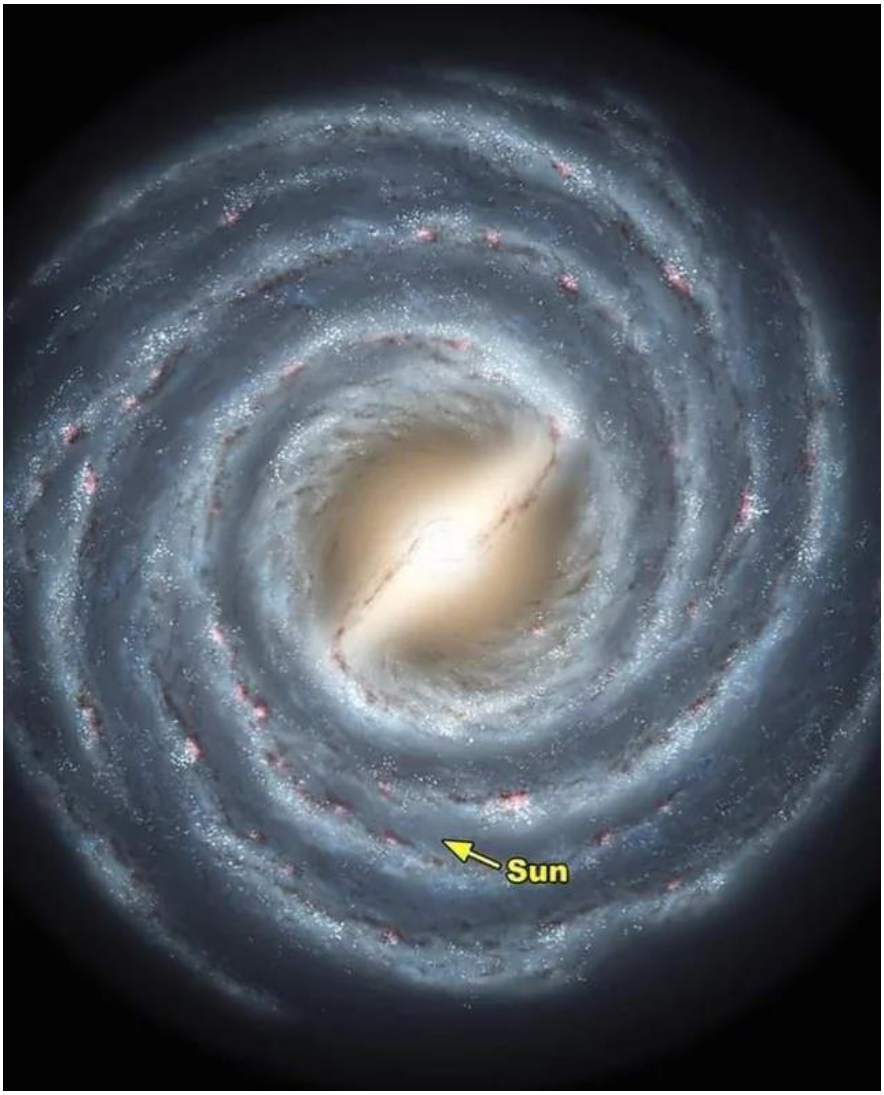

Pozice Slunce v Mléčné dráze (zdroj: NASA)

ii. Rozpínání vesmíru

„Nebe jsme důkladně postavili, vždyť My jsme rozšiřovateli.“ (51:47)

Korán objasňuje, že Bůh stvořil vesmír s mocí či sílou a On je tím, kdo ho rozpíná. Z perspektivy 7. století tento verš znamená, že Bůh stvořil svět velmi rozsáhlý a poskytuje nám obživu a další dary. To muselo být posluchačům 7. století snadno srozumitelné a pochopitelné. Avšak zde užitý arabský výraz pro rozšiřování „lamúsi'úna“ také znamená, že Bůh neustále rozpíná vesmír, nebo že ho v minulosti rozepnul. To je překvapivě zcela v souladu s moderními poznatky o rozpínání vesmíru.

iii. Lidské embryo

„Potom jsme z kapky semene hmotu přilnavou stvořili...“ (23:14)

Korán k označení stádia vývoje lidského embrya užívá arabské slovo „'alaqa“, které může znamenat přilnavou hmotu, pijavici či červa, krevní sraženinu, nebo krev obecně. Starořečtí lékaři a starověcí Hebrejci z doby před zjevením Koránu embryo také popisovali jako přilnavou hmotu a krevní sraženinu [11]. Tedy z tohoto pohledu to souhlasí s převládajícím vědeckým pohledem té doby.

Slovo „'alaqa“ také znamená červa či pijavici. To je dokonale v souladu s naším moderním chápáním embryologie, protože rané stádium vývoje embrya se podobá zvnějšku i zevnitř pijavici:

Vnější vzhled pijavice

A. Lidské embryo staré 24-25 dní

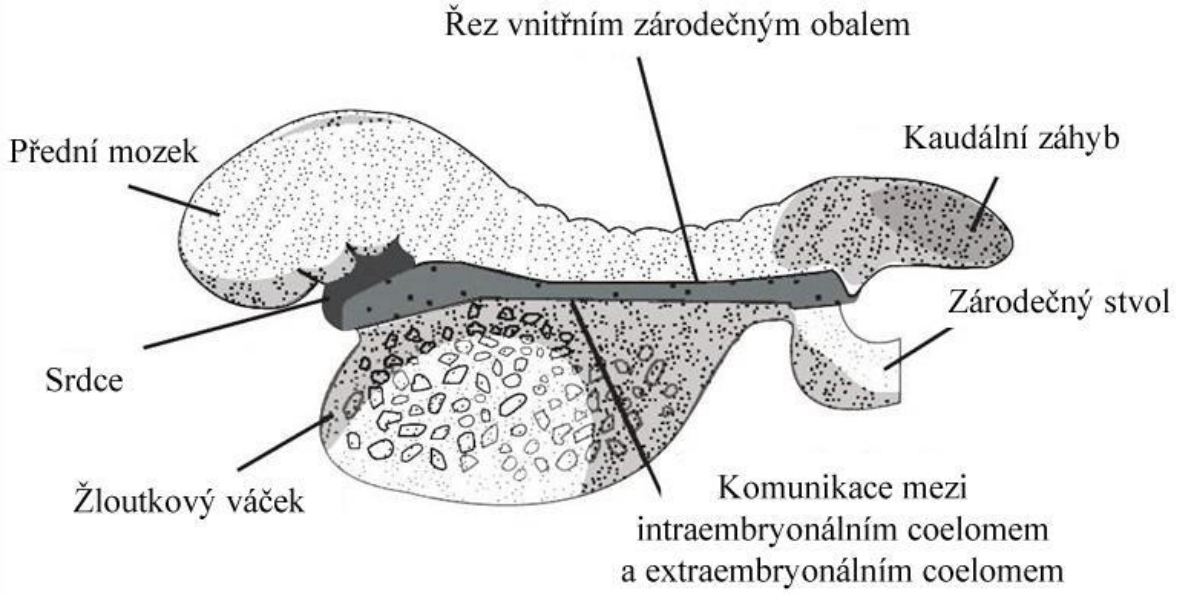

B. Pijavice

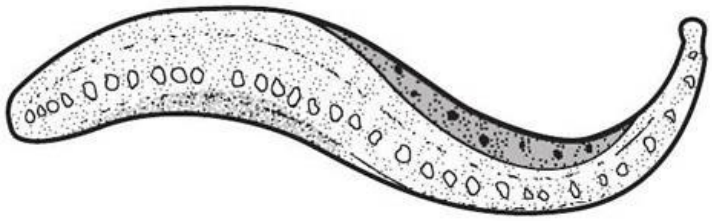

Nákresy ukazují podobný vzhled lidského embrya a pijavice (’alaqa).
A. ukazuje boční pohled na embryo (délky 2,5-3 mm) staré 24 až 25 dní během ohýbání, kde je vidět velký přední mozek a ventrální pozice srdce (zdroj: Moore&Persaud, The Developing Human, 8. vydání).
B. ukazuje pijavici. Všimněte si, že se vzhledem podobá lidskému embryu v této fázi vývoje.

A. Lidské embryo staré 24-25 dní

B. Pijavice

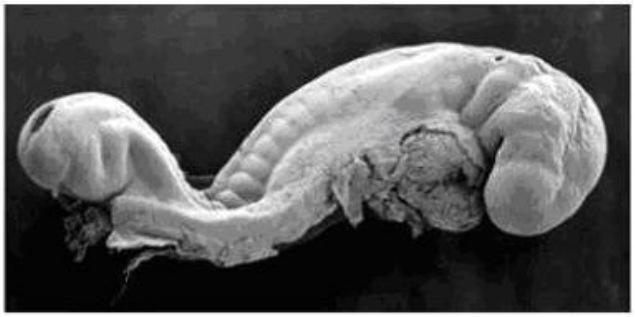

C. Lidské embryo staré 26-30 dní

A. ukazuje boční pohled na embryo (délky 2,5-3 mm) staré 24 až 25 dní během ohýbání, kde je vidět velký přední mozek a ventrální pozice srdce (zdroj: Moore&Persaud, ***The Developing Human, 8. vydání***).

B. Hirudo medicinalis, pijavka lékařská (převzato z ***The Human Body: The Incredible Journey from Birth to Death,*** BBC Worlwide Ltd, 1998)

C. Mikrofotografie embrya ve 4. týdnu (26-30 dní) pořízená rastrovacím elektronovým mikroskopem.
(zdroj: prof. Kathy Sulik, The University of North Carolina)
Všimněte si pozoruhodné podobnosti lidského embrya a vnitřní struktury pijavice.

Anatomická struktura pijavice

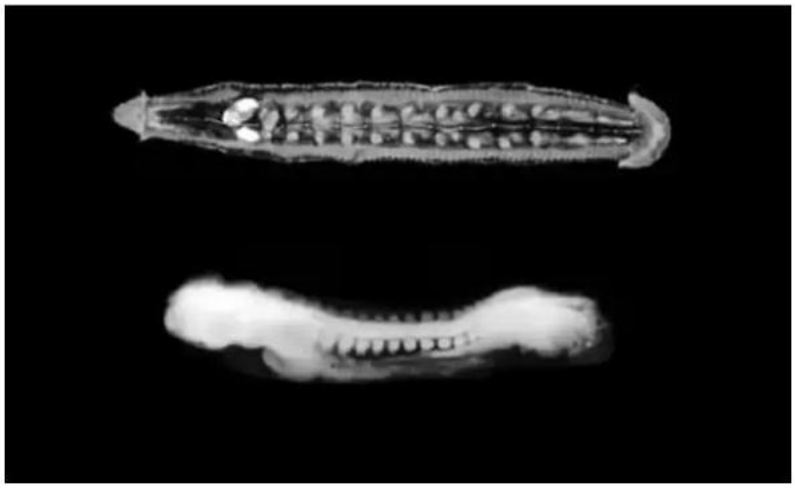

A: Ventrální řez ukazující vnitřní anatomickou strukturu pijavice (zdroj: J. G. Nicholls; D. Van Essen, ***The nervous system of the leech***, 1974, Scientific American 230:38-48).
B: Dorzální pohled na embryo s 13 somity staré přibližně 24 dní, skutečná velikost 3 mm (zdroj: prof. Hideo Nishimura, Kyoto University, Kjóto, Japonsko). Všimněte si pozoruhodné podobnosti lidského embrya a vnitřní struktury pijavice.

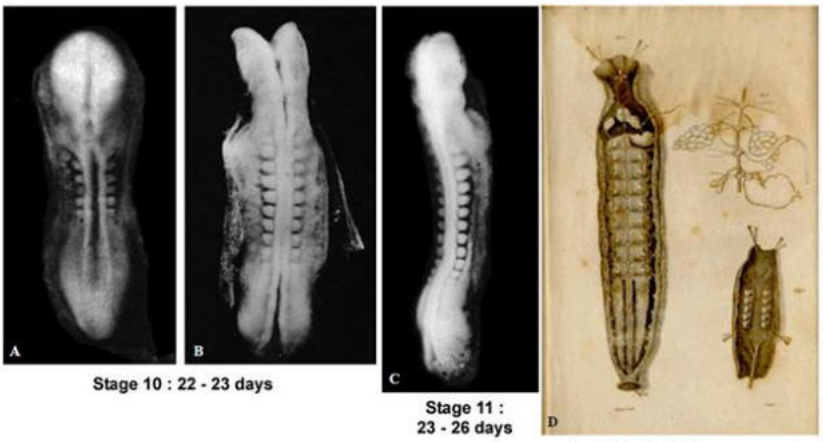

Dorzální pohled na embrya ve třetím a čtvrtém týdnu.
A: Dorzální pohled na embryo s 5 somity, skutečná velikost 2,5 mm. **B:** Dorzální pohled na starší embryo s 8 somity, skutečná velikost 3 mm. **C:** Dorzální pohled na embryo s 13 somity staré přibližně 24 dní, skutečná velikost 3,9 mm (zdroj fotografií: prof. Hideo Nishimura, Kyoto University, Kjóto, Japonsko).
D: Anatomická struktura pijavice (zdroj: James Rawlins, ***A Treatise on the Medicinal Leech***, Londýn, 1816; UCLA Biomedical Library, History and Special Collections for the Sciences).

Je pozoruhodné, nakolik se embryo v této rané fázi podobá pijavici. Protože v 7. století ještě neexistovaly mikroskopy a lupy, lékaři té doby nemohli tušit, že embryo vypadá takto jako pijavice. Tento pohled bylo možné spatřit až od 15. století po vynálezu mikroskopu, přes 1000 let po zjevení Koránu. Embryo v této vývojové fázi je sice viditelné pouhým okem, ale je zhruba velikosti pšeničného zrna, takže detaily bez zvětšení mikroskopem nelze vidět [12].

Dokonce i po vynálezu mikroskopu několik vědců kolem roku 1720 tvrdilo, že pod mikroskopem v lidském spermatu pozorovali extrémně malé formy člověka s pažemi, hlavou a nohama. Jiný vědec tvrdil, že v koňském spermatu viděl miniaturního koně a podobného tvora, jen s velmi dlouhýma ušima, v oslím spermatu a malinké kohouty v kohoutím spermatu. Nedostatečně přesná pozorování či chybné pokusy vedly k mnoha nesprávným teoriím [13].

Je to ještě pozoruhodnější, když vezmeme v úvahu skutečnost, že embryo v tomto stádiu je nejen velmi malé (cca 3,5 mm), ale také že jeho podobnost s pijavicí trvá velmi krátce, jen přibližně čtyři až pět dní. Z tohoto důvodu je pozorování podobnosti v této fázi vývoje extrémně obtížné i v moderní době.

Další významnou a zajímavou skutečností je, že pijavice je parazit, který se přisává na svého hostitele a saje mu krev. Embryo lze také přirovnat k parazitu, protože saje živiny ze své matky. Proto bychom ke svým rodičům měli sklonit z milosrdenství křídla pokory, obzvlášť k našim matkám, protože snášely obtíže, abychom tu dnes mohli být. Toto ukazuje, že nejsme skutečně nezávislí, samostatní či svobodní, protože už od počátku svého vývoje v děloze jsme plně záviseli na své matce. To by mělo vést k pokoře a pochopení, že tak či onak závisíme jeden na druhém a všichni jsme v důsledku závislí na Bohu.

Omezení vědy

Věda změnila svět. Od medicíny po telekomunikace nám věda zlepšila život a zvýšila pohodlí tak zásadně, jak se to nepodařilo žádnému jinému oboru lidského vědění. Prostě řečeno, věda nám bez ustání zlepšuje život a prohlubuje pochopení světa a vesmíru. Proto není překvapivé, že mnozí z nás ve vědě vidí měřítko pravdy či jediný způsob, jak zjistit pravdu o člověku, životě a světu. Přestože je věda fenomenální, nemůže přinést odpovědi na všechny otázky. Má svá omezení a nemůže být naší jedinou cestou k pochopení reality.

Tvrzení, že věda je jedinou metodou jak dojít k pravdě o lidstvu, životě a světu, je chybné. Věda nemůže dokazovat morální pravdy, jako co je dobré a co je špatné. Věda nám říká, co je, ne co by mělo být. V tomto ohledu je věda amorální, není vhodným nástrojem k morálnímu rozhodování. Sice ji lze použít k podpoře našich morálních rozhodnutí, etické volby však leží mimo vědu.

Věda je ve své působnosti omezená a nedokáže odpovědět na všechny otázky o životě a realitě a navíc nemůže ani poskytnout jistotu. Jistota je slovo, které vědci neradi užívají kvůli metodě

indukce. Indukce je ve vědě používaný myšlenkový postup, kdy se vyvozují závěry od konkrétního k obecnému. Zde je příklad indukce:

> ***Vypozoroval jsem, že správně vedené údery do boxovacího pytle v ochranných rukavicích nikdy nevedou k úrazu. Proto se při užívání boxovacího pytle nikdo nezraní.***

Jak ukazuje výše uvedený příklad, vyvozování má jeden zásadní nedostatek: nemůže zaručit správnost závěru. Široké zobecnění nelze vyvodit z omezeného počtu pozorování. Okamžitě vidíme, že vyvozování neposkytuje jistotu. Nemůžeme zaručit, že příští pozorování bude v souladu s naším závěrem. To proto, že vždy existuje možnost nových pozorování, která budou v rozporu s předešlými pozorováními či závěry. Proto se věda neustále vyvíjí. Jeden den se v časopise či novinách dočtete, že káva je pro srdce zdravá, další den že káva je pro srdce nezdravá.

K potvrzení náboženských pravd tedy nemůžeme vycházet pouze z vědy. Věda se mění a zdokonaluje, zatímco náboženské pravdy jsou neměnné a nadčasové. Jak jsme však viděli na příkladech z Koránu v této kapitole, neznamená to, že by náboženství a věda byly v rozporu.

Závěr

Korán je kniha vedoucí k přemýšlení, úvahám a hlubokému rozjímání. Mnohé jeho výroky o přírodním světě mají více úrovní a širší rozsah správných významů. Korán dokáže oslovit různé skupiny lidí, v 7. či 21. století, a přesto stále zůstává pravdivý. To vede k otázce, kdo je autorem takovéto knihy. Vše to jsou znamení ukazující moc a moudrost Stvořitele přírodního světa, a že všechno kolem nás tu není jen náhodou či pro zábavu, ale že to má hluboký a vznešený smysl.

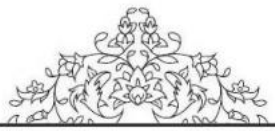

Literární charakteristiky

Když se řekne literatura, většinou si pod tím představíme psaný text. Jak jsme však viděli v jedné z předchozích kapitol, Korán byl svým prvním adresátům zpočátku předáván ústním podáním, nikoliv v písemné podobě. Mezi písemnou a ústní formou komunikace je zásadní rozdíl. Nejlépe si to ukážeme na příkladu. Představte si, že máte přednést projev s minimálním časem na přípravu. Představte si, že stojíte před publikem a musíte rychle vymýšlet odpovědi na různé otázky, aniž byste si téma diskuze mohli předem nastudovat. Nyní to porovnejte s odlišným scénářem, kdy máte za úkol na totéž téma napsat článek pro časopis. Téma vám sdělili předem a na vyhotovení článku máte měsíc. Ve kterém případě bude výsledek lepší? Určitě vidíte, že klíčovým rozdílem je, že při spontánní, nepřipravené mluvené komunikaci nemáte možnost svůj výstup upravovat, zatímco v písemné komunikaci je možné text přepracovávat a vylepšovat.

Nyní to vztáhněme na Korán. Celý Korán byl v počátku svému publiku, věřícím i nevěřícím, předáván v ústní podobě. U Koránu často možnost postupného upravování ani nebyla, protože mnohé verše byly zjeveny náhle v reakci na spontánní otázky a nastalé situace, s nimiž za prorokem Muhammadem přicházeli jak věřící, tak nevěřící. Zde je několik příkladů z Koránu pro ilustraci spontánnosti zjevení:

> ***„A vyptávat se tě budou na Ducha. Odpověz: ‚Duch přichází z rozkazu Pána mého a bylo vám dáno z vědění jen nemnoho.‘“ (17:85)***

> ***„Dotazují se tě na víno a na hru majsir. Rci: ‚V obou z nich je pro lidi hřích těžký i užitek, avšak jejich hřích je větší než užitek.‘“ (2:219)***

Navíc kdyby se Korán rozšířil s nějakými původními literárními nedokonalostmi, bylo by vrcholně obtížné je opravit či vypustit vzhledem k tomu, co víme o časném, rychlém a masovém šíření Koránu. Při všech těchto překážkách bychom mohli přirozeně očekávat, že Korán bude plný rozporů, chyb, nadbytečných informací a dalších nedostatků. Jak uvidíme, nic z toho není pravda. Podívejme se na několik charakteristik, díky nimž je Korán navzdory všem očekáváním mistrovské literární dílo.

i. Jemné významové nuance

„Bůh nevložil žádnému muži dvě srdce do nitra jeho a z vašich žen, jež zapuzujete slovy ‚Jsi pro mne jak záda mé matky,‘ neučinil vaše matky skutečné...“ (33:3)

Bůh říká, že do hrudi žádného muže nevložil dvě srdce. Tento výrok tedy vylučuje ženy, přestože se o nich v tomto verši mluví. Kdyby Bůh řekl, že nevložil dvě srdce do žádného člověka, pak by se to vztahovalo i na ženy, ale v takovém případě by nastal problém, pokud by se takový verš bral doslovně – ženy v sobě mohou mít víc srdcí, když jsou těhotné. Tato významová nuance je velmi jemná, jde pouze o jediné slovo, avšak rozdíl při interpretaci je zásadní.

ii. Stálost významu

„Cožpak nepřemýšlejí o Koránu? Kdyby ten byl od někoho jiného než od Boha, věru by v něm nalezli četné rozpory!“ (4:82)

Pro zjišťování, zda je Korán tím, čím tvrdí být, jsou dvě metody podle toho, jak se rozhodneme interpretovat předchozí verš.

Můžeme se přidržet jasného a zjevného významu verše, což znamená přečíst celou knihu, ověřit, zda v ní nejsou rozpory a pak učinit závěr.

Ale také můžeme sledovat odlišný, abstraktnější význam: ***„Cožpak nepřemýšlejí o Koránu? Kdyby ten byl od někoho jiného než od Boha, věru by v něm nalezli četné rozpory!“ (4:82)*** Podle takto abstraktnějšího chápání by stačilo spočítat, kolikrát se v Koránu vyskytuje slovo „rozpory“, v podstatě provést fulltextové vyhledání slova „rozpory“ v celém textu Koránu. Pokud byste ho napočítali více než jednou, pak byste nalezli četné „rozpory“ a mohli dojít k závěru, že Korán není od Boha. Korán by sám sebe vyvrátil.

Když se opravdu pustíte do počítání, zjistíte, že toto slovo v jednotném čísle, tedy „rozpor“, je v Koránu na různých místech užito mnohokrát. Avšak výraz „rozpory“ je tam pouze jednou, právě v tomto verši.

Z toho můžeme učinit závěr, že Korán je pevný ve významu a jeho pravdivost přetrvává i při různých možných způsobech interpretace jeho slov.

iii. Slovosled

„Vaším přítelem je jedině Bůh a Jeho posel a ti, kdož věří, dodržují modlitbu, dávají almužnu a sklánějí se.“ (5:55)

V době zjevení tohoto verše žili v řadách pravých muslimských věřících také pokrytci, kteří se veřejně prohlašovali za muslimy, ale vnitřně byli nevěřící. Odlišit pokrytce od skutečných věřících podle vnějšího vzhledu a skutků bylo velmi obtížné, protože se modlili a veřejně konali další skutky uctívání stejně jako praví věřící. Povšimněte si pořadí jednotlivých součástí výroku, jak je vidíme v tomto verši: ***„Ti, kdož věří, dodržují modlitbu, dávají***

almužnu...“ Mohly být seřazeny také v opačném pořadí takto: ***„Dodržující modlitbu, dávající almužnu (jsou) ti, kdož věří.“*** V takovém případě by z toho ale vyplývalo, že i pokrytci jsou praví věřící, protože se modlí a dávají almužnu jako muslimové. Bůh však v tomto verši zvolil dokonalý slovosled, z něhož vyplývá, že praví věřící jsou ti, kdo se modlí a dávají almužnu.

iv. Přesnost

„Vzpomeň si, jak pravil Mojžíš lidu svému: ‚Lide můj, proč se mnou zle nakládáte, když víte, že jsem poslem Božím k vám?‘ A když se odvrátili, Bůh odvrátil srdce jejich, neboť Bůh nevede cestou správnou lid hanebníků. A vzpomeň si, jak pravil Ježíš, syn Mariin: ‚Dítka Izraele, já jsem vskutku poslem Božím k vám...‘“ (61:5-6)

Prorok Mojžíš byl poslán k Izraelitům, stejně jako prorok Ježíš. Přestože oba proroky dělil dlouhý čas, oba se obraceli ke stejnému národu, Izraelitům.

Všimněte si, že Mojžíš Izraelity oslovuje „lide můj“, zatímco Ježíš říká „dítka Izraele“. V židovské tradici se identita odvozuje od otce. Samotný národ se jmenuje po Izraelovi, otci původních dvanácti kmenů, z nichž pocházejí všichni Židé. Podobně se příjmení většinou dědí po otci i v jiných kulturách.

Když tedy Mojžíš říká „lide můj“, v podstatě tím zároveň říká, že jeho otec byl jedním z nich, což je pravda, protože jeho otec byl Izraelita. Avšak nikde v Koránu „lide můj“ neříká Ježíš. Pokaždé, když oslovuje Izraelity, říká „dítka Izraele“. Důvodem je, že na rozdíl od Mojžíše neměl otce, protože se narodil zázračně panně Marii. Takto dokonalá přesnost je v celém Koránu.

v. Hojnost

108. kapitola Koránu, al-Kauthar (Hojnost), je nejkratší kapitolou:

> ***„Hojnosti, dali jsme ti věru plnou míru,***
> ***modli se proto k svému Pánu a přinášej mu obětinu!***
> ***Vždyť ten, jenž nenávidí tě, bez mužských potomků je věru (nebo odstřižen)!“ (kapitola 108)***

Tato kapitola byla zjevena v obzvlášť obtížné chvíli v Muhammadově životě, když mu v raném dětském věku právě zemřel syn. Nepřátelé Boží se mu začali vysmívat, že byl „odstřižen“, čímž mysleli, že jeho mužská rodová linie končí, takže na něj po jeho smrti nebude nikdo vzpomínat. Tyto verše byly proroku Muhammadovi zjeveny jako útěcha a připomenutí, že mu Bůh již dal hojnost všeho dobrého. Zároveň byly varováním jeho nepřátelům, že odříznuti budou nakonec oni. Je to ve skutečnosti proroctví, protože Muhammad se ukázal být nejúspěšnějším ze všech proroků, jakožto člověk předávající poselství i jakožto státník, zatímco jeho nepřátelé nakonec

přišli o svou moc a upadli v zapomnění.

Je pozoruhodné, že tato kapitola má jen tři řádky a v arabštině méně než patnáct slov, ale přesto překypuje rétorickou bohatostí, protože v ní najdeme více než třicet literárních rysů. To je více rysů než slov [14]. Probírat je všechny by přesahovalo rámec této knihy, tak se podíváme alespoň na několik příkladů.

Výběr slov v této kapitole již nelze zdokonalit. Ani jedno slovo nelze nahradit jiným, které by bylo lepší. Zaměřme se na poslední slovo první věty, „al-kauthar“. Toto slovo znamená hojný, mnohý, překypující, bohatý, velkorysý a nevyčerpatelný. Všimněte si, že tato věta zůstává otevřená, není dořečeno, čeho prorok Muhammad dostal hojnost. Kdyby vám váš přítel řekl: „Dal jsem ti hodně,“ pravděpodobně byste se ptali: „Hodně čeho?“ Tím, že zde není přesně uvedeno, čeho prorok Muhammad dostal hojnost, Bůh rétoricky zdůrazňuje, že dostal hojnost všeho. Z rétorického a literárního hlediska by podrobný výčet byl nadbytečný a celé sdělení by bylo jazykově slabší. Také si všimněte použití minulého času: „dostal“ plnou míru hojnosti, nikoliv „dostane“, což by znamenalo teprve budoucí událost. Užití minulého času u tohoto slovesa ukazuje, že k tomu již došlo a je to skutečností, což vyvolává pocit povzbuzení a jistoty. Nakonec se ještě zaměřme na samotný název této kapitoly, al-Kauthar (Hojnost). Tato kapitola v sobě nese maximální „hojnost“ literárních charakteristik s použitím minima slov, což je obdivuhodné.

Závěr

V literatuře se nikdy nevydává první verze rukopisu, která neprošla pečlivým redakčním procesem, jímž se text upravuje a cizeluje, aby výsledný text byl co nejlepší. Proces psaní si můžete představit jako sochařskou práci, na jejímž počátku stojí kamenný kvádr či hrouda sochařské hlíny a z nichž se promyšleně odebírá materiál. Socha postupně získává tvar, až je nakonec hotová a připravená k veřejnému odhalení. Jak jsme si ukázali na výše uvedených příkladech, Korán má všechny znaky mistrovského literárního díla, aniž by prošel jakýmkoliv redakčním procesem, protože byl zjevován v ústní podobě a neplánovaně. Je pozoruhodné, že Korán je takovýchto literárních charakteristik plný na každé stránce. Rozumným závěrem je, že to bylo záměrné, nikoliv náhodné.

Struktura

Korán je jedinečná kniha také svojí skladbou. Jeho 114 kapitol není uspořádáno chronologicky, ani tematicky. I v rámci jedné kapitoly se může pojednávat o mnoha tématech s náhlými změnami z jednoho tématu na druhé a zase zpět. Tato jedinečná struktura může na povrchu vypadat neuspořádaně, moderní výzkum však v Koránu odhalil sofistikovanou strukturální provázanost, která se nazývá koncentrická struktura.

Koncentrická struktura

Koncentrickou strukturu vysvětlila Mary Douglasová ve své knize Myšlení v kruzích (Thinking in Circles: An Essay on Ring Composition). Koncentrická struktura se podobá umístění zrcadla doprostřed díla, tedy co stojí v první polovině, bude se odrážet také v druhé polovině. Ústřední význam textu leží uprostřed. Představte si, že chcete napsat krátký příběh o tom, co se vám přihodilo během jednoho dne. Pokud byste ho psali s koncentrickou strukturou, pak by nejdůležitější událost byla uprostřed příběhu, orámována na začátku i na konci souvisejícími tématy. Ukažme si to na velmi jednoduchém příkladu:

1. ***Ráno jsem se probudil.***
2. ***Odešel jsem z domova.***
3. ***Náhodou jsem potkal dávného přítele, jehož jsem neviděl od dětství.***
4. ***Vrátil jsem se domů.***
5. ***Šel jsem spát.***

Jak vidíte, zásadní událost příběhu, setkání s dávno ztraceným přítelem, je umístěna doprostřed. Co jí předchází, tedy vstávání a odchod z domova, se odráží také v tom, co po ní následuje, tedy návrat domů a uléhání k spánku.

Výhody koncentrické struktury

Koncentrická struktura zajišťuje soudržnost textu a také zaměřuje pozornost na důležitá slova a témata. Tato struktura směruje pozornost ke středu a právě tam očekáváme podstatu sdělení, jak to stručně a výstižně vyjádřila Mary Douglasová: „Smysl je uprostřed.“ [15]

Další výhodou je snadněji zapamatovatelný text, což je obzvlášť přínosné vzhledem k tomu, co víme o uchovávání Koránu ústní tradicí. Cedric Whitman při zkoumání starověké poezie zjistil, že koncentrická struktura napomáhá zapamatování tím, že během recitace umožňuje recitátorovi vybavit si snadněji základní formulace skladby [16].

Okolnosti zjevování Koránu

Dříve než se na koncentrickou strukturu Koránu podíváme blíže, řekneme si něco více o pozadí a okolnostech zjevování Koránu. Korán byl zjevován postupně po dobu 23 let: ***„A říkají ti, kdož nevěří: ‚Kdyby mu byl seslán Korán v jednom celku, uvěřili bychom!' A sesíláme jej takto, abychom tím posílili srdce tvé." (25:32)***

Zamysleme se nad typickým způsobem, jímž jsou psané knihy. Většinou se drží struktury typu začátek, prostředek a konec. Většina lidí by tedy očekávala, že Korán byl zjeven chronologicky, od první kapitoly na začátku do poslední kapitoly na konci. Korán však není jako většina knih. Může vás překvapit, že 6 236 veršů tvořících Korán nebylo zjeveno po sobě v daném pořadí. Po 1. kapitole nenásledovaly kapitoly 2, 3, 4 (a tak dále), jak by tomu bylo v běžné knize. V případě Koránu po kapitole 96 následovala kapitola 68, po ní kapitola 73 (a tak dále). Několik kapitol je navíc velmi dlouhých, se stovkami veršů. Ty nebyly zjeveny vcelku najednou, několik kapitol bylo zjevováno po mnoho let a zjevování jejich veršů bylo prokládáno zjevováním veršů z jiných kapitol. Neočekávali byste, že za těchto okolností bude struktura Koránu chaotická? Když jsou verše zjevovány takto zdánlivě nahodilým způsobem, plánovat předem uspořádanou strukturu by bylo velmi obtížné. Navzdory tomu všemu v Koránu nalézáme sofistikovanou koncentrickou strukturu.

Koncentrická struktura Koránu

Druhá kapitola Koránu, al-Baqara (Kráva), na níž si všechny výše popsané principy ukážeme, je shodou okolností nejdelší kapitolou a byla zjevována po mnoho let. V této kapitole je výjimečný verš č. 255, nazývaný *ájatul kursí,* Verš trůnu, který má koncentrickou strukturu:

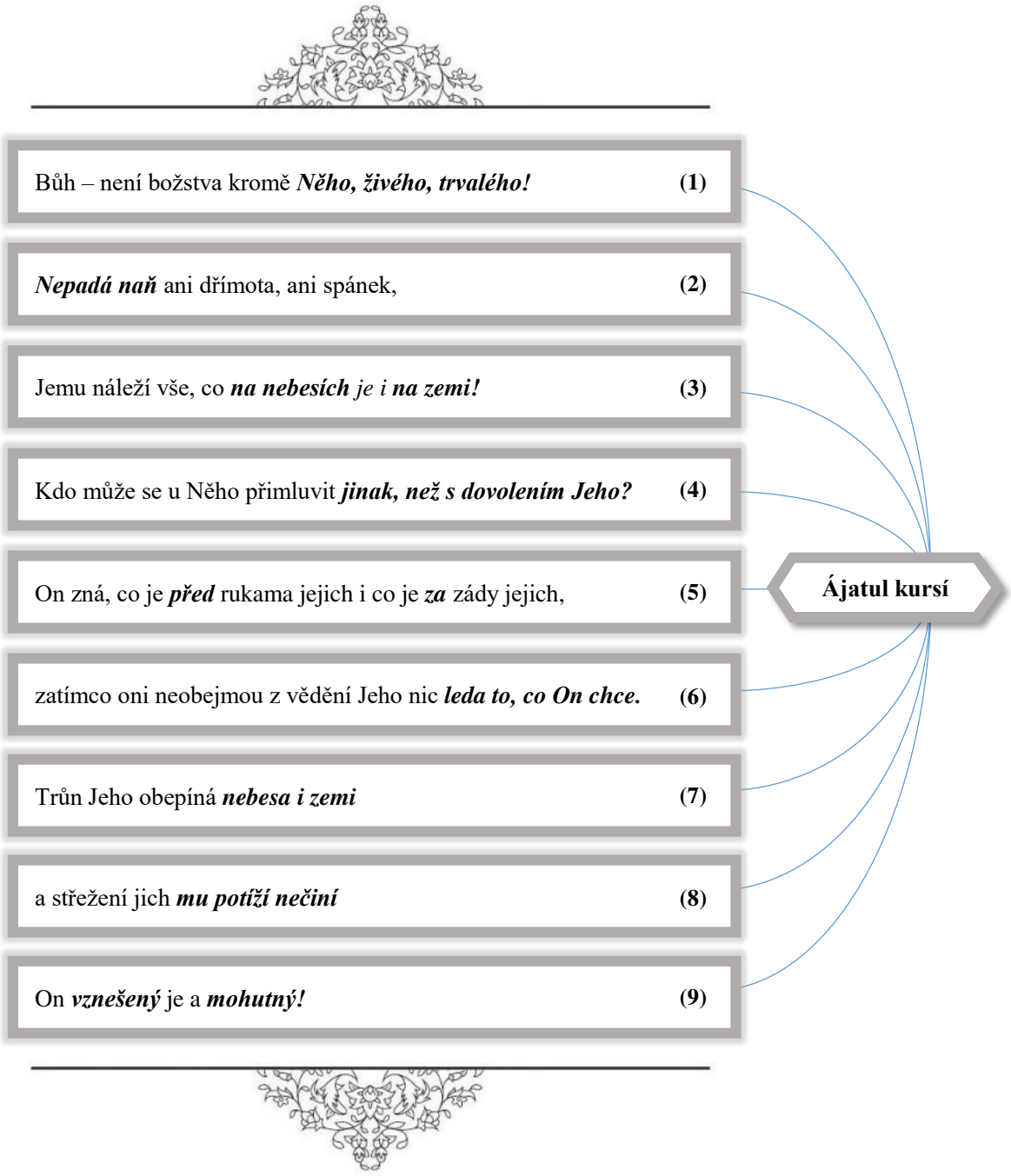

Můžeme o krok odstoupit a uvidíme, že tento verš je součásti skupiny veršů (verše 254 – 284), které dohromady tvoří další a větší koncentrickou strukturu. Takže máme kruh uprostřed většího kruhu:

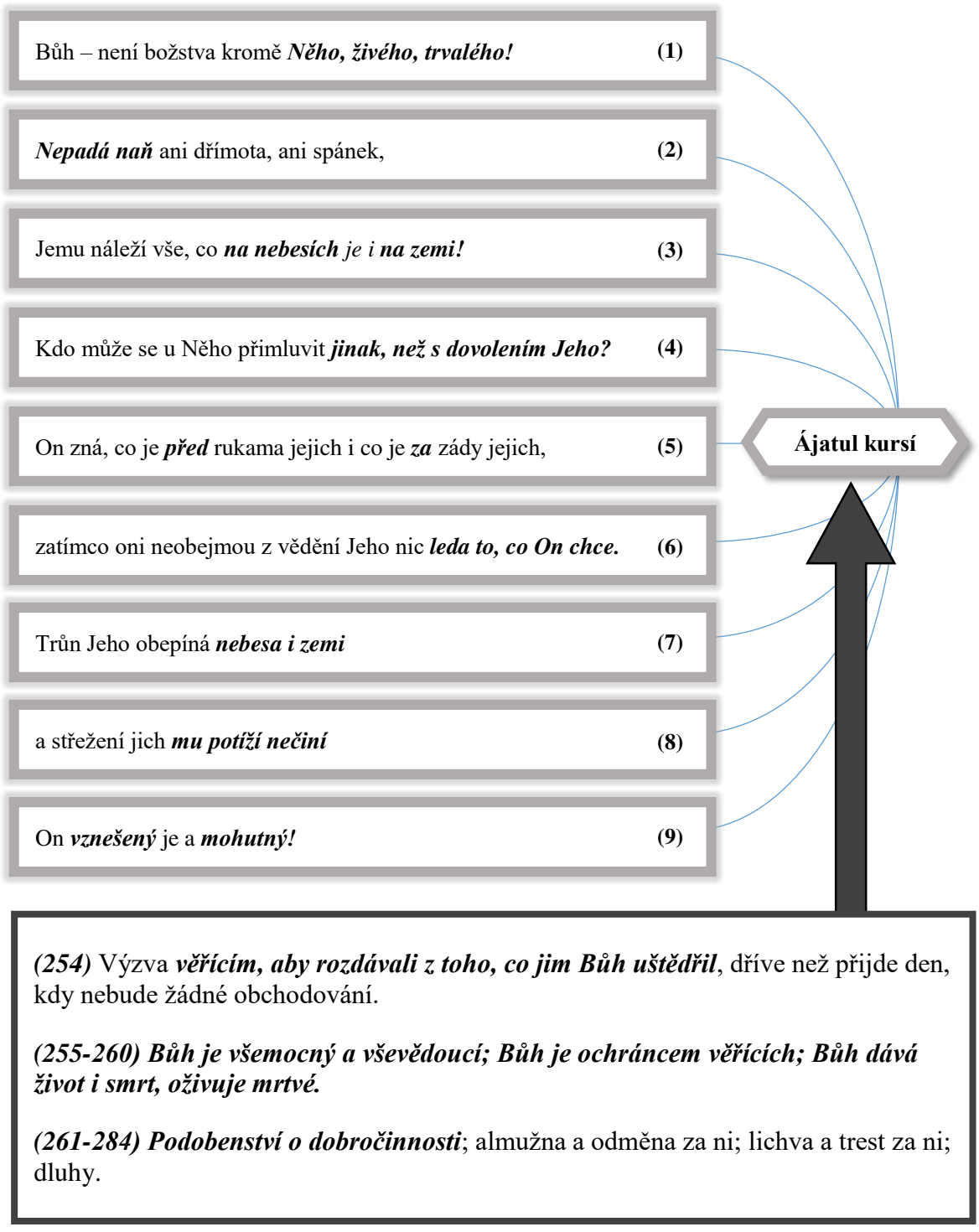

Můžeme odstoupit ještě o další krok a tato skupina veršů je jedním z devíti oddílů tvořících celou kapitolu al-Baqara:

1. ***Víra oproti nevíře (verše 1 – 20)***
2. ***Bůh stvořitel a Jeho vědění (verše 21 – 39)***
3. ***Ustavení zákona pro Izraelity (verše 40 – 103)***
4. ***Abraham byl zkoušen (verše 104 – 141)***
5. ***Ka'ba je novou qiblou (modlitebním směrem) (verše 142 – 152)***
6. ***Muslimové budou zkoušeni (verše 153 – 177)***
7. ***Ustavení zákona pro muslimy (verše 178 – 253)***
8. ***Bůh stvořitel a Jeho vědění (verše 254 – 284)***
9. ***Víra oproti nevíře (verše 285 – 286)***

Každý z těchto oddílů je také kruhem, takže máme tři koncentrické kruhy v sobě:

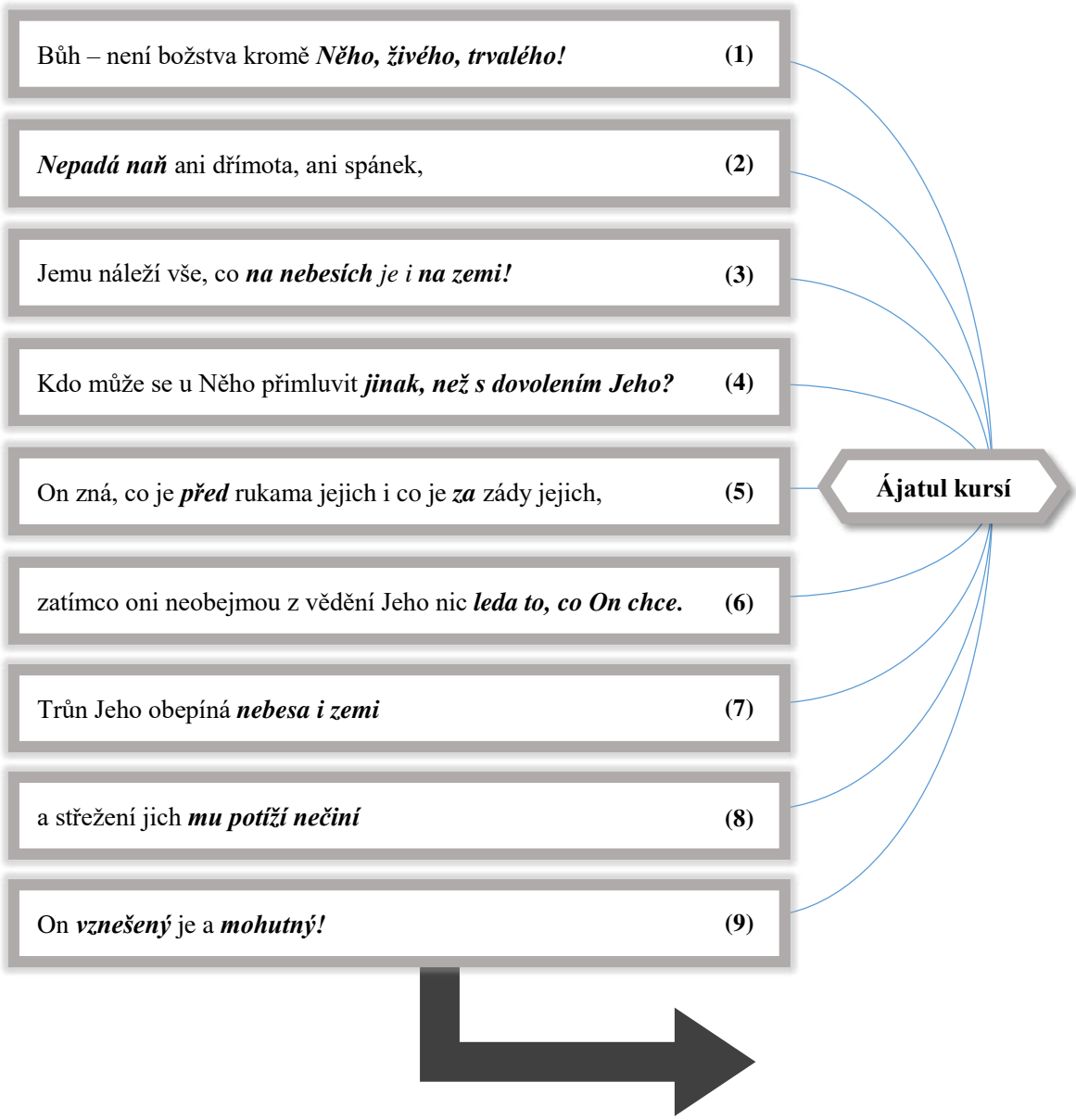

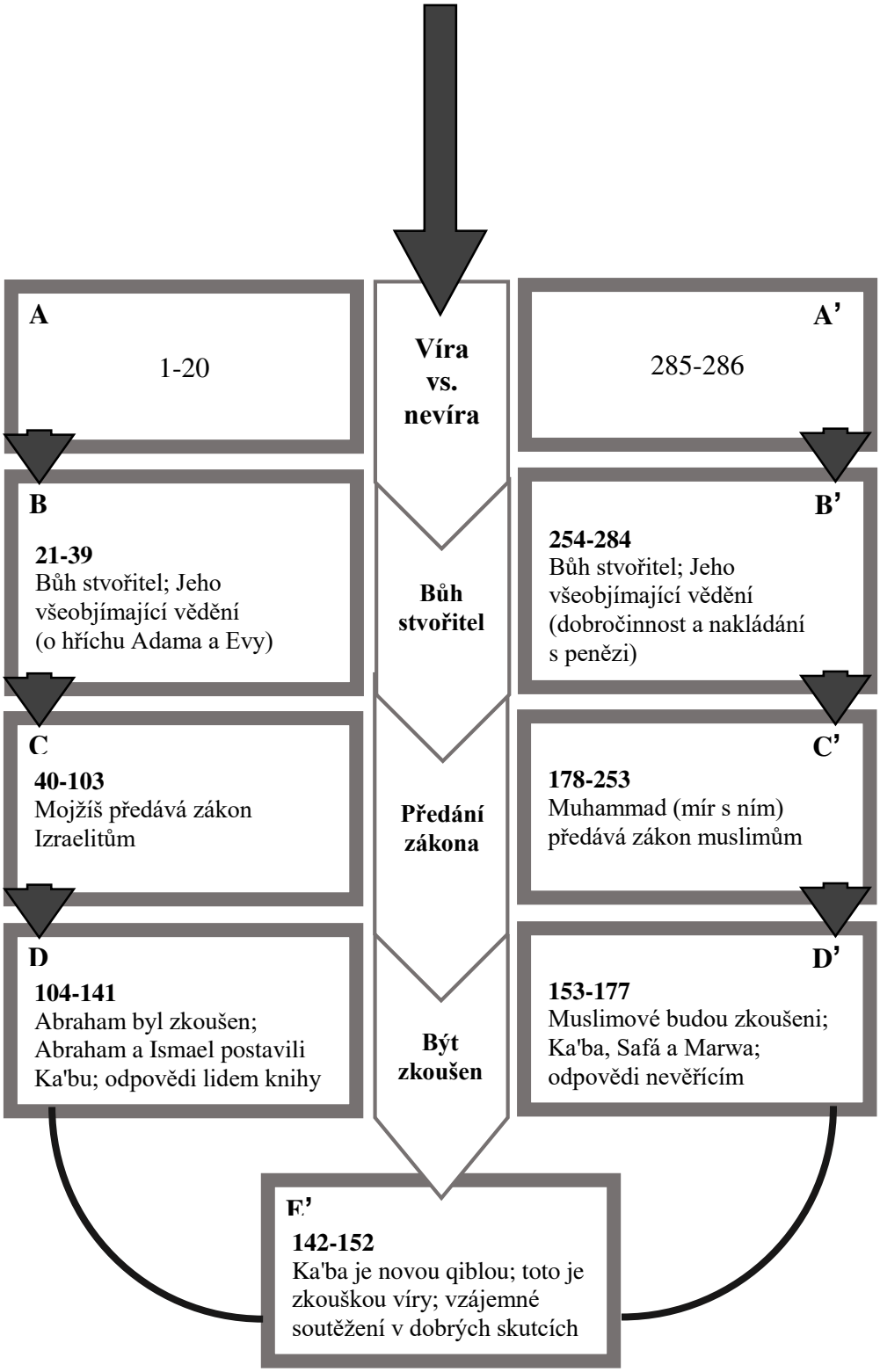

Takže tu máme nejen koncentrické kruhy, ale když se podíváte na výše uvedený výčet devíti oddílů, můžete si všimnout, že mezi 286 verši navíc nejsou ani žádné mezery.

Každý verš, od prvního až do posledního, 286. verše, zapadá do kruhu. Raymond K. Farrin, autor knihy Súra al-Baqara – strukturální analýza, o koncentrické struktuře al-Baqary píše:

> ***Tato kapitola vykazuje podivuhodně precizní plán. Jak jsme si ukázali, její uspořádání je přesné a hutné podle principů koncentrické struktury; dokonce i délka jednotlivých oddílů přesně zapadá do celkového schématu. Precizní struktura navíc slouží jako vodítko ukazující na klíčová témata kapitoly. Ta se objevují, v souladu s logikou tohoto vzorce, ve středu jednotlivých kruhů a zejména ve středu celé kapitoly. Uprostřed kapitoly najdeme pokyn obrátit se směrem k Mekce, což je zkouškou víry a vymezením muslimů jako nové, střední obce. [17]***

Závěr

Jak je možné, že má Korán tak pozoruhodně vyváženou strukturu, když jeho verše nebyly zjeveny posloupně, ale v nahodilých fragmentech v průběhu období 23 let a obzvlášť vzhledem ke skutečnosti, že mnohé z 6 236 koránských veršů byly spojené s konkrétními historickými událostmi? Kdyby takovýmto způsobem dával dohromady knihu člověk, pak by její struktura byla nepochybně zmatečná.

Každý nově zjevený verš byl také okamžitě vložen na své místo do příslušné kapitoly. Toto místo bylo pevně dané, pro úpravy či přesuny nebyl žádný prostor. Jak by Muhammad mohl vymyslet takto podrobný a do detailu promyšlený plán, když nemohl předvídat události, které ke zjevení veršů vedly? Takový postup by musel být plánovaný dopředu, to však nebylo možné, protože tyto události nemohl ovlivnit. To ukazuje, že autor Koránu musel znát budoucnost, což je atributem Boha.

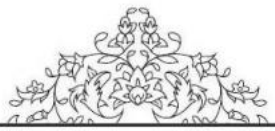

Přesné předpovědi budoucnosti

Mnozí lidé tvrdí, že dokáží předpovídat budoucnost. Astrologové, vědmy i mnohé náboženské texty nabízejí předpovědi budoucnosti. Je nějaký způsob, jak odlišit pravé proroky od nesčetných lhářů a podvodníků? Lze toho dosáhnout analýzou charakteru jejich proroctví. Předpovědi falešných proroků jsou často neurčité a bez časového rámce. Díky těmto vlastnostem mohou jejich stoupenci snadno tvrdit, že se proroctví naplnilo, když dojde k nevyhnutelnému, tedy že se nakonec někde stane něco, co ono proroctví v něčem připomíná natolik, že se předpověď bude jevit jako správná.

Dobrým příkladem jsou předpovědi francouzského okultisty 16. století Nostradama, který je možná nejznámějším a nejoblíbenějším okultistou všech dob. Jeho proroctví obsahují francouzská i latinská slova, historické narážky, anagramy, slovní hříčky, zvláštní pravopis, fragmenty slov, obrácený slovosled, atd. Jeho proroctví jsou někdy tak neurčitá, že jsou často nazývána slovními skládačkami. Zde je několik příkladů jeho proroctví:

> ***K podpoře velkého znepokojeného cappe; K jeho objasnění/zdecimování rudí budou pochodovat; Smrtí bude rodina téměř přemožena; Rudí rudí rudého skolí. [18]***

> ***Obrovský roj včel se objeví; Že nikdo nebude tušit, odkud se vzaly; Za noci léčka; hlídka pod listovím. Město osvobozeno pěti žvanily ne nahými. [19]***

Kdyby byl Nostradamus pravý prorok, měl by zapotřebí své předpovědi halit do tak neurčitého a mnohoznačného jazyka? V případech, kdy udává podrobnosti, tedy konkrétní data, místa a události, zjistíme, že jeho proroctví jsou prokazatelně nepravdivá. V následujícím proroctví předpovídal, že do roku 1732 lidské pokolení zdecimují nemoci, hladomor a válka:

> ***Od doby, kdy toto píši [roku 1555], do 177 let, 3 měsíců a 11 dní morem, dlouhým hladomorem a válkami, a ještě více záplavami, svět mezi tímto dnem a oním, před a po, se zmenší a jeho obyvatel natolik ubude, že sotva bude dost rukou, jež by se chopily zemědělství, a půda bude ponechána ladem tak dlouho, jako byla orána. [20]***

Přestože si pro naplnění svého proroctví vyhradil časové období 177 let, i tak nic takového nenastalo. Naopak díky průmyslové revoluci v 18. století došlo k zásadním pokrokům v zemědělství vedoucím k bezprecedentnímu a vytrvalému růstu lidské populace, tedy

přesnému opaku toho, co Nostradamus předpověděl. I jedno chybné proroctví stačí k tomu, aby se ukázalo, že člověk není pravým prorokem.

Co bychom tedy měli očekávat od proroctví skutečného Božího proroka? Nostradamem jsme se zabývali proto, aby sloužil za měřítko, které nám pomůže rozlišovat mezi falešnými a pravými proroky. Vždy pravdivá mohou být pouze proroctví skutečných Božích proroků dostávajících vědění od Boha, který dokonale zná budoucnost. Toto je zásadním rozdílem mezi falešným a pravým prorokem. Jak uvidíme, v porovnání s Nostradamovými texty Korán obsahuje přesné předpovědi budoucnosti s jasným významem, protože udávají podrobnosti jako časový rámec, jména lidí a konkrétní místa.

i. Krajně nepravděpodobné vítězství Byzantinců nad Peršany

30. kapitola Koránu s názvem „Byzantinci“ začíná proroctvím o vítězství Byzantinců nad Peršany:

> ***„Poražení byli Byzantinci v nejbližší zemi, však po porážce své zase zvítězí v několika letech. Bohu přísluší rozhodnutí jak dřívější, tak i pozdější. V ten den pak se zaradují věřící z vítězné pomoci Boží.“ (30:2-5)***

Toto proroctví bylo proneseno v době, kdy Perská říše byla na vrcholu své moci a zdála se neporazitelná. Kdysi mocná Byzantská (Římská) říše od Peršanů trpěla porážku za porážkou. Byzantinci se mohli bránit jen chabě, protože je zevnitř rozkládala politická nestabilita.

K plnému docenění významu tohoto proroctví je třeba chápat politickou situaci v této oblasti krátce před příchodem islámu. Tyto dvě regionální mocnosti spolu válčily. Po dvacet let byla Byzantská říše ničena perskými armádami jako nikdy předtím. Roku 613 Peršané získali Damašek. Krátce poté, roku 614, obsadili Jeruzalém. Následně dobyli Egypt a pak už perské armády stály u bran Konstantinopole, samého srdce Byzantské říše. Ponížení Byzantinců bylo tak hluboké, že perský velkokrál Husrav údajně prohlásil, že byzantského císaře Heráklia ***„nechá v řetězech předvést pod svůj trůn a není ochoten ho nechat na pokoji, dokud se nezřekne svého ukřižovaného boha a nepřijme uctívání slunce.“ [21]***

Za takových poměrů Korán přišel s překvapivým tvrzením, že se celá situace zcela obrátí byzantským vítězstvím.

Na tomto proroctví na první pohled zaujme jeho podrobnost. Nejen že jmenuje ony dva válčící národy, ale také označuje jasného vítěze a vymezuje krátký časový úsek, v němž k tomu dojde. Kdyby autor Koránu jen hádal, určitě by podpořil zdánlivě nezastavitelné vítězné tažení Peršanů. A nevolil by pro jistotu neurčitá a víceznačná slova pro případ, že by k tomu náhodou nedošlo?

ii. Abú Lahab umírá jako nevěřící

111. kapitola Koránu s názvem „Palmová vlákna“ prohlašuje, že jeden z největších nepřátel islámu Abú Lahab zemře jako nevěřící: ***„Zhyňte obě ruce Abú Lahaba, a zhynul již i on! A nebylo mu k ničemu jmění jeho ani to, co si vysloužil, však hořet bude v ohni plném plamenů...“ (111:1-3)*** Opět si všimněte, jak je Korán specifický. V proroctví jmenuje konkrétního člověka, přestože se autor mohl pojistit obecnější formulací typu „velký nepřítel islámu bude zničen...“ Mohli byste oponovat, že na předpovědi, že nepřítel islámu, konkrétní či nekonkrétní, zemře jako nevěřící, není nic pozoruhodného. K docenění plného významu tohoto proroctví je opět třeba pochopit dobový kontext.

Toto tvrzení dokonce Abú Lahabovi poskytlo prostředek, jímž mohl Korán zdiskreditovat a tím islám jednou provždy zničit, protože toto proroctví představuje test vyvratitelnosti. Úplně stačilo, kdyby Abú Lahab navenek předstíral, že se stal muslimem, a tím by vyvrátil předpověď Koránu, že zemře jako nevěřící. Předstírání, že je muslim, by u něho nebylo nic nemyslitelného, protože mnozí význační nepřátelé islámu už přijali víru. Také zde byli pokrytci, kteří předstírali, že jsou muslimové, i když ve skutečnosti byli nevěřící.

Navíc kdyby Abú Lahab byl naživu v čase muslimského dobytí jeho města Mekky, k němuž došlo šest let po jeho smrti, tak by s největší pravděpodobností přijal islám spolu se zbytkem Mekky, včetně jeho vlastního kmene. Autor Koránu nejen že znal jeho osobnost natolik dobře, že správně předpověděl, že ve své pýše víru nepřijme, ale také věděl, že jeho smrt nastane ještě před dobytím Mekky. Toto tvrzení by tedy bylo velmi riskantní, tedy pokud by autor Koránu neviděl do budoucnosti.

iii. Uchování Koránu

Jak jsme už viděli v jedné z předchozích kapitol o uchování Koránu, náboženská písma většinou nedokázala odolat zubu času. Všechna zjevená písma před Koránem se buď ztratila, nebo v nich došlo ke změnám. V tomto kontextu autor Koránu pronáší odvážnou předpověď o jeho uchování: ***„My zajisté připomenutí jsme seslali a dobře je umíme ochránit.“ (15:9)***

Jak mohl autor Koránu zaručit, že se dokonale uchová až do dnešního dne, obzvlášť s ohledem na četné společenské a politické změny, jimiž muslimský svět prošel za 1400 let od jeho zjevení? Jako příklady takových změn můžeme zmínit spory o nástupnictví v muslimském světě po smrti proroka Muhammada, smrt nositelů Koránu, přijetí mnoha cizích slov do arabského jazyka v souvislosti s šířením islámu do cizích zemí a mísením nových kultur a jazyků a také náhlý příliv nearabů, z nichž mnozí nemluvili arabsky, do náboženství. Na osudu ostatních zjevených písem po celé lidské dějiny se ukazuje, že takové podmínky vedou k pravému opaku. Když nastanou podobné společenské a politické změny, jimž Korán odolal, obvykle to vede ke změnění či ztrátě textu. Korán je jedinečnou výjimkou z tohoto pravidla.

iv. Stavění vysokých budov

Několik následujících příkladů proroctví o budoucnosti nebude z koránských veršů, ale z Muhammadových výroků. Korán nás zpravuje, že prorok Muhammad dostal za úkol vysvětlovat lidstvu zjevení všemocného Boha:

> ***„Vyslali jsme je s důkazy jasnými a písmy; a nyní jsme tobě seslali připomenutí, abys lidem objasnil to, co jim bylo (dříve) sesláno – snad budou uvažovat!“ (16:44)***

Společníci proroka Muhammada, kteří se zhostili odpovědnosti za uchování Koránu ve své paměti a kteří se jeho výkladu učili přímo od něj, výše uvedený verš chápali jako odkaz na výroky a činy proroka Muhammada. Tyto výroky a činy jsou zaznamenány v prorocké tradici známé jako hadísy, jež se učili nazpaměť titíž společníci. Hadísy obsahují mnohá budoucí proroctví, mezi nimi i proroctví o stavění vysokých budov:

> *Jeden muž se zeptal: „Řekni mi o poslední hodině.“ Prorok odpověděl: „Tázaný o ní neví víc než tázající.“ Muž řekl: „Řekni mi tedy o jejích příznacích.“ Prorok odpověděl: „Že uvidíš bosé, neoděné beduíny soutěžit ve stavění vysokých budov.“ [22]*

Zaprvé si povšimněme pokory proroka Muhammada. Když byl dotázán na „poslední hodinu“, což znamená začátek soudného dne, odpověděl, že neví víc než ten, kdo otázku položil. To proto, že nepoznatelné zná pouze vševědoucí Bůh. Jak víme z Koránu, prorok Muhammad sám neviděl do budoucnosti, měl přístup jen k vědění, které mu vnukl Bůh: ***„On jediný zná nepoznatelné a nikoho do svých tajemství nezasvěcuje kromě těch, jež oblíbil si ze Svých poslů; a před ním i za ním dozorce kráčí.“ (72:26-27)***

Všimněte si specifičnosti tohoto proroctví: označuje konkrétní národ, arabské beduíny té oblasti. Prorok Muhammad mohl velmi snadno vsadit na jistotu a užít obecnější formulaci jako „uvidíte soutěžení při stavění vysokých budov...,“ což by bylo dostatečně nespecifické, že by se to dalo vztáhnout na kohokoliv na světě. V dnešní době jsme na Arabském poloostrově svědky toho, jak Arabové, kteří bývali chudými pastevci velbloudů a ovcí, spolu soutěží ve stavbě nejvyššího mrakodrapu. Dnes je s výškou 828 m nejvyšší lidmi postavenou stavbou na světě Burdž Chalífa v Dubaji ve Spojených arabských emirátech. Nedlouho po jejím dokončení už konkurence v Saúdské Arábii oznamovala svůj záměr postavit ještě vyšší budovu (1000 m), Kingdom Tower, jejíž dokončení se předpokládá v roce 2019. Úplně doslova spolu soutěží o to, kdo postaví nejvyšší budovu.

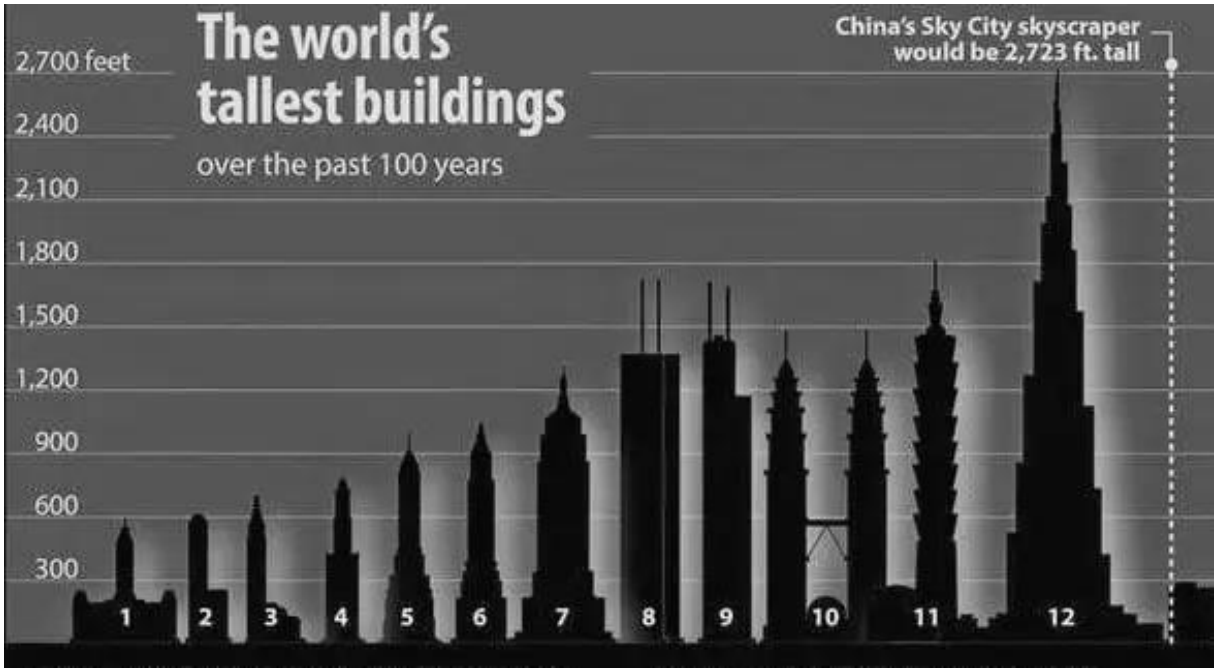

Nejvyšší stavby světa za posledních sto let	6. 1930 – Chrysler Building, New York, 319 m
	7. 1931 – Empire State Building, New York, 381 m
1. 1901 – Filadelfská radnice, Filadelfie, 167 m	8. 1973 – Světové obchodní centrum, New York, 417 m
2. 1908 – Singer Tower, New York, 187 m	9. 1974 – Willis Tower, Chicago, 442 m
3. 1909 – MetLife Tower, New York, 213 m	10. 1997 – Petronas Towers, Kuala Lumpur, 452 m
4. 1913 – Woolworth Building, New York, 241 m	11. 2004 – Taipei 101, Tchaj-pej, Taiwan, 509 m
5. 1929 – 40 Wall Street, New York, 282,5 m	12. 2010 – Burdž Chalífa, Dubaj, 828 m

Je pozoruhodné, že s výjimkou posledních padesáti či šedesáti let lidé v této oblasti obvykle neměli ani pořádné domy a ještě nedávno většinou žili jako beduíni ve stanech. Teprve objev ropy ve 20. století do regionu přinesl prosperitu a rozvoj. Kdyby nebylo ropy, tato část světa by pravděpodobně stále byla stejnou nehostinnou pouští jako v době zjevení Koránu. Kdyby prorok Muhammad jen hádal, pak by s objevením ropy měl jen ohromné štěstí. Kdyby však jen hádal, bylo by jistější takové proroctví spojit s tehdejšími mocnostmi, Římem a Persií, které (na rozdíl od Arabů) už tehdy měly ve zvyku stavět honosné budovy a paláce.

v. Dobytí Persie

Jedním z nejobtížnějších životních okamžiků proroka Muhammada byla příkopová válka. V roce 627 vojenská koalice pohanských Arabů a židovských kmenů o síle 10 000 mužů zaútočila na muslimské město Medínu. Muslimové čelili trojnásobné přesile a obléhání trvalo plné dva týdny. Korán barvitě popisuje zoufalou situaci muslimů:

> ***„Když proti vám táhli zdola i shora, když zraky vaše se strachem zakalily a srdce vám stoupala do hrdel, a když jste měli o Bohu domněnky různé. A byli tam tehdy věřící podrobeni zkoušce a byli otřeseni silným otřesem.“ (33:10-11)***

Nedlouho před začátkem bitvy, zatímco muslimové v rámci příprav na nevyhnutelný útok kolem města kopali příkop, jejich situace vypadala velmi bledě a mohli očekávat téměř jistou porážku, prorok Muhammad pronesl odvážnou předpověď:

> ***Al-Bará' vyprávěl: V den al-Chandaq (příkopu) jsme narazili na kámen, který odolával našim rýčům a nedokázali jsme ho rozbít. Šli jsme se tedy poradit s Božím poslem. On vzal lopatu a pronesl: „Ve jménu Božím.“ Poté do kamene udeřil a řekl: „Bůh je převeliký, dostal jsem klíče od aš-Šámu (Velké Sýrie). Při Bohu, právě teď vidím jeho červené paláce.“ Při druhém úderu řekl: „Bůh je převeliký, dostal jsem Persii. Při Bohu, vidím teď bílý palác v al-Madá'inu.“ Když do kamene udeřil potřetí, pronesl: „Ve jménu Božím,“ roztříštil zbytek kamene a řekl: „Bůh je převeliký, dostal jsem klíče od Jemenu. Při Bohu, z tohoto místa vidím brány San'á'.“ [23]***

Prorok Muhammad pronesl udivující tvrzení, že muslimové získají nejen Jemen a Velkou Sýrii, která byla převážně pod nadvládou Římské říše, ale také že porazí mocnou Perskou říši, jednu z tehdejších světových velmocí. Všechny tyto události se skutečně odehrály jen pár desetiletí po Muhammadově smrti a jejich svědky byli i společníci proroka Muhammada, kteří ho přímo slyšeli toto proroctví pronášet. Nakolik bylo pravděpodobné, že muslimové, kterých bylo tehdy málo a neměli žádnou ekonomickou, vojenskou a politickou moc, dokáží za tak krátký čas vyvrátit tehdejší světové velmoci?

Závěr

Srovnávat proroctví z Koránu a hadísů s proroctvími Nostradama a jemu podobných je jako srovnávat noc a den. Jak jsme viděli, proroctví v Koránu a hadísech jsou jasná. Zde jsme si mohli ukázat jen několik příkladů, Korán a hadísy jsou však plné podobných proroctví o budoucnosti, která se buď už naplnila, nebo se odehrávají dnes před našima očima. Čistě z hlediska pravděpodobnosti je nemožné bez jediné chyby správně odhadnout události, které se týkají mnoha národů a různých historických epoch, z nichž mnohé byly mimo muslimskou sféru vlivu. Toto je silným důkazem, že autor Koránu, který dával vnuknutí proroku Muhammadovi, znal nepoznatelné.

Je důležité také zdůraznit, že tato proroctví tu nejsou pro pobavení, ale mají vznešený účel. Pro věřící mají duchovní význam, protože mnohá z nich se vztahují k příznakům příchodu soudného dne a muslimům připomínají, že každé naplněné proroctví znamená, že jsme o krok blíže k onomu zásadnímu dni, kdy staneme před naším Stvořitelem. Pro nevěřící jsou znamením a představují důkaz pravdivosti a božského původu Koránu a také pravdivosti Božího posla, Muhammada.

Odhalení ztraceného vědění minulosti

Právě jsme si ukázali, že Korán přináší přesné předpovědi budoucích dějů. Pronášet tvrzení o budoucnosti je jedna věc, ale odhalovat skryté skutečnosti o událostech minulosti, když vědění o nich bylo jinak dávno ztraceno, je něco jiného. Ve skutečnosti je to ještě obtížnější, protože když mluvíme o minulosti, mluvíme o něčem, co se už stalo a tak na takové události nemáme žádný vliv.

Ukažme si to na příkladu. Někdo může pronést tvrzení, že jednoho dne se v určitém městě narodí velký král jménem Artur. O sto let později se tato předpověď zdánlivě naplní, právě v onom městě se narodí princ, rodiče ho pojmenují Artur a on se později stane velkým králem. Byl člověk, který pronesl tuto předpověď, schopný vidět do budoucnosti? Tak to být nemuselo, protože úspěšnost této konkrétní předpovědi lze vysvětlit mnoha způsoby, jež se obejdou bez znalosti nepoznatelného. Mohla to být čistě otázka pravděpodobnosti, v královských rodinách se v každé generaci rodí děti, takže po dostatečně dlouhé době a s dostatečným počtem princů je jen otázka času, než se objeví velký král. Dalším možným vysvětlením by bylo, že novorozený princ dostal jméno Artur záměrně, protože jeho rodiče ono proroctví znali a doufali, že se jejich syn stane významnou osobností. Toto se nazývá „sebenaplňující proroctví“, což je předpověď, která je sama přímo či nepřímo příčinou svého naplnění.

Nyní tento scénář srovnejme s předpovědí o minulé události. Někdo by řekl, že dávný bájný král Artur z doby před mnoha staletími, známý jen z pověstí a jehož existenci nedokládají žádné materiální důkazy, byl pohřben na určitém místě. Pokud by pak přesně na tom místě byla objevena královská hrobka, v ní nalezeno jméno Artur a další zjištěné skutečnosti by odpovídaly legendám o něm, tak by to bylo daleko obtížnější. Na rozdíl od proroctví o budoucnosti neexistuje žádná možnost událost z minulosti ovlivnit. Protože toto tvrzení přinášelo informace, které neměli ani arturovští odborníci, bylo by pádnějším důkazem skrytého vědění.

Korán odhaluje vědění o starém Egyptě, které bylo mezi lidmi ztraceno po tisíce let. Přináší historické tvrzení o titulech panovníků starého Egypta, zejména egyptské slovo faraón. Rozluštění staroegyptských hieroglyfů v moderní době přineslo potvrzení, že užití slova „faraón“ v Koránu je historicky přesné.

Výraz „faraón“ je titul pocházející z egyptského slova „pr ʿ3“, doslovně „velký dům“, tedy královský palác. Titul „faraón“ se však začal používat pro panovníka historicky o mnoho později, až v období Nové říše [24].

Zde je ukázka z knihy Egyptské hieroglyfy vydané Britským muzeem:

Běžné slovo pro panovníka, zmíněné již výše, je *nswt,* , často zkrácené na .

Dále uvádíme některé další tituly s jejich konvenčními překlady:

 ḥm ‚veličenstvo'

 ity ‚svrchovaný'

 nb ‚pán'

 pr ꜥ3 ‚velký dům' (= faraón, užíváno od období Nové říše)

Podobně heslo „faraón" ve Slovníku starého Egypta Britského muzea potvrzuje, že tento výraz byl k označení vládce poprvé užit v období Nové říše:

> ***Faraón: Výraz běžně používaný moderními autory k označení egyptského vládce. Slovo je řeckou verzí staroegyptského výrazu pr ꜥ3 („velký dům"), který se původně užíval k označení královského paláce, nikoli panovníka. „Velký dům" vybíral daně od menších „domů" (perw), jako byly chrámové pozemky a soukromé majetky. Tento výraz se k označení samotného vládce používal až od období Nové říše (1550-1069 př. n. l.). [25]***

Dějinná období starověkého Egypta

Dějiny starověkého Egypta se obvykle dělí na období přibližně odpovídající třiceti panovnickým dynastiím, jak je zaznamenal Manehto, egyptský kronikář z 3. století př. n. l. V následující tabulce jsem shrnul nejvýznamnější letopočty podle knihy Nicolase Grimala A History of Ancient Egypt (Dějiny starověkého Egypta) [26]:

Dynastie	Letopočet př. n. l. (přibližně)	Období	Některá jména panovníků z období
3-6	2700-2200	Stará říše	Džoser, Snofru, Chufu (Cheops), Rachef (Chefren), Menkauhor, Teti, Pepi
7-11	2200-2040	První přechodná doba	Neferkare, Mentuhotep, Antef
11 a 12	2040-1674	Střední říše	Amenemhet, Senusret
13-17	1674-1553	Druhá přechodná doba	Šeši (Salitis), Jakobher, Kamose, Sekenenre Tao, Apopi
18-20	1552-1069	Nová říše	Ahmose, Amenhotep, Thutmose, Hatšepsut, Achnaton (Amenhotep IV.), Tutanchamon, Haremheb, Seti (Sethi), Ramesse, Merenptah

V jakém období žili v Egyptě Josef a Mojžíš?

Emeritní profesor egyptologie Kenneth Kitchen datuje příběh Josefova příchodu do Egypta do Druhé přechodné doby (1674-1553 př. n. l.) [27]. Mojžíšův odchod z Egypta však odborníci odhadují až do pozdější doby a umísťují ho do období Nové říše. Slovník vlastních jmen a míst v Bibli uvádí: ***„Mojžíšovo působení se datuje přibližně do roku 1250, což je obecně přijímaný letopočet odchodu z Egypta.“ [28]*** Podobně Encyclopaedia Judaica Mojžíše popisuje jako ***„vůdce, proroka a zákonodárce (první polovina 13. století př. n. l.)“. [29]***

Shrnutí

Následující tabulka shrnuje poznatky o užívání titulu „faraón“ ve starém Egyptě a zahrnuje dataci Josefova a Mojžíšova příchodu do Egypta.

Dynastie	Přibližné datování (př. n. l.)	Období	Patriarcha
13-17	1674-1553	Druhá přechodná doba	Jakub, Josef
18-20	1552-1069	Nová říše	Panovník je poprvé označován jako „faraón“ kolem poloviny 14. století př. n. l., cca v letech 1352-1348 př. n. l.
			Mojžíš se narodil zhruba začátkem 13. století př. n. l.

Korán

Korán je plný příběhů o minulých národech. Jejich smyslem je přivést k zamyšlení, jež vede k pokoře a neslučuje se s pyšným přesvědčením o výjimečnosti vlastní civilizace. Moc přichází a zase pomíjí a my musíme být pokorní, protože nic netrvá věčně. Zamyšlení nad minulostí nám také přináší možnost poučit se z chyb jiných.

V celém Koránu jsou vládci Egypta označeni takto:

- Pro vládce v době Josefově užívá titul „král“. Slovo „faraón“ není užito ani jednou.
- Pro vládce v době Mojžíšově opakovaně užívá titul „faraón“. Nikdy ne „král“.

Volba slov v Koránu odpovídá tomu, co v současné době víme o měnícím se významu slova faraón. Tyto historické skutečnosti však v 7. století v době zjevení Koránu nebyly známé, protože znalost egyptských hieroglyfů byla dávno ztracena. Jediným dostupným zdrojem o náboženské minulosti byly tradované příběhy vycházející z Bible. Někteří kritici Koránu tvrdí, že příběhy proroků jako Mojžíše a Josefa v Koránu jsou převzaté z Bible. To však nemůže být pravda, protože Bible historicky nesprávně užívá titul „faraón“ k označení egyptského vládce v příbězích o Mojžíšovi, Josefovi a dokonce i o daleko starším Abrahamovi.

Historicky správné odkazy o starověkém Egyptě nalezneme pouze v Koránu. Mezi prvními historiky, kteří dokázali částečně přeložit staroegyptské hieroglyfy, byli arabští učenci Dhúl-Nún al-Misrí a Ibn Wahšijja [30]. Ti žili více než 200 let po zjevení Koránu. Francouzský orientalista Jean-François Champollion dokázal rozluštit hieroglyfy až v roce 1822 díky objevu Rosettské desky, což bylo více než 1000 let po zjevení Koránu.

Nenapodobitelnost

Korán lidstvu předkládá výzvu: ***„Jste-li na pochybách o tom, co jsme seslali služebníku svému, tedy přineste súru podobnou této...“ (2:23)***

Možná největším zázrakem Koránu je, že je nenapodobitelný. Tato božská výzva zůstává přes 1400 let stále nedotčena. Korán odvážně tvrdí, že žádný člověk není schopen vytvořit byť jedinou s ním srovnatelnou kapitolu, i kdyby se k tomu všichni spojili: ***„Rci: ‚I kdyby se lidé a džinové spojili, aby něco podobného Koránu tomuto vytvořili, nebyli by schopni přijít s něčím podobným, byť by si vzájemně byli pomocníky.‘“ (17:88)***

Nesmírnost této výzvy asi nejlépe pochopíme na analogickém příkladu. V malířství je za největšího umělce všech dob obecně považován Leonardo da Vinci. Jedno z jeho mistrovských děl, Mona Lisa, je běžně hodnoceno jako nejlepší obraz vůbec. Teď si představte, že jste dostali výzvu vytvořit srovnatelný obraz. Nejen že musíte vytvořit dílo překonávající Monu Lisu, ale musíte to dokázat při prvním veřejném pokusu. U výsledného díla navíc kunsthistorici musí potvrdit, že převyšuje všechna dosud vytvořená umělecká díla. K tomu ještě musí odolat i v čase a není možné, aby ho někdo jiný překonal. Jak nyní uvidíme, v oblasti arabské literatury je to podobné s Koránem.

Podstata této výzvy

Podle klasických znalců Koránu tyto verše sebejistě vyzývají všechny jazykové a literární odborníky všech dob, aby se pokusili napodobit jazykové a literární charakteristiky Koránu [31]. Při přijetí výzvy jsou jako prostředky k dispozici daná gramatická pravidla arabštiny a dvacet osm písmen arabské abecedy. Toto jsou objektivní podmínky a výzva je otevřená a všem dostupná.

Co přesně by tedy znamenalo této výzvě dostát? Mnoho lidí koránskou výzvu chybně chápe jako vytvoření něčeho podobného, tedy předpokládají, že znamená jen napsat něco stejně „dobrého“ jako Korán. Na základě toho mnoho skeptiků upozorňuje, že hodnocení literatury je vysoce subjektivní, což je určitě pravda. Pokud někdo řekne, že dle jeho názoru je určitá pasáž prozaického či básnického textu lepší než Korán, nelze s tím polemizovat. Není to konečně jen otázka osobních preferencí a vkusu?

Koránská výzva však neznamená jen napsat něco stejně literárně hodnotného. Takový text by

musel dosahovat minimálně srovnatelné literární hodnoty a zároveň zopakovat charakteristický jedinečný styl Koránu. Koránský styl je možné povrchně napodobit, avšak všechny takové pokusy od dob proroka Muhammada až do dnešních dnů nedosahovaly patřičné literární úrovně.

Arabsky píšící autor může dosáhnout vysoké literární úrovně a velmi výmluvnou a obraznou poezií či prózou vyjádřit vznešené myšlenky a city, ovšem nikdo z lidí to nikdy nedokázal v jedinečném koránském stylu. Korán je tak výlučný, že vytvořil zcela nový styl arabské literatury a navíc z tohoto jedinečného stylu díky vnitřní soudržnosti nikdy nevybočuje. Uznávaný britský orientalista Arthur J. Arberry prohlásil: *„Korán není ani próza, ani poezie, ale jedinečné spojení obojího.“ [32]*

Podstata této výzvy tedy tkví v tom napsat něco v přesně stejném stylu jako Korán a výsledek bude dosahovat srovnatelné literární kvality. Jak ale můžeme výsledek zhodnotit? To nás přivádí k druhé části výzvy, přizvání svědků z řad znalců arabské literatury, kteří kvalitu díla zhodnotí, protože jen pronést ničím nepodložené tvrzení nestačí: ***„... tedy přineste súru podobnou této a předvolejte si svědky své kromě Boha, jste-li pravdomluvní!“ (2:23)***

Historický kontext

Jakákoliv výzva má smysl jen tehdy, když se jí adresáti mají schopnost zhostit. Proto je zásadně důležité vzít v potaz historický kontext, v němž se Korán objevil. Arabové té doby se sami považovali za mistry arabského jazyka a jejich hodnocení sdílí i historici a lingvisté až do současnosti.

Následující citát od básníka z 11. století Ibn Rašíqa ilustruje, jak velká důležitost se v té době jazyku přikládala. Ibn Rašíq napsal:

> ***„Kdykoliv se v nějakém arabském kmeni objevil básník, další kmeny přicházely blahopřát, připravovaly se hostiny, ženy společně hrály na loutny, jako to dělají na svatbách, a staří i mladí muži se všichni radovali z této dobré noviny. Arabové si tehdy vzájemně blahopřáli pouze při narození dítěte a tehdy, když z jejich středu vzešel básník.“ [33]***

Učenec z 9. století Ibn Qutajba definoval poezii, jak ji vnímali Arabové: ***„Důl vědění Arabů, kniha jejich moudrosti, pravdivý svědek ve dni sporu, konečný důkaz v čase hádky.“ [34]***

Významný učenec 14. století Ibn Chaldún k důležitosti poezie v životě Arabů poznamenal:

> ***„Je třeba vědět, že u Arabů se poezie jako forma mluvy těšila velké úctě. Proto do ní ukládali své dějiny, důkazy pro to, co považovali za správné a špatné a nejpodstatnější základy většiny jejich vědních nauk a moudrosti.“ [35]***

Spisovatel a islamolog Navid Kermani objasňuje, nakolik museli Arabové k plnému osvojení arabského jazyka studovat. Vysvětluje, že Arab 7. století žil ve společnosti, která poezii téměř uctívala:

> *Stará arabská poezie je vysoce komplexní fenomén. Slovní zásoba, gramatické specifičnosti a přísná pravidla byla předávána z generace na generaci, a jazyk plně zvládli pouze nejnadanější studenti. Než si člověk mohl nárokovat status básníka, musel studovat roky, někdy i desetiletí, pod vedením básnického mistra. Muhammad vyrostl ve světě, který básnické vyjadřování choval až téměř v nábožné úctě. [36]*

Výše uvedené citáty ukazují, že Arabové 7. století byli ke zpochybnění Koránu v nejlepší pozici, protože v osvojení a užívání jazyka dosáhli vrcholného mistrovství. Jak uvidíme, nikdo z nich nedokázat vytvořit arabský text, který by z jazykového a literárního hlediska byl srovnatelný s Koránem.

Názory odborníků na nedostižnost Koránu

Jedinečnost a výjimečnost Koránu potvrdila celá řada odborníků ze Západu i Východu, náboženského i sekulárního zaměření. Následuje několik ukázek odborných názorů, že Korán nelze napodobit.

Profesor orientálních studií Martin Zammit tvrdí: ***„Některé dlouhé předislámské básně sice mají úžasné literární kvality... Korán je rozhodně ve své vlastní kategorii jako nejvytříbenější písemné vyjádření arabského jazyka.“ [37]***

Lingvista prof. Hussein Abdul-Raof prohlásil: ***„Arabové v té době dosáhli svého vrcholu v oblasti jazykové kompetence a nauk, rétoriky, řečnictví a poezie. Nikdo však nikdy nedokázal přijít s jedinou kapitolou podobnou kapitolám Koránu.“ [38]***

Uznávaná profesorka koránských studií Angelika Neuwrithová v jednom rozhovoru poznamenala, že nikdo v minulosti či současnosti nedokázal úspěšně dosáhnout úrovně Koránu:

> ***Nikomu se to nepodařilo, to je pravda... Myslím si, že Korán přivedl do rozpaků i západní odborníky, kteří nedokázali objasnit, jak se mohl náhle v prostředí bez jakéhokoliv písemnictví, které by stálo za řeč, objevit Korán se svou bohatostí myšlenek a skvostným vyjadřováním. [39]***

Ve svém překladu Koránu ho židovský odborník Nessim Joseph Dawood označuje za „mistrovské literární dílo“:

> ***Korán je nejranějším a zdaleka nejvytříbenějším dílem klasické arabské prózy...***

Všeobecně se přijímá, že Korán je nejen jednou z nejvlivnějších knih prorocké literatury, ale také sám o sobě mistrovské literární dílo. [40]

Francouzský odborník Paul Casanova se podivuje nad jazykem Koránu:

Kdykoliv po Muhammadovi žádali zázrak na důkaz pravdivosti jeho poslání, odkazoval na skladbu Koránu a jeho nedostižnou výtečnost jako na důkaz jeho božského původu. A dokonce i pro ty, kdo nejsou muslimové, nic nepředčí jeho jazyk v jeho srozumitelné bohatosti a uchvacující zvukomalebnosti... Plnost jeho slabik s velkolepou kadencí v pozoruhodném rytmu měla velkou váhu při obrácení nejzarytějších nepřátel a největších skeptiků. [41]

Labíd Ibn Rabí'a, jeden z proslulých básníků Sedmi ód, přijal islám z důvodu nenapodobitelnosti Koránu. Po přijetí islámu přestal skládat poezii. Lidé tím byli překvapeni, protože ***„byl jejich nejvýznačnějším básníkem.“ [42]*** Když se ho tázali, proč s poezií přestal, odpověděl: ***„Cože? Po zjevení Koránu?“ [43]***

Jako poslední příklad vysoce uznávaný profesor a arabista Hamilton Gibb říká:

Kdyby byl (Muhammad) autorem Koránu, jiní lidé by mu dokázali konkurovat. Ať' vytvoří deset podobných veršů. Pokud to nedokáží (a je zjevné, že to nedokáží), tak ať uznají Korán za výjimečný zjevný zázrak. [44]

Reakce na odbornou kritiku

Příklad odborné kritiky můžeme najít v díle uznávaného německého orientalisty a vědce Theodora Nöldekeho. Nöldeke byl akademickým kritikem jazykových a literárních charakteristik Koránu a odmítal tvrzení Koránu o své nenapodobitelnosti. Nöldeke například poznamenal, že ***„občasné gramatické změny osoby v Koránu jsou neobvyklým a neestetickým postupem.“ [45]***

Jeho kritika však naopak osvětluje slabiny takových tvrzení. Koránský jazykový jev, o kterém Nöldeke mluví, je ve skutečnosti působivý arabský rétorický prostředek známý pod pojmem „iltifát“, neboli gramatické posuny. Tento literární prostředek posiluje literární výrazovost textu. Je uznávanou a podrobně popsanou součástí arabské rétoriky [46]. Odkazy na ni lze nalézt v knihách o arabské rétorice od autorů, jako jsou al-Athír, Sujútí a Zarkaší [47].

Mezi hlavní funkce těchto posunů patří změna v důrazu, která čtenáře na něco upozorní, a vylepšení stylu textu [48]. Výsledné efekty zahrnují vytvoření variace a rozdílů v textu, vznik rytmu a plynulosti a udržení posluchačovy pozornosti dramatičností [49]. Gramatické posuny se mohou například týkat změn v osobě, změn v počtu, změn v adresátech sdělení, změn ve slovesných časech a užití podstatného jména namísto zájmena [50].

Dobrým příkladem použití těchto gramatických posunů je 108. kapitola Koránu al-Kawthar (Hojnost):

> ***„Hojnosti, dali jsme ti věru plnou míru,***
> ***modli se proto k svému Pánu a přinášej mu obětinu!***
> ***Vždyť ten, jenž nenávidí tě, bez mužských potomků je věru!“***
> ***(Kapitola 108)***

V této kapitole je změna z první osoby množného čísla na „svému Pánu“. Tato změna není prudkým posunem, ale je záměrná a zdůrazňuje blízký vztah mezi Bohem a prorokem Muhammadem. Užití první osoby množného čísla podtrhuje Boží majestátnost, moc a schopnost. Tato volba gramatických osob zdůrazňuje a upozorňuje na skutečnost, že Bůh má moc a schopnost dát Muhammadovi „hojnost“. „Tvůj Pán“ znamená a zdůrazňuje intimitu, blízkost a lásku. Výraz „tvůj Pán“ má celou škálu nuancí, které mají význam vládce, živitele a toho, komu na někom záleží. Toto je velmi umné užití jazyka, protože je spojeno s dalšími koncepty modlitby, oběti a uctívání: ***„Modli se proto k svému Pánu a přinášej mu obětinu.“*** Navíc účelem této kapitoly bylo poskytnout proroku Muhammadovi útěchu a užití takto intimního jazyka je uklidňující.

Nöldekeho kritika Koránu je v první řadě subjektivním hodnocením, ale také obnažuje jeho omezenou znalost klasického arabského jazyka. Tyto gramatické posuny přispívají k dynamickému stylu Koránu. Jsou zjevnými stylistickými prostředky a uznávanou rétorickou praktikou. Korán tento prostředek užívá způsobem, který souzní s tématem textu a zároveň posiluje vyznění předávaného sdělení. Není divu, že profesor Neal Robinson ve své knize Discovering the Qur'an: A Contemporary Approach to a Veiled Text (Objevování Koránu, Současný přístup k zastřenému textu) dochází k závěru, že gramatické posuny užité v Koránu ***„jsou velmi působivým rétorickým prostředkem.“ [51]***

Závěr

Korán je vrcholem arabského vyjadřování. Své tvrzení o božském původu dokládá poukazem na svůj jazyk, když člověku předkládá výzvu, aby zkusil konkurovat i jeho nejkratší kapitole. Lidská bytost se stejnými či lepšími literárními schopnostmi než autor Koránu by srovnatelnou kapitolu měla být schopna vytvořit. Od zjevení Koránu před více než 1400 lety tuto výzvu mnozí přijali a nikdo neuspěl. A to navzdory tomu, že měli v Koránu k dispozici samotný vzor, kterým se mohli řídit. Pokud styl Koránu nedokáže napodobit žádný člověk, vypovídá to o jeho původu.

Vliv na společnost

Před příchodem islámu ve světě vládl útlak a nespravedlnost. Předislámská Arábie byla hrozným místem k životu, Arabové byli nemorální lid a otroctví bylo hospodářskou institucí. S otroky a otrokyněmi se obchodovalo jako se zvířaty a byli tou nejnižší třídou v arabské společnosti. U Arabů byla standardem negramotnost, stejně jako alkoholismus a cizoložství. Mocní a bohatí vykořisťovali chudé účtováním 100 % úroku na půjčky. V arabské společnosti se vše podřizovalo zájmům mužů. Muži si mohli brát neomezený počet žen, a když muž zemřel, jeho syn „zdědil“ všechny jeho manželky s výjimkou své matky. Ženy neměly téměř žádné právní postavení, neměly právo vlastnit majetek a jejich dědická práva byla zanedbatelná či vůbec žádná. Běžně se praktikovalo zabíjení ženských potomků, dcery se často pohřbívaly zaživa. Určitě chápete, proč se toto období arabských dějin před úsvitem islámu nazývá obdobím nevědomosti.

Dokážete si představit dostat za úkol takovou společnost reformovat? Jak dlouho myslíte, že by jednomu člověku trvalo napravit všechny tyto společenské neduhy? Celý život? Možná několik generací? Může vám to dokonce připadat jako zcela nemožné. Pro ilustraci o jak obtížný úkol se jednalo, se podívejme na jeden historicky nedávný pokus v západní civilizaci vymýtit jen jednu z těchto společenských metel, alkoholismus. Od roku 1920 Spojené státy z morálních a zdravotních důvodů zakázaly prodej, výrobu, dovoz a přepravu alkoholických nápojů.

Tomuto období se obecně říká prohibice. Konzumace alkoholu sice na počátku prohibice klesla, ale později opět stoupla a vedla k dalším negativním jevům, jako byla korupce a organizovaný zločin. Opatření bylo roku 1933 opět zrušeno. Neúspěch jedné z nejmocnějších zemí světa poradit si pouze s jediným společenským problémem by nás měl přivést k docenění Koránu. Korán dokázal úspěšně skoncovat nejen s alkoholismem, ale se všemi společenskými neduhy arabské společnosti v jediné generaci. Trvalo to pouhých 23 let! Byla to revoluční změna, jaká nemá ve světě obdoby.

Nyní vás možná napadá, že tyto společenské neduhy Arábie pramenily z kmenového uspořádání společnosti a nehostinného pouštního prostředí, v němž Arabové žili. Ale skutečností je, že i ve společnostech tehdejších mocností, v Byzantské i Perské říši, vládla nespravedlnost a útlak. Papež Řehoř I., hlava katolické církve a současník proroka Muhammada, řekl:

> ***Co nyní zbývá, táži se, z radostí na tomto světě? Všude vidíme svár, pole jsou vylidněna, půda se vrací v osamění... A přesto údery Boží spravedlnosti***

neberou konce, protože mezi údery ti vinní zlými skutky nejsou napraveni. [52]

Papež Řehoř mluvil o útlaku a tyranii, jimž čelil od germánských Langobardů. Bědoval nad žalostným stavem svého světa, města Říma. Papež ve svém žalu nebyl osamocen. Téměř každá společnost na světě zakoušela nějaký útlak a nespravedlnost. Syrští pravoslavní křesťané zažívali tvrdé pronásledování kvůli svým odlišnostem od vládnoucí byzantské církve. Byzantinci pronásledovali také egyptskou koptskou církev. Židé ve Španělsku byli na pokraji vyhlazení rukou katolické církve.

V tomto historickém kontextu byl zjeven Korán, který proměnil nejen Arábii, ale i zbytek světa. Jedním z důvodů zjevení Koránu bylo vyvést lidstvo z tohoto zkaženého stavu. Korán to vyhlásil jasně a jednoznačně:

„Toto je Písmo, jež jsme ti seslali, abys vyvedl lidi s dovolením Pána jejich z temnot ke světlu a ke stezce mocného, chvályhodného.“ (14:1)

Míru a spravedlnosti se dostalo nejen Arabům, ale plody tohoto požehnání od Boha sklízel celý svět. Jak si ukážeme, mír a spravedlnost vyvěrající z islámského systému vytvořily některé z nejvyspělejších společností v dějinách lidstva.

Přínos Koránu ke spravedlnosti ve světě

Jak Korán a raní muslimové dokázali obrodit společnost? Toto je svědectví Dža'fara bin Abí Táliba, současníka proroka Muhammada. Zde zpravuje habešského krále o situaci svého lidu a o pozitivní změně, kterou jim přinesl islám:

Byli jsme necivilizovaný lid, uctívali jsme modly, jedli zdechliny, páchali hanebnosti, zpřetrhávali přirozené svazky, zacházeli špatně s hosty a naši silní požírali naše slabé. Takoví jsme byli, dokud k nám Bůh nevyslal posla, u něhož jsme znali jeho původ, pravdomluvnost, spolehlivost a shovívavost. Vyzval nás k uznání Boží jedinosti a k uctívání pouze Jeho a k opuštění kamenů a obrazů, jež jsme my i naši otcové dříve uctívali. Přikázal nám mluvit pravdu, dodržovat své závazky, ctít příbuzenské svazky a pravidla pohostinnosti a zdržet se zločinů a krveprolévání. Zakázal nám páchat hanebnosti a pronášet lži, pohlcovat majetek sirotků a očerňovat ctnostné ženy. Přikázal nám uctívat pouze Boha a nic k Němu nepřidružovat a dal nám přikázání ohledně modlitby, almužny a půstu. My jsme vyznali pravdu a uvěřili v něj a následovali ho v tom, co přinesl od Boha, a uctívali jsme Boha, aniž bychom k Němu cokoliv přidružovali. [53]

Během pár desetiletí lid Arábie prošel zásadní proměnou a stal se nositelem pochodně nové světové civilizace, civilizace, která navždy změnila směr lidských dějin. Prorok Muhammad

a jeho následovníci vysvobodili z tyranie nejen svůj vlastní lid, ale pomohli osvobodit také své sousedy. Korán říká, že muslimové musí pomáhat utlačovaným, bez ohledu na to, o koho se jedná a kde:

> ***„A co je vám, že nebojujete na stezce Boží a za utištěné z mužů, žen a dětí, kteří říkají: ‚Pane náš, vyveď nás z tohoto města, jehož obyvatelé jsou nespravedliví! Dej nám ochránce Tebou vybraného a pošli nám pomocníka Tebou ustanoveného!‘“ (4:75)***

Muslimové tímto dostali za úkol pomáhat utlačovaným tohoto světa. Dějiny dokládají, že raní muslimové zachránili před vládou tyranie obyvatele Sýrie, Egypta a Španělska.

i. Záchrana Sýrie před Byzantskou říší

Po smrti proroka Muhammada za vlády druhého chalífy 'Umara bin al-Chattába muslimská vojska začala osvobozovat obyvatele Sýrie z byzantské (římské) nadvlády. Syrští křesťané se dělili do mnoha různých denominací, jako byly monofyzitská, jakobitská a nestoriánská. Téměř všechny čelily tvrdému pronásledování od vládnoucí byzantské církve. Dionysius z Tel Mahre, jakobitský patriarcha v letech 818-845, ve své kronice zaznamenal, že byzantský císař Herakleios vyslal vojsko, aby ze Sýrie vytlačilo muslimy a zemi opět obsadilo. Muslimské síly zvolily ústup ze syrských měst, aby se Byzantincům mohly postavit v otevřené bitvě. Během stahování se muslimové rozhodli v rámci spravedlnosti vrátit peníze, které od syrských křesťanů vybrali jako tribut:

> ***Abú 'Ubajda, jehož Umar pověřil velením Arabů, přikázal Habíbovi bin Maslamovi, aby emesským vrátil jejich tribut, který od nich dříve vybral, s tímto vzkazem: „Oba jsme vázáni našimi vzájemnými přísahami. Nyní jdeme do bitvy s Římany. Pokud se vrátíme, tento tribut náleží nám; pokud však budeme poraženi a nevrátíme se, jsme svých přísah zproštěni.“ [54]***

Byl to bezprecedentní projev čestnosti a spravedlivosti. Nemuslimové platili daň z hlavy muslimskému státu, aby pod muslimskou vládou byly chráněny jejich životy, náboženství a majetek. V tomto případě však muslimové věděli, že kvůli bezprostředně hrozícímu útoku Herakleia syrské křesťany možná nebudou schopni ochránit. Proto by nebylo spravedlivé ponechat si tyto peníze, když nemohli ochránit celou populaci. Také je třeba poznamenat, že k tomu došlo v Sýrii 7. století, kde běžně docházelo k rabování, loupežím a nespravedlnostem. Syřany milosrdné jednání muslimů zaskočilo. Dále je třeba zdůraznit, že záznam o této události pochází z křesťanského zdroje z 9. století a dosvědčuje, že muslimové nezneužili své moci a nezradili důvěru, kterou do nich křesťané vložili. Proč muslimové křesťanům vrátili tak vysokou částku? Proč si tyto peníze neponechali, právě když je nejvíc potřebovali, protože čelili velké vojenské přesile? Odpověď na tyto jinak logické otázky je, že muslimové byli poslušní Bohu a jednali v souladu s Jeho přikázáními v Koránu:

„Bůh vám přikazuje, abyste vraceli svěřené majetky jejich vlastníkům, a když soudíte mezi lidmi, abyste soudili spravedlivě. Vždyť Bůh – a jak krásné je to, k čemu vás napomíná – vždyť Bůh slyšící je i jasnozřivý.“ (4:58)

Křesťané ze Sýrie dávali přednost muslimské vládě před byzantským útlakem, protože muslimové přinesli spravedlnost a dobré vládnutí. Navíc poté, co muslimové porazili byzantské vojsko a vrátili se do Sýrie, byli tam vítáni jako hrdinové. To potvrzuje Dionysius:

Arabové tedy odešli z Damašku a utábořili se u řeky Jarmúk. Jak Římané táhli k arabskému táboru, po cestě se z každého města a vesnice, které se vzdaly Arabům, vůči nim ozývaly výhrůžky. Zločiny, jichž se Římané na svém tažení dopouštěli, jsou nevýslovné a je lepší si jejich hrůzy ani nepřipomínat... Arabové se vrátili do Damašku, nadšeni ze svého velkého vítězství, a jeho obyvatelé je zdravili před městem a radostně je vítali zpátky a všechny dohody a záruky byly obnoveny. [55]

Je nepředstavitelné, že by poražení „radostně“ vítali své dobyvatele. Ale přesně to se kdysi v Sýrii stalo.

ii. Záchrana Egypta před byzantským pronásledováním

Stejně jako Sýrie byl pod byzantskou nadvládou také Egypt. Vládnoucí byzantská církev nesnesla žádné odchylky v doktríně a Egypťané byli převážně jakobitští křesťané, kteří s byzantským pojetím křesťanství nesouhlasili. Výsledkem těchto neshod bylo tvrdé pronásledování ze strany vládnoucí elity. Význačný britský orientalista a historik Thomas Arnold tehdejší situaci shrnul následovně:

S jakobity, kteří tvořili většinu křesťanské populace, pravoslavní stoupenci dvora zacházeli velmi krutě a týrali je tak, že si to jejich potomci pamatují až do dnešních dní. Některé mučili a pak hodili do moře. Mnozí následovali svého patriarchu do vyhnanství, aby unikli z dosahu svých pronásledovatelů, zatímco velký počet lidí své skutečné smýšlení skrýval a předstíral přijetí Chalkedonského koncilu. [56]

Muslimové, jimž velel 'Amr bin al-'Ás, současník a blízký společník proroka Muhammada, byli při svém příchodu do Egypta vítáni jako osvoboditelé. Jejich zásah podporovali dokonce i egyptští koptští křesťané. Koptský biskup v egyptském Nikiu Jan z Nikiu (690 n. l.) tvrdil, že jedním z důvodů úspěchu muslimů v Egyptě byla nenávist obyvatelstva vůči Byzantincům a že Egypťané nejen že odmítali proti muslimům bojovat, ale dokonce dobyvatele podporovali: ***„Když muslimové uviděli slabost Římanů a nepřátelství lidu k císaři Herakleiovi... stali se v boji odhodlanějšími a silnějšími... A lidé začali muslimům pomáhat.“ [57]***

Je třeba si povšimnout, že toto jsou soudobé křesťanské zdroje dosvědčující, že egyptští koptští křesťané podporovali muslimy proti byzantským křesťanům. Kdyby se Byzantinci k obyvatelstvu chovali spravedlivě, koptští křesťané by pak určitě bojovali po boku Byzantinců proti muslimům. Rychlý pád Byzantinců v zemi faraónů byl uspíšen tolerantním postojem muslimů a barbarstvím Byzantinců.

Když byl útlak a nespravedlivost Byzantinců u vládnoucích mocností běžným přístupem, proč stejným způsobem nejednali také muslimové? Muslimy ve všech oblastech života zavazují pravidla chování popsaná v Koránu a ani válka není výjimkou. Když už se muslimové ocitnou ve válečné situaci, musí jednat správně, i kdyby byli pod velkým tlakem. Musí se vyhýbat krajnostem: ***„A bojujte na stezce Boží proti těm, kdož bojují proti vám, avšak nečiňte bezpráví, neboť Bůh nemiluje ty, kdož se bezpráví dopouštějí.“ (2:190)***

Muslimům například není dovoleno ubližovat nevinným mužům, ženám a dětem. Můžeme to vidět na pokynech, které muslimskému vojsku dal jejich vůdce Abú Bakr, první nástupce proroka Muhammada:

> ***Radím vám deset věcí: Nezabíjejte ženy a děti či starého, slabého člověka. Nekácejte ovocné stromy. Neničte obydlené místo. Neporážejte ovce či velbloudy, vyjma pro jídlo. Nepalte včely a nerozhánějte je. Nekraďte z kořisti a nebuďte zbabělí. [58]***

Korán také muslimům říká, jak mají jednat s nemuslimy, kteří proti nim nebojují: ***„Bůh vám nezakazuje, abyste byli dobří a spravedliví vůči těm, kdož nebojovali proti vám kvůli náboženství a nevyhnali vás z příbytků vašich, neboť Bůh věru miluje poctivé.“ (60:8)***

Muslimové nemají bojovat proti nikomu, kdo touží po míru a pokojném soužití. Alfred J. Butler, jehož dílo o arabském dobytí Egypta je dodnes uznávaným zdrojem, čerpal z příslušných kronik a objasňoval toleranci a ochranu křesťanského obyvatelstva v Egyptě ze strany islámského velení:

> ***Po tom všem, co Koptové vytrpěli od Římanů a patriarchy Kýra, by se nebylo lze divit, kdyby se toužili Melchitům (Římanům) pomstít. Avšak proti jakýmkoliv podobným záměrům, pokud o nich už uvažovali, se důrazně stavěl 'Amr (muslimský dobyvatel Egypta), jehož vláda byla moudře tolerantní, ale mezi oběma formami náboženství zcela nestranná. Pro toto tvrzení lze uvést mnoho podpůrných skutečností... obě formy křesťanství je třeba vidět jako existující bok po boku pod stejnou ochranou dobyvatelů. [59]***

Přesně totéž se dělo v Sýrii, jak jsme viděli v předchozí kapitole. Syřané dávali přednost muslimské vládě, stejně jako Egypťané. V obou případech se obyvatelstvu líbila spravedlivost

islámu. Koptové navíc muslimy nejen vítali, ale dobytí usnadnili tím, že se k dobyvatelům připojili.

iii. Osvobození Španělska od tyranie

Muslimové se ve Španělsku vylodili v roce 711. Mnohé zdroje dokládají, že je obyvatelé vítali, protože je předcházela dobrá pověst. Důvodem byl opět tvrdý útlak některých skupin obyvatelstva. Obzvlášť intenzivnímu pronásledování za vlády katolické církve čelila židovská komunita. Katoličtí hodnostáři ve Španělsku svolávali mnoho koncilů, na nichž řešili politické a náboženské otázky a tyto koncily vydávaly přísné edikty proti španělským Židům. V zápisu ze čtvrtého toledského koncilu (z roku 633) stojí:

> ***Nařizujeme, aby synové a dcery Židů byli odděleni od společnosti svých rodičů, aby se dále nezaplétali do jejich odchylky a byli svěřeni buď klášterům, nebo křesťanským bohabojným mužům a ženám, aby se z jejich způsobu života naučili velebit víru a při vzdělávání v lepších věcech dosahovali pokroku v morálce i víře. [60]***

Děti Židů tedy měly být násilně obráceny na katolictví. Židé nebyli jediní, kdo čelil tyranii, ale byli snadným cílem, protože byli menšinou s vlastním způsobem života, kterým se lišili od svých křesťanských pronásledovatelů. Po příchodu muslimů byli tedy Židé prvními, kdo je vítal jako zachránce. Americký židovský historik Zion Zohar potvrzuje vděčnost, s jakou Židé vnímali příchod muslimů: ***„Když tedy roku 711 muslimové překročili Gibraltarský průliv ze Severní Afriky a obsadili Pyrenejský poloostrov, Židé je vítali jako osvoboditele od křesťanského pronásledování.“ [61]***

To bylo pro Židy počátkem zlatého věku, protože chování muslimů ve Španělsku se nijak nelišilo od jejich jednání v Sýrii a Egyptě. Podporovali svobodu vyznání všech lidí bez ohledu na odlišnosti, což pro Židy byla dlouho očekávaná příležitost k pokroku a rozkvětu. Před příchodem muslimů si ani nedokázali představit, že by mohli mít náboženskou svobodu, když jim od katolické církve hrozilo vyhlazení. Zion Zohar shrnul výhody plynoucí Židům z muslimské ochrany následovně:

> ***Během tohoto období muslimské vlády se zrodil proslulý zlatý věk španělského židovstva (cca 900-1200), v němž zazářily významné osobnosti jako státník a diplomat Hasdai ibn Šaprut, vizír a vojevůdce Samuel ha-Nagid, básníci a filozofové Šlomo ibn Gabirol a Jehuda ha-Levi a na samém vrcholu Moše ben Majmon, mezi Španěly známý také jako Maimonides. [62]***

Podobně vnímá muslimskou vládu také židovský historik 19. století Heinrich Graetz:

> ***Židé se dostali pod vládu mohamedánů [muslimů] právě za těchto příznivých***

> ***okolností, jakožto jejich spojenci se považovali za rovné se svými souvěrci v Babylonii a Persii. Jednalo se s nimi vlídně, dostalo se jim náboženské svobody, jež jim byla tak dlouho upírána, byla jim přiznána právní pravomoc spravovat záležitosti svých souvěrců a byli pouze povinni, stejně jako křesťané ve stejné situaci, platit daň z hlavy... [63]***

Islámská vláda tedy byla jedním z nejlepších období v dějinách judaismu. Španělští Židé dosáhli tak vysoké úrovně vzdělanosti a pokroku, že se v té době mohli prohlašovat za světovou špičku judaismu. Muslimské dobytí Španělska je jednoznačně zachránilo před vyhlazením. Dále to bylo poprvé, kdy tři abrahamovská náboženství dokázala společně žít v míru a harmonii. María Rosa Menocalová, jedna z předních odbornic na středověkou evropskou literaturu, napsala knihu Ozdoba světa, v níž pokojnému soužití tří abrahamovských náboženství ve středověkém Španělsku vzdává hold. Bohužel tato ozdoba středověkého Španělska byla po odchodu muslimů zničena, jak to bolestně popisuje historik Španělska Ulick Burke:

> ***Instituce, které pod muslimy vzkvétaly, po odchodu muslimů zanikly a Andalusie, po čtyřech stoletích světla a učenosti, pod křesťanskou vládou opět upadla do stavu nevědomosti a barbarství, téměř, přestože ne zcela, na úroveň severozápadních provincií poloostrova. [64]***

Vyvrcholilo to Španělským vyhnáním roku 1492, což byl výnos katolických monarchů Španělska, jímž se nařizovalo vyhnání Židů ze země. Nebylo na tom nic neobvyklého, protože evropské země mezi 13. a 16. stoletím ze svých území vyhnaly Židy minimálně patnáctkrát.

Z těchto historických skutečností je nadmíru jasné, že muslimské dobytí Španělska bylo počátkem jednoho z nejsvětlejších období v lidských dějinách. Před příchodem muslimů ve Španělsku panovala temnota útlaku a nespravedlnosti a židovské obyvatelstvo bylo osvobozeno milosrdenstvím islámu. Tento přístup muslimů nebyla náhoda, předcházející příklady Sýrie a Egypta ukazují na stálost jejich jednání v různých zemích i různých dobách. Pravidla obsažená v Koránu jsou takto Božím milosrdenstvím, jehož se dostává muslimům i nemuslimům, pokud jsou uplatňována tak, jak určil Bůh, tedy v souladu s učením proroka Muhammada: ***„A neposlali jsme tě leč jako znamení milosrdenství pro lidstvo veškeré.“ (21:107)***

Výsledky spravedlnosti, tolerance a pokojného soužití

Značná část západní filozofie a vědy vychází z myšlenek a učení starořeckých filozofů. V 6. století př. n. l. staří Řekové opustili mýtický přístup k poznání světa a přišli s novým přístupem založeným na rozumu a důkazech, což se v současnosti nazývá „racionální myšlení“. U jeho zrodu stáli převážně tři velcí myslitelé Sókratés, Platón a Aristotelés. Přibližně v roce 387 př. n. l. Platón v Athénách založil Akademii, první instituci vysokého učení v západním světě, která pomohla položit základy západní filozofie a vědy. Akademie přetrvala téměř 1000

let jako vzor vysokého učení. Byla zrušena v roce 529 n. l. byzantským císařem Justiniánem v rámci snahy katolické církve potlačit herezi pohanského myšlení. Byzantský kronikář Jan Malalas zaznamenal: ***„Když byl konzulem Decius [529 n. l.], císař vydal a do Athén poslal dekret nařizující, že nikdo nesmí vyučovat filozofii, ani vykládat zákony.“ [65]***

Po uzavření řeckých filozofických škol Evropa upadla do tisíciletého období intelektuální dřímoty. Světlo racionálního myšlení zhaslo a Evropa se ponořila do doby temna. Evropské tvořivé síly a vynalézavost se probudily až po dlouhé době v období „vědecké revoluce“ v 16. a 17. století. Dobrým příkladem vystihujícím tuto dobu je astronom Galileo. V roce 1610 vydal spis podporující heliocentrismus, tedy myšlenku, že Země a ostatní planety obíhají kolem relativně stacionárního Slunce ve středu Sluneční soustavy. Moderní věda správnost tohoto modelu vesmíru potvrdila, v jeho době to však bylo v rozporu s převládajícím teologickým přesvědčením geocentrismu. Na základě doslovného výkladu Bible byla katolická církev přesvědčena, že Země je středem vesmíru a všechna nebeská tělesa obíhají kolem ní. Galileovy objevy se v katolické církvi setkaly s odporem a roku 1616 církev heliocentrismus formálně prohlásila za herezi. Heliocentrické knihy byly zakázány a Galileovi bylo přikázáno vyznávat, vyučovat a bránit heliocentrické myšlenky. Později ho církev shledala „vysoce podezřelým z hereze“ a odsoudila ho k časově neomezenému vězení. Galileo byl držen v domácím vězení až do své smrti v roce 1642.

Mezi intelektuální dřímotou Evropy a činorodou aktivitou islámského světa je prudký kontrast. Příchod Koránu v sedmém století proměnil nejen Arábii, ale také další země pod vládou muslimů. Mír a pocit bezpečí, které přinesla islámská vláda, pak vedly k rozvoji jedné z nejúspěšnějších civilizací ve světových dějinách. Zatímco Evropa spočívala ve své době temna, mezi muslimy se objevila celá řada význačných učenců. Historik vědy Victor Robinson výstižně shrnul kontrast mezi středověkou Evropou a islámským Španělskem:

> ***Evropa se po západu slunce pohroužila do tmy, Córdoba zářila pouličním osvětlením; Evropa byla špinavá, Córdoba postavila tisíce lázní; Evropa se hemžila parazity, Córdoba si denně měnila spodní prádlo; Evropa se brodila bahnem, ulice Córdoby byly dlážděné; evropské paláce měly ve stropech díry pro odvod kouře, Córdoba měla jemně propracované arabesky; evropská šlechta se neuměla podepsat, córdobské děti chodily do školy; evropští mniši nedokázali přečíst křestní obřad, córdobští učitelé vytvořili knihovnu alexandrijských rozměrů. [66]***

Mezi muslimské učence, kteří se výrazně zasloužili o vědecký pokrok, patří matematik al-Chwárizmí, který zásadně přispěl k vývoji algebry a také vymyslel koncept algoritmů, díky čemuž se mu přezdívá praotec počítačové vědy. Lékař al-Zahráví je považován za největšího středověkého chirurga a mnozí ho považují za otce moderní chirurgie. Učinil zásadní objevy v oblasti chirurgických zákroků a nástrojů a například jím užívaný materiál pro vnitřní stehy se používá dodnes. Astronom as-Súfí byl autorem prvního zaznamenaného pozorování galaxie

v Andromedě, což byla první galaxie vedle Mléčné dráhy pozorovaná ze Země. Filozof Ibn Síná je považován za jednoho z největších myslitelů a učenců všech dob. Jako první popsal bakteriální organismy a viry. Objevil také princip nakažlivosti infekčních nemocí a k omezení jejich šíření zavedl koncept karantény. Pro obor medicíny byl tak významný, že je označován za otce moderní medicíny. [67]

Může vás překvapit, kolik dnešních vědeckých pojmů a termínů pochází z arabštiny – je to dědictví objevů muslimských vědců. Například slovo „algebra“ je z arabského „al-džabr“, jež bylo součástí názvu knihy muslimského matematika al-Chwárizmího. Slovo „algoritmus“ je odvozeno přímo z al-Chwárizmího jména. Slovo „alchymie“ je téměř nezměněným arabským „al-kímijá“. Jedním z největších přínosů arabských učenců byl rozvoj astronomie. Když se podíváte na moderní hvězdné mapy, najdete tisíce hvězd se jmény pocházejícími z arabštiny, například Altair, Aldebaran, Betelgeuse, Vega, Rigel a Algol. Asi ještě zásadnější je, že za desítkovou soustavu, kterou užíváme k počítání, vděčíme arabským matematikům. Dokonce i nyní celosvětově nejrozšířenější symboly pro vyjádření čísel (1, 2, 3 atd.) jsou převzaté arabské číslice.

Možná vás napadá, čím Korán muslimy inspiroval, že se vymanili z hluboké nevědomosti předislámského období a vystoupali až na samý vrchol světové vědy. Mnozí tito vědci byli také výtečnými islámskými teology a právě Korán je přivedl k zájmu o zkoumání přírodního světa a ukázal jim cestu ke vědění a osvícení:

> ***„Přednášej (čti) ve jménu Pána svého, který stvořil, člověka z kapky přilnavé stvořil! Přednášej (čti), vždyť Pán tvůj je nadmíru štědrý, ten, jenž naučil perem, naučil člověka, co ještě neznal.“ (96:1-5)***

Tyto verše byly proroku Muhammadovi zjeveny jako první. Je zajímavé, že ze všeho, čím Bůh mohl Své zjevení zahájit, zvolil právě přednášení, čtení a psaní. Všimněte si, že úplně prvním zjeveným slovem bylo přikázání číst (či přednášet). Z toho je patrné, jak zásadní důležitost Korán přikládá vědění a vzdělávání.

> ***„Bůh vás vyvedl z útrob matek vašich, aniž jste měli nějaké vědění, a pak vám sluch, zrak i srdce dal – snad budete vděční.“ (16:78)***

Bůh stvořil člověka a dal mu nástroje k získávání vědění, tedy sluch, zrak a rozum. Korán nám zde připomíná, abychom byli Bohu vděční za tyto nástroje, jež nám dal jako prostředek k získávání vědění.

> ***„Zeptej se: ‚Jsou si rovni ti, kdož vědí, s těmi, kdož nevědí?‘ Však připomenou si to jen ti, kdož rozmyslem jsou nadáni.“ (39:9)***

Tady Korán zdůrazňuje vznešené postavení těch, kdo mají vědění, protože převyšují ty, kdo

vědění nemají, jelikož vědoucí více chápe. To muslimy motivuje k neustálému usilování o vědění.

> ***„Což neuvažují o tom, jak stvořeni byli velbloudi, jak nebesa byla zdvižena, jak pohoří byla vztyčena, jak země byla rozprostřena?“ (88:17-20)***

Korán poukazuje na mnohé přírodní děje a tím nás přivádí k zájmu o pozorování světa kolem nás:

> ***„Věru ve stvoření nebes a země a ve střídání noci a dne je znamení pro lidi rozmyslem nadané, kteří vzývají Boha stojíce, sedíce i ležíce a kteří přemýšlejí o stvoření nebes a země...“ (3:191)***

Toto pozorování okolního světa by nemělo být jen bezděčné, ale měli bychom uvažovat a přemítat o tom, co vidíme.

> ***„Jste-li na pochybách o tom, co jsme seslali služebníku svému, tedy přineste súru podobnou této a předvolejte si svědky své kromě Boha, jste-li pravdomluvní!“ (2:23)***

Korán podporuje přístup, že myšlenky a hypotézy je třeba ověřovat. Stejně tak využití svědků k validaci závěrů. Lze si povšimnout, že k takovým postupům nevyzývá žádný jiný náboženský text. Korán je ve svém užití testů vyvratitelnosti jedinečný.

Shrňme si nyní přístupy k vědění obsažené v Koránu: používání smyslů k pozorování světa kolem nás, přemýšlení a uvažování o pozorováních, ověřování myšlenek a hypotéz a využití svědků k ověření závěrů. Pokud je vám takový postup povědomý, je to proto, že se podobá moderní vědecké metodě. Současní studenti vědeckých oborů chápou, že vše musí být podloženo a dokázáno. Není možné o vědeckých teoriích něco tvrdit jen na základě předpokladů bez provedení experimentů. Věda se „dělá“ postupy vědecké metody, které zahrnují pozorování přírodního fenoménu, formulování hypotézy na základě pozorování a ověření hypotézy prováděním experimentů. Když se hypotéza potvrdí, stává se teorií (tedy prokázanou hypotézou). Pokud se nepotvrdí, provedou se další pozorování, původní hypotéza se upraví a celý postup se bude opakovat. Příkladem je známá historka vyučovaná ve školách o jablku spadlém na hlavu Isaaka Newtona sedícího pod stromem. Na základě tohoto pozorování přišel s hypotézou, že musí existovat nějaká přitažlivá síla, která pád jablka k zemi způsobila. Hypotézu ověřil a takto zformuloval gravitační zákon.

Není důležité, jestli Isaaku Newtonovi skutečně spadlo na hlavu jablko, nebo ne. Důležité je, že mu vědecká metoda umožnila ověřit si své myšlenky o fungování gravitace. Nyní můžeme ocenit, proč je tento experimentální přístup k vědě možná jednou z nejvýznamnějších myšlenek vůbec, protože na něm stojí veškerý vědecký pokrok a bez něj bychom nikdy nedokázali

pochopit fyzikální zákony jako třeba gravitaci. Tyto teorie lidstvu umožnily vytvořit automobil i počítač a cestovat do vesmíru.

Možná vás napadá, kdo s takto významnou myšlenkou přišel jako první. Před islámem v západní civilizaci převládaly starořecké filozofie vědy. Staří Řekové byli přesvědčeni, že vědění se má rozvíjet dedukcí, což znamená spoléhat se výhradně na rozum a vůbec nebrat v úvahu důkazy. Vědecké postupy podobné moderní metodologii vyvinul muslimský učenec z 10. století Ibn al-Hajtham, považovaný za otce vědecké metody. Byl historicky prvním vědcem trvajícím na tom, že vše musí být ověřeno indukcí, což je užívání pozorování a experimentů k ověřování dříve zastávaných teorií. Jeho postup se skládal z následujících kroků:

1. Pozorování jevu
2. Formulace konkrétní otázky
3. Formulace silné hypotézy
4. Ověřování hypotézy pomocí experimentů
5. Analýza výsledků
6. Interpretace dat a vyvození závěrů
7. Publikace poznatků

Ibn al-Hajtham nejdříve studoval Korán a teologii. Řekl, že právě Korán ho přivedl ke studiu filozofie a vědy: ***„Rozhodl jsem se zjistit, co nás přivádí blíže k Bohu, co Ho nejvíc těší a co nás vede k přijetí Jeho nevyhnutelné vůle.“ [68]***

Ibn al-Hajtham s použitím své revoluční vědecké metody učinil zásadní objevy v oblasti optiky. Ve svém díle Kniha optiky jako první vyvrátil řeckou představu, že z oka vychází světlo, odráží se od předmětů a vrací se zpátky do oka. Podrobněji také zkoumal, jak funguje samotné oko. Na základě pitev dokázal vysvětlit, jak světlo proniká do oka, zaostřuje se a sbíhá na sítnici.

Překlad Knihy optiky měl ohromný dopad v Evropě. Z ní se pozdější evropští učenci dozvěděli, jak funguje světlo, a na základě těchto poznatků vytvořili nástroje jako brýle, lupy, teleskopy a fotoaparáty. Bez Ibn al-Hajthamovy vědecké metody bychom možná stále žili v době, v níž věda stojí na dohadech, předsudcích a nepodložených mýtech. Není velkým přeháněním říci, že bez jeho myšlenek by moderní svět vědy, jak ho známe dnes, vůbec neexistoval.

Původ evropského osvícenství a renesance

Ve 13. století začala v Evropě klíčit setba muslimské vzdělanosti. Tehdy se Evropa probudila z doby temna a vstoupila do nové osvícené éry nazývané renesance. Arabská vědecká díla se překládala po téměř tři století, od desátého do třináctého století, a postupně se šířila po Evropě. Profesor George Saliba právě na toto téma napsal knihu, v níž tvrdí:

> ***Není snad žádná kniha o islámské civilizaci či všeobecných dějinách vědy, která by minimálně formálně neuznávala význam islámské vědecké tradice a role, kterou tato tradice hrála obecně ve vývoji lidské civilizace. [69]***

Profesor Thomas Arnold byl názoru, že evropská renesance vznikla v islámském Španělsku:

> ***Muslimské Španělsko napsalo jednu z nejsvětlejších stránek v dějinách středověké Evropy. Jeho vliv sahal přes Provence do ostatních evropských zemí a vedl ke zrodu nové poezie a nové kultury a právě odsud křesťanští učenci získali své znalosti řecké filozofie a vědy, které až do období renesance stimulovaly jejich myšlenkovou činnost. [70]***

Klasická řecká díla, o nichž hovoří výše uvedený citát, byla v Evropě během doby temna ztracena. Tato díla zachránili muslimští učenci překladem a uchováním v arabském jazyce. Následně si našla cestu zpět do Evropy, když byla přeložena z arabštiny do latiny. Muslimové starořecká díla nejen uchovali, ale také dále rozvíjeli podrobným studiem. Prováděli experimenty, psali k nim komentáře a v případě potřeby teorie opravovali formou svých vlastních nezávislých prací. Jako příklady uveďme al-Birúního kritiku a opravy Aristotelovy filozofie v díle nazvaném Otázky a odpovědi; al-Chwárizmího opravu Ptolemaiovy geografie v díle Obraz země; Ibn al-Hajthamovu opravu a vyvrácení Galénovy optiky na základě praktických experimentů; al-Chaziního dílo o mírách váhy a hustoty, jež překonalo jeho řecké předchůdce. [71]

Evropa od muslimského světa získala tolik, že to v této knize nelze ani vyjmenovat, tak alespoň několik příkladů za všechny: větrné mlýny, mýdlo, parfém, cukr, zavlažování, koření, univerzity, pouliční osvětlení, průmyslovou výrobu papíru, všeobecnou gramotnost, svobodu myšlení, architekturu, poezii, hygienu, knihovny a keramiku. Zejména nové arabské číslice (1, 2, 3...) přinesly zásadní posun v matematice středověké Evropy a měly trvalý vliv na architekturu. Ve středověké Evropě se stavěly katedrály, hrady, paláce, zahrady a mnoho dalších staveb s použitím architektonických postupů islámského Španělska.

Nakonec si zkusme myšlenkový experiment: Kdyby nikdy nedošlo ke zjevení Koránu, v jakém stavu by se pravděpodobně nacházel dnešní svět? Promysleme to krok za krokem. Z Koránu vycházela spravedlnost islámského zákona; tato spravedlnost vedla k míru a pokojnému soužití; toto soužití otevřelo prostor pro svobodnou intelektuální činnost v muslimských zemích a z této svobody umožněné gramotností vzešlo vědění, které Evropu vyvedlo z doby temna a přineslo období renesance. Není tedy rozumným závěrem, že moderní svět se svými pokročilými technologiemi, jako jsou internet a mobilní telefony, je přímým důsledkem zjevení Koránu?

Úvahy nad znameními v Koránu

Jaké charakteristiky byste očekávali v knize od Boha? Asi byste předpokládali, že předčí lidská díla. Kdyby se dílo od Boha nedalo odlišit od lidských děl, jak by se pak od nás mohlo očekávat, že odlišíme pravdu od falše a rozpoznáme Boží vedení?

Zamysleme se nad různými aspekty Koránu, o nichž jsme hovořili: jeho pojetí Boha, uchování, relevance, literární charakteristicky, struktura, přesná proroctví o budoucnosti, odhalení ztraceného vědění minulosti, nenapodobitelnost a vliv na společnost. Když nějaké dílo vyniká jen v jediné z těchto oblastí, je právem oslavováno jako mistrovské dílo a po generace se těší všeobecnému uznání. Jak se pak postavit ke Koránu, který dosáhl něčeho, co je nad lidské schopnosti, tedy vynikat úplně ve všech možných ohledech?

Muslimové nevěří, že Korán pochází od Boha, jen na základě slepé víry. Korán je živoucím zázrakem, který můžeme všichni zažít jen tím, že ho otevřeme a čteme. Jak jsme viděli, Korán svým čtenářům předkládá výzvu a obrací se na jejich rozumové schopnosti, když přináší mnoho ověřitelných důkazů svého božského původu.

K tomu bychom měli přemýšlet také nad účelem těchto různých aspektů Koránu. Jsou tam jen pro zajímavost, nebo mají nějaký další a hlubší smysl? Každý verš Koránu je zamýšlený jako znamení pro lidstvo. Místo abychom na tato různá znamení, jimiž jsme se doteď zabývali, nahlíželi jako na nesouvisející, ohraničené divy, měli bychom se podívat na jejich působení vcelku. Měli bychom pozvednout zrak a obdivovat nesmírný rozsah této věže důkazů. Je to kompas ukazující k nebesům a přesně tím Korán je, tedy průvodcem pro lidstvo: ***„Toto Písmo, o němž pochyby není, je vedením pro bohabojné.“ (2:2)***

Kdo je autorem Koránu?

Není pochyb o tom, že prorok Muhammad (mír s ním) byl člověkem zodpovědným za předání Koránu. Toto tvrzení dokládá nespočet historických důkazů a i sám Korán potvrzuje, že byl zjeven jemu:

> ***„Avšak těm, kdož uvěřili a zbožné skutky konali a uvěřili v to, co bylo sesláno Muhammadovi – a to pravda je od Boha pocházející – těm Bůh vymaže špatné činy jejich a napraví myšlení jejich.“ (47:2)***

Muhammad byl tedy zodpovědný za jeho předání, mohl ale být také jeho autorem vzhledem ke všem podivuhodným skutečnostem, které jsme si ukázali? Kdyby čistě teoreticky autorem nebyl Bůh, jaké charakteristické rysy lidského autorství byste v textu očekávali? Lidé do svých děl obvykle promítají svou vlastní osobnost a výsledkem je text jako určitý odraz svého autora. Lidé rovněž chybují a tak výsledky lidské práce nejsou dokonalé. Také máme rádi chválu a uznání, proto se přirozeně snažíme skrývat své nedostatky a zdůrazňovat své úspěchy.

Muhammad byl člověk, a pokud by autorem byl on, nedalo by se očekávat, že v Koránu najdeme alespoň některé z těchto rysů? Nyní se podíváme na několik důvodů, proč je nemožné, aby jeho autorem byl jakýkoli člověk, a zejména Muhammad.

1. Muhammadova celoživotní reputace pravdomluvného člověka

Muhammad byl po celý život natolik proslulý svou čestností, že si vysloužil přezdívky „spolehlivý“ a „pravdomluvný“. To platilo po 40 let jeho života dávno předtím, než se mu dostalo proroctví. Jeho příbuzní, přátelé, sousedé a obchodní partneři všichni věděli, že je nejčestnějším a nejpravdomluvnějším z nich. Dokládá to událost, k níž došlo ještě předtím, než veřejně vyhlásil své proroctví. Jednoho dne Muhammad vystoupil na vrchol kopce a svolával všechny kmeny města. Lidé se kolem něho rychle shromáždili a on se jich otázal: ***„Kurajšovci! Kdybych vám řekl, že se k vám za horami blíží vojsko, věřili byste mi?“ Všichni jednohlasně odpověděli: „Ano, protože jsme tě nikdy neslyšeli lhát.“ [72]*** Všichni obyvatelé jeho města bez výjimky dosvědčili jeho celoživotní pravdomluvnost a čestnost, protože mezi nimi po 40 let vedl čistý a ctnostný život.

I po veřejném oznámení svého proroctví, když se mnozí lidé obrátili proti němu a proti poselství Koránu, si stále držel svou pověst spolehlivého a pravdomluvného člověka. Lidé měli v jeho ušlechtilý charakter takovou důvěru, že i přestože se stali jeho nepřáteli, vystupovali proti Koránu a pronásledovali ho i s jeho společníky, stále mu svěřovali do úschovy své cennosti.

Dobře to ilustruje jeho jednání během noci, kdy byl nucen ze svého města uprchnout, protože ho nepřátelé plánovali ve spánku zabít. Když promýšlel svůj útěk, stále měl u sebe v úschově cennosti patřící lidem, kteří osnovali jeho vraždu. Opouštěl svůj dům a nechával v něm všechno vybavení, takže kdyby si místo toho nechal jejich cennosti, byla by to i tak nedostatečná náhrada. Ve své čestnosti však před odchodem pověřil svého bratrance Alího, aby tam zůstal a dohlédl na to, aby se každá věc v jeho domě vrátila svému právoplatnému majiteli.

Lháři a podvodníci mívají obvykle určité charakteristické chování a vyznačují se podobným psychologickým profilem. Je o nich známo, že lžou, což začíná drobnými lžemi, které postupně gradují. Dávalo by smysl, že by Muhammad, který nikdy v životě nepronesl žádnou lež, ani malou, ani velkou, začal se lhaním rovnou vymyšlením té největší možné lži, tedy že si ho Bůh zvolil za Svého proroka a zprostředkovatele Koránu? Jak by Muhammad mohl lhát o Bohu, když nelhal o lidech? Jeho jednání svědčí o naprosté čestnosti i v těch nejtěžších časech.

2. Odlišnost Muhammadovy vlastní mluvy od Koránu

Kdyby byl Korán plodem Muhammadovy mysli, pak by se dalo očekávat, že jeho styl bude podobný jeho osobní mluvě. Nedávno byla provedena lingvistická analýza jazyka Koránu ve srovnání s tisíci výroků proroka Muhammada, známými jako hadísy, které se učili zpaměti jeho společníci a jsou zaznamenány ve sbírkách hadísů. Pro toto srovnání byla použita sbírka Sahíh al-Buchárí, která je nejautentičtější sbírkou tisíců dochovaných Muhammadových výroků. Všechny výsledky provedených analýz v rámci tohoto lingvistického výzkumu ukazují, že tato dvě díla musela mít odlišné autory. Tento závěr vychází například z následujících poznatků [73]:

- V Koránu je přibližně dvakrát tolik slov tvořených devíti a deseti písmeny než v hadísech. To ukazuje, že koránská slovní zásoba obsahuje oproti hadísům delší slova, tedy slova o více než osmi písmenech.
- Jednopísmenná slova se vyskytují mnohem častěji v Koránu než v hadísech.
- Nejdůležitějším poznatkem je, že 62 procent slov z hadísů se nevyskytuje v Koránu a 83 procent slov z Koránu se nevyskytuje v hadísech. Tento závěr o odlišné slovní zásobě také posilují další výše uvedené výsledky výzkumu.

Kdyby byl autorem Koránu Muhammad, jak by si dokázal udržet dva velmi odlišné jazykové styly po dobu 23 let a držet je vždy zcela oddělené? Vezměme v úvahu, že mnohé koránské verše byly zjeveny okamžitě v reakci na nějakou nepředvídatelnou událost, takže tam nebyl žádný prostor k promýšlení slov tak, aby se zachovaly dva odlišné styly. Něco takového by bylo mentálně i prakticky nemožné.

Muhammad navíc během svého prorockého poslání zažíval velmi náročná období a těžké okamžiky. Například mu zemřely děti a jeho milovaná manželka Chadídža, byl proti němu vyhlášen bojkot a jeho blízcí společníci byli mučeni a zabíjeni. Odpovídající emoce se odrážejí v hadísech. V jeho osobních výrocích můžete najít příklady smutku a vzteku ohledně vyhrocených situací, jimž čelil. Korán však neměnně zůstává ve svém výrazu a charakteru božský [74]. Pro člověka by bylo psychologicky nemožné prožívat taková utrpení jako Prorok, aniž by se něco z těchto lidských emocí neprojevilo v Koránu.

3. Popis Muhammada

Někteří skeptici zastávají názor, že Muhammad bažil po moci a jeho tvrzení o Boží inspiraci nebyla motivována ničím jiným než snahou ovládnout Arábii.

Kdyby čistě teoreticky Muhammad byl autorem Koránu a jeho záměrem bylo získat moc a vládu nad Arábií, pak by se dalo očekávat, že ho Korán bude vykreslovat jako neomylného a o jeho nedostatcích bude mlčet. Nemají právě proto politici, herci a většina celebrit PR a marketingové týmy, které se starají o jejich pozitivní veřejný obraz? Korán však k tomuto účelu neslouží. Zde je jeden příklad: ***„Zakabonil se a odvrátil, že slepec se na něho obrátil. Co můžeš vědět? Snad on chtěl se očistit či připomenutí vyslechnout, a prospěšné mu to mohlo být.“ (80:1-4)*** Tyto verše se vztahují k incidentu, kdy Muhammad seděl s kmenovými vůdci a hovořil s nimi o islámu. Přišel za ním slepý muslim a chtěl se ho zeptat na nějaké otázky o islámu. Muhammad se od něho odvrátil, protože byl zaneprázdněn předáváním poselství islámu kmenovým vůdcům a doufal, že jejich kmeny islám přijmou. Nato přišlo zjevení, které ho za tento přístup ke slepému muži káralo. Zní tohle jako PR text po moci bažícího autora?

4. Jiní proroci mají v Koránu daleko větší prostor než Muhammad

Korán jmenovitě zmiňuje další proroky jako Abrahama, Mojžíše a Ježíše (mír s nimi všemi) vícekrát než Muhammada. Korán muslimy nabádá, aby je všechny měli ve stejně vysoké úctě:

> ***„Rcete: ‚Uvěřili jsme v Boha a v to, co seslal nám, i v to, co seslal Abrahamovi, Ismaelovi, Izákovi, Jakubovi a kmenům, i v to, co bylo dáno Mojžíšovi, Ježíšovi, a v to, co bylo dáno prorokům od Pána jejich. My nečiníme rozdíl mezi nimi a do vůle Pána svého jsme odevzdáni!‘“ (2:136)***

Lidské bytosti jsou přirozeně sebestředné, takže kdyby byl Muhammad autorem, nedalo by se očekávat, že by se Korán zaměřoval více na něj na úkor ostatních proroků? Jiní proroci jsou nejen zmiňováni častěji než Muhammad, ale Korán jim dokonce přiznává i vyšší status, než mají ve svých původních písmech, v Tóře a evangeliích.

5. Korán šel proti zvyklostem a společenským normám

Kmenová společnost v době proroka Muhammada potřeby lidí z nejnižších vrstev společnosti, a obzvláště žen, přehlížela. Učení Koránu postavení žen v Arábii 7. století výrazně zlepšilo. Obvyklou praktikou například bylo nechtěné novorozené dívky zaživa pohřbívat, což Korán zakázal:

> ***„Když však je někomu z nich oznámeno narození dcery, tu zachmuří se černě jeho tvář a je naplněn zlostí, skrývá se před lidmi pro hanbu toho, co bylo mu oznámeno, a neví, zda pro potupu svou si dítě ponechat má, či zakopat je do země. Což nejsou hnusná jejich rozhodnutí?“ (16:58-59)***

V předislámském období se s ženami zacházelo jako s otrokyněmi či majetkem. Jejich svolení v jejich vlastních záležitostech se považovalo za nepodstatné až do takové míry, že ani nebyly smluvní stranou v manželské smlouvě. Ženy byly považovány za majetek svých manželů. Takové praktiky Korán také ukončil: ***„Vy, kteří věříte! Není vám dovoleno získávat ženy jako dědictví proti vůli jejich...“ (4:19)***

Před islámem ženy neměly žádnou nezávislost, nemohly vlastnit majetek a nesměly dědit. Korán opět ženám zaručil jejich spravedlivý podíl na majetku: ***„Mužům náleží podíl z toho, co zůstavili rodiče a blízcí příbuzní, a ženám náleží podíl z toho, co zůstavili rodiče a blízcí příbuzní – ať již je toho málo, nebo mnoho – jako podíl určený.“ (4:7)***

Islám daleko předběhl dobu i ve srovnání se sekulárním Západem. V oblasti ekonomických práv vás může překvapit, že až do 19. století ženy v Evropě neměly právo vlastnit majetek. Když se vdaly, majetek se převedl na jejich manžela, nebo s ním případně bez svolení manžela nemohly nakládat. První západní zemí, která ženám přiznala alespoň nějaká majetková práva, byla pravděpodobně Británie, kde byl roku 1870 přijat zákon o majetku vdaných žen. Takové právo už o 1000 let dříve jasně ustanovil islám.

Korán ženy pozvedl také duchovně, protože říká věřícím mužům i ženám, že od Boha dostanou stejnou odměnu za stejné skutky:

> ***„Muslimové a muslimky, věřící muži a věřící ženy, poslušní a poslušné, pravdomluvní a pravdomluvné, trpěliví a trpělivé, pokorní a pokorné, dárci a dárkyně almužny, postící se muži a postící se ženy, cudní a cudné, muži a ženy hojně Boha vzpomínající – těm všem Bůh věru připravil odpuštění i odměnu nesmírnou.“ (33:35)***

Jen pro srovnání, v době zjevení Koránu katolická církev na koncilech řešila, zda ženy vůbec mají duši.

Kdyby Muhammad byl autorem Koránu, ze zlepšení postavení a práv žen by v kmenové Arábii naprosto nic nezískal, dokonce právě naopak, protože tento postoj Koránu vzbudil odmítavou a nepřátelskou reakci těch, kdo měli moc nad ženami a měli zájem na udržení původního stavu.

6. Odmítnutí pověr Arabů

V arabské společnosti v době proroka Muhammada lidé věřili mnoha pověrám, což bylo vlastně přirozené, když neměli žádné technologie ke zkoumání okolního světa a byli většinou negramotní. Odhaduje se, že počet gramotných lidí v západní části dnešní Saúdské Arábie, kde Muhammad žil, nepřekročil sedmnáct osob [75]. V historických pramenech najdeme mnoho mýtů a pověr starých Arabů, například přesvědčení, že některé měsíce v roce přinášejí neštěstí [76]. Ilustruje to jedna zaznamenaná událost, když v den, kdy proroku Muhammadovi zemřel malý syn, došlo k zatmění slunce i měsíce. Lidé si tyto události spojili a říkali, že smrt jeho dítěte zarmoutila i slunce a měsíc. Prorok Muhammad tyto pověry sám vyvracel, když řekl: ***„Slunce a měsíc nemají zatmění kvůli něčí smrti či životu (tj. narození)...“ [77]***

Je vůbec nějaký důvod, proč by prorok Muhammad vystupoval proti pověrám svého lidu, tím spíš, že pocházel z kmenové kultury, která slepě následovala tradice předků? Kdyby byl Muhammad podvodník, tohle by byla ideální příležitost využít nevědomosti lidí ve svůj prospěch, on to však neudělal.

Korán byl zjeven v tomto kontextu obecně rozšířených pověr a mýtů. Některé pověry Arabů zaznamenává i Korán, například jejich uctívání slunce a měsíce: ***„Ke znamením Jeho patří noc i den, slunce i měsíc, však neklaňte se ani slunci, ani měsíci, nýbrž padejte na tvář svou před Bohem, jenž obojí stvořil, jestliže Jej uctíváte.“ (41:37)***

Korán nejen že víru v podobné pověry jednoznačně odmítá, ale jak jsme viděli v jedné z předchozích kapitol, také přináší hluboké vhledy do vědeckých oblastí jako astronomie a embryologie. Tyto koncepty jsou formulovány tak, že dávají smysl Arabům 7. století i nám ve 21. století. Jsou v naprostém souladu s moderními vědeckými poznatky. Jak by mohl Muhammad, který neuměl číst ani psát a žil ve společnosti bez technologií umožňujících zkoumání okolního světa, být autorem takové knihy?

7. Muhammad se Koránem nechlubil

O životě Muhammada máme nejpodrobnější záznamy ze všech lidí v celých dějinách, včetně takových detailů jako jak spal a dokonce i že se usmíval způsobem, že mu byly vidět zadní zuby. Žádný z jeho společníků ani nepřátel však nikdy nezaznamenal, že by se chlubil některým z mnoha pozoruhodných aspektů Koránu, o nichž jsme v této knize hovořili. Kdyby čistě teoreticky bylo v možnostech lidské bytosti vytvořit dílo na úrovni Koránu se všemi jeho podivuhodnými aspekty jako relevancí, literárními znaky a strukturou, nedalo by se očekávat,

že se autor bude takovým dílem chlubit? V zemi plné básníků, kde se poezie vysoce cenila, by bylo velkým a oprávněně uznávaným úspěchem zvládnout i jen jediný z těchto aspektů. Takový úspěch by byl přímou cestou ke slávě, proč se tím tedy Muhammad nechlubil? Mnohé z těchto aspektů koránští učenci a badatelé objevili až v pozdějších stoletích a objevování dalších pokračuje až do současnosti.

8. Velké množství testů vyvratitelnosti

Kdyby byl Muhammad autorem Koránu a jeho jediným životním cílem bylo získat v Arábii co největší moc, proč by pak Korán obsahoval velké množství testů vyvratitelnosti? Kdyby se jeho nepřátelům a skeptikům podařilo prokázat byť jen jeden jediný, zcela by to islám jako náboženství zničilo. Zde je jen několik příkladů:

„Cožpak nepřemýšlejí o Koránu? Kdyby ten byl od někoho jiného než od Boha, věru by v něm nalezli četné rozpory!“ (4:82)

„Rci: ‚I kdyby se lidé a džinové spojili, aby něco podobného Koránu tomuto vytvořili, nebyli by schopni přijít s něčím podobným, byť by si vzájemně byli pomocníky.‘“ (17:88)

Takto odvážná tvrzení, která obstojí v prověrce časem, může pronášet pouze Bůh, který zná budoucnost a schopnosti a omezení lidských bytostí.

9. Skryté vědění o minulosti

Jak jsme si ukázali v minulé kapitole, pokroky v porozumění staroegyptským hieroglyfům dokládají, že koránské užívání termínu „faraón“ je historicky přesné navzdory tomu, že v době zjevení Koránu byla znalost egyptských hieroglyfů ztracena. Muhammad nemohl být autorem Koránu, protože jeho autor konzistentně ukazuje vědění o nepoznatelném, což je rys božský, nikoliv lidský: ***„On jediný zná nepoznatelné a nikoho do svých tajemství nezasvěcuje kromě těch, jež oblíbil si ze Svých poslů; a před ním i za ním dozorce kráčí.“ (72:26-27)***

10. Předpovědi o budoucnosti

Jak jsme si už ukázali, Korán obsahuje jasná proroctví o budoucnosti, která se už buď naplnila, nebo se zhmotňují nyní před našima očima. Je čistě z hlediska pravděpodobnosti možné správně odhadnout budoucí události o různých národech a v různých časech, z nichž mnohé byly mimo sféru vlivu muslimů, a neudělat při tom žádnou chybu? To je silným důkazem, že autor Koránu měl vědomosti o nepoznatelném.

Za příklad si vezměme uchování Koránu. Čas nebyl k písmům vždy zrovna milosrdný. Před Koránem byla všechna ostatní zjevená písma buď ztracena, nebo změněna. A na tomto pozadí

autor Koránu pronáší odvážnou předpověď o jeho uchování: ***„My zajisté připomenutí jsme seslali a dobře je umíme ochránit.“ (15:9)***

Kdyby byl autorem Koránu Muhammad, nemohl by zaručit, že se uchová nedotčený až do dnešních dní, obzvlášť vzhledem k mnoha společenským a politickým změnám, které se v muslimském světě udály za více než 1400 let od zjevení Koránu. Osud všech ostatních zjevených písem dokládá, že se za podobných společenských a politických podmínek jako v případě Koránu běžně děje pravý opak a nevyhnutelným důsledkem bývá ztráta či úpravy. Korán je jedinou výjimkou z tohoto pravidla.

11. Korán nejde naproti lidským tužbám

Za Muhammadova života došlo ke skandálu, kdy se někteří lidé snažili zasít rozkol do muslimského společenství pomluvami namířenými proti Muhammadově milované manželce, které ji obviňovaly z nemorálního chování. Trvalo to celý jeden měsíc a o její nevině začali pochybovat dokonce i někteří muslimové. V této době Muhammad a jeho rodina velmi trpěli v úzkostech a možná úplně nejhorší bylo, že se nepřátelé islámu v této situaci vyžívali a zneužívali jí ve svůj prospěch jako prostředek ke stupňování napětí v muslimské obci. Umožňovalo to kmenové uspořádání jejich společnosti, protože když byla zpochybněna čest jeho manželky, jejich svazkem byla zároveň podkopávána Muhammadova čest.

Kdyby byl autorem Koránu Muhammad, nemohl by si vymyslet nějaké nové verše potvrzující nevinu své manželky a tím už v počátku všechny zvěsti a pomluvy zarazit? On to však neudělal. Musel trpělivě čekat plný měsíc, než mu bylo sesláno zjevení. Za tímto prodlením a nuceným čekáním na zjevení je Boží moudrost. Odhalili se tím pokrytci, kteří do té doby předstírali víru a žili mezi muslimy. Nevinu jeho manželky oznámily tyto verše:

> ***„Proč, když to věřící muži a věřící ženy uslyšeli, nemyslili o tom v duších svých příznivě, a proč nezvolali: ‚Toto je pomluva zjevná‘? Proč nepřivedli o tom čtyři svědky? A protože nepřivedli svědky, jsou před Bohem lháři.“ (24:12-13)***

To ukazuje, že zjevování Koránu se neřídilo Muhammadovým přáním, ale bylo zjevením od Boha. Korán Muhammada jasně varuje před upravováním Koránu: ***„A kdyby si on proti vůli Naší vymýšlel nějaká rčení, věru bychom jej vzali za jeho pravici a pak mu prořízli jeho srdečnici a žádný z vás by tomu nemohl zabránit.“ (69:44-47)***

12. Korán nelze napodobit

Možná největším zázrakem Koránu je jeho nenapodobitelnost. Autor Koránu říká, že nikdo nedokáže vytvořit byť jedinou jemu podobnou kapitolu, i kdyby si v tom všichni vzájemně pomáhali: ***„Rci: ‚I kdyby se lidé a džinové spojili, aby něco podobného Koránu tomuto***

vytvořili, nebyli by schopni přijít s něčím podobným, byť by si vzájemně byli pomocníky.'" (17:88)

Arabové té doby se považovali za mistry arabského jazyka (historici a lingvisté je za ně považují dodnes). Když ve výzvě předložené Koránem neuspěli ani nejlepší z nejlepších znalců arabského jazyka, mělo by to lidi vést k zamyšlení nad jeho původem. Potenciální možné autory si můžeme pro snadnější analýzu rozdělit do skupin a každou z nich posoudit: prorok Muhammad, jiný Arab a nearab.

Prorok Muhammad?

Ke všem uvedeným skutečnostem, které ukazují, že Muhammad nemohl být autorem, můžeme přidat ještě jednu, a to že neuměl číst a psát. Potvrzuje to sám Korán: ***„A těm, kdož následují posla, proroka neučeného, jehož naleznou oznámeného jim v Tóře a Evangeliu..." (7:157)***

Navíc nebyl básníkem, ani nebyl vnímán jako mistr jazyka. Poezii se nevěnoval. Je tedy nesmyslné tvrdit, že by byl schopen vytvořit literární a jazykové mistrovské dílo. Islamolog Navid Kermani píše:

> *Když začal veřejně přednášet [koránské] verše, neměl za sebou náročné studium poezie... Muhammadův přednes se však lišil od poezie i od veršované prózy věštců, což byla v té době další zavedená forma inspirovaného, rytmického jazyka. [78]*

Podobně argumentuje také učenec Taqí Usmání:

> ***Takové prohlášení nebylo nic běžného. Přišlo od člověka, který se nikdy nic neučil od soudobých uznávaných básníků a učenců, nikdy nepřednesl byť jediný verš na jejich básnických setkáních, nikdy nevyhledával společnost zaklínačů. A nejen že sám nikdy žádnou poezii nesložil, neznal dokonce ani verše jiných básníků. [79]***

Je historicky známo, že prorok Muhammad osobně poezii neměl rád a v případech, kdy se pokoušel přednést nějaké verše, popletl slova:

> ***Áiša byla dotázána: „Přednášel někdy Prorok, mír a požehnání Boží s ním, něco z poezie?" Ona odpověděla: „On to ze všeho nejvíc nesnášel vyjma případů, kdy přednášel verš člověka z kmene Banú Qajs a spletl slova. Abú Bakr mu řekl, že to tak není. Prorok Boží tedy řekl: ‚Při Bohu, nejsem básník a ani to pro mě není vhodné.'" [80]***

Jak by mohl prorok Muhammad, který neuměl číst ani psát a byl bez jakékoliv básnické

a jazykové průpravy a pověsti, být autorem nejvýznamnějšího díla v celé arabské literatuře?

Někdo by mohl jít do krajnosti a tvrdit, že Muhammad byl tak geniální, že dokázal vytvořit Korán i bez jakékoliv poetické a jazykové přípravy. Takové tvrzení by však bylo zcela nepodložené, protože je známo, že u všech mistrovských literárních děl napsaných génii byla literární dokonalost výsledkem mnoha postupných úprav. Jako příklad může posloužit dílo vysoce ceněného básníka al-Mutanabbího. Byl považován za největšího ze všech arabských básníků a za nedostižného génia. Přesto své texty upravoval a vytvářel různé verze, dokud nebyl s výslednou básní spokojen [81]. Oproti tomu Korán byl zjevován náhle a zůstával beze změn. Jeho verše byly mnohdy zjeveny v reakci na specifické okolnosti a události, které se odehrály v době zjevení. Všechny verše byly zjeveny v konečném znění bez pozdějších úprav a dohromady se skládaly do Koránu, mistrovského a nedostižného literárního díla. V tomto světle nelze přijmout vysvětlení, že takové dílo je pouze plodem Muhammadovy geniality.

Dalším argumentem vyvracejícím tvrzení, že Korán je výsledkem geniality proroka Muhammada, je existence vzorů lidského vyjadřování a nástrojů potřebných k jejich opakování. Všechny druhy lidského vyjadřování, geniální i negeniální, lze napodobit, pokud pro takové vyjadřování existuje vzor a zároveň máme k dispozici také potřebné nástroje. To se prokázalo v mnoha oblastech lidské tvorby, v umění, literatuře i pokročilé technologii. V případě Koránu máme k dispozici vzor (Korán samotný) i potřebné nástroje (klasický arabský jazyk), přesto jeho vyjadřování a jedinečnou literární formu nikdo nedokázal napodobit. Jako další příklad si vezměme všeobecnou shodu, že Shakespeare byl literárním géniem. Tento anglický dramatik asi byl géniem, ale jeho dílo je dostupné jako vzor a ostatní se ho mohou pokusit napodobit. Protože vzor jeho díla je k dispozici, není překvapivé, že anglický dramatik Christopher Marlowe má podobný styl a se Shakespearem jsou srovnáváni i Francis Beaumont, John Fletcher a další dramatici jeho doby. [82]

Arab?

Existuje několik zásadních důvodů, proč autorem Koránu nemohl být nějaký jiný Arab vedle Muhammada. Zaprvé Arabové v Muhammadově době dosáhli nedostižného vrcholu jazykového a literárního mistrovství, avšak výzvy Koránu se zhostit nedokázali a význačné osobnosti té doby dosvědčovaly nenapodobitelnost Koránu. Jeden z tehdejších nejlepších jazykovědců Walíd ibn al-Mughíra zvolal:

> ***Co mohu říci? Přísahám při Bohu, že mezi vámi není nikdo, kdo zná poezii tak dobře jako já, a nikdo se mnou nemůže soupeřit ve skladbě či rétorice – dokonce ani v poezii džinnů! A přesto, přísahám při Bohu, Muhammadova slova [tj. Korán] se nepodobají ničemu, co znám, a přísahám při Bohu, jeho mluva, již pronáší, je velmi sladká, krásná a okouzlující. [83]***

Kdyby Korán bylo možné napodobit, jakýkoliv básník či jazykovědec by mohl přijít s něčím

lepším, nebo alespoň srovnatelným. Islamolog Navid Kermani to říká jasně: *„Je zjevné, že Prorok v tomto souboji s básníky uspěl, jinak by se islám takto lavinovitě nešířil.“ [84]*

A co dnešní Arabové? Především Arabové 7. století byli v lepší pozici přijmout výzvu Koránu díky svému mistrovství v jazyce, a protože ani oni neuspěli, nemá smysl tvrdit, že by moderní Arabové mohli překonat schopnosti svých předků. Důvodem je, že moderní arabština kvůli přejímání cizích slov ztratila čistotu klasické arabštiny. Jak by se mohl Arab pocházející z jazykově pokleslejší kultury vyrovnat Arabovi žijícímu v prostředí jazykové čistoty? Dále, i kdyby se moderní Arab naučil klasickou arabštinu, jeho jazykové schopnosti by se nemohly vyrovnat někomu, kdo se narodil a vyrůstal v kultuře, v níž vládlo jazykové mistrovství.

Nearab?

Korán nemohl pocházet od nearaba, protože jazykem Koránu je arabština. Základním předpokladem úspěšného napodobení Koránu je znalost arabského jazyka. Co kdyby se jazyk naučil nearab? Tím by se z takového člověka stal mluvčí arabštiny, ale jak jsme si ukázali, ani Arab nemohl být autorem Koránu. Mezi rodilými a nerodilými mluvčími jazyka také existují rozdíly, jak dokládají různé vědecké studie. Například existují rozdíly mezi mluvčími angličtiny s jedním nerodilým rodičem a dvěma rodilými rodiči. Mluvčí s jedním nerodilým rodičem měli v některých jazykových úkolech horší výsledky než mluvčí s oběma rodilými rodiči. [85] Z výzkumu prováděného prof. Kennethem Hyltenstamem a prof. Niclasem Abrahamssonem vyplývá, že existují jemné rozdíly i mezi kompetentními nerodilými mluvčími a rodilými mluvčími. [86] Závěrem je, že tvrzení, že by autorem Koránu, knihy ztělesňující vrchol arabské jazykové vytříbenosti, mohl být nearab, nerodilý mluvčí, je absurdní.

Korán dává odpověď

Jak jsme si ukázali, prorok Muhammad nebyl vyškolený básník a k poezii ani neměl vztah. Bylo by neslýchané tvrdit, že to byl génius, který se zcela obešel bez studia poezie a jakýchkoliv úprav, doplnění či vylepšování Koránu, obzvlášť vzhledem k tomu, že až do dnešní doby nebylo vytvořeno nic srovnatelného co do vytříbenosti a jedinečné literární formy. K tomu je navíc mnoho dalších aspektů, jimiž jsme se v této kapitole zabývali, například Muhammadova výjimečná čestnost a pravdomluvnost, jeho osobní styl mluvy odlišný od Koránu atd. Z toho je jasné, že autorem Koránu nemohl být prorok Muhammad ani žádná jiná lidská bytost. Nejlepší vysvětlení, kdo je autorem Koránu, najdeme přímo v Koránu samotném: ***„Seslání Písma od Boha mocného, moudrého pochází. Věru jsme ti seslali Písmo v pravdě, uctívej tedy Boha a zasvěcuj Mu svou víru upřímnou!“ (39:1-2)***

Několik myšlenek závěrem

V této knize jsme se zabývali mnoha neuvěřitelnými aspekty Koránu, ale i tak jsme viděli pouze špičku ledovce. Korán je tak velké téma, že ho žádná jiná kniha nemůže adekvátně obsáhnout. Cokoliv se řekne či napíše o Koránu, nemůže nikdy dostatečně popsat jeho slova a jejich význam: ***„Rci: ‚Kdyby bylo moře inkoustem ke psaní slov Pána mého, bylo by moře vyčerpáno dříve, než by se spotřebovala slova Pána mého, i kdybychom inkoustem učinili ještě jedno podobné jemu.'“ (18:109)***

Korán je zázrakem, který nepochybně musel přijít od všemocného Boha. Pro muslimy je důkazem Boží existence, protože pouze On mohl být autorem takového díla. A když je Korán Božím poselstvím pro lidstvo, logicky z toho vyplývá, že Muhammad je Božím poslem, protože toto poselství bylo dáno právě jemu.

Tato kniha uvádí mnoho rozumových důvodů proč věřit v Korán, ale je za tím ještě něco víc? Co z poselství Koránu v dnešní době oslovuje více než 1,5 miliardy muslimů, což je téměř čtvrtina celého lidstva, lidé všech etnik, národností a společenských vrstev? Korán říká, že Bůh člověka stvořil s přirozeným sklonem: ***„Obrať tvář svou k náboženství pravému jako haníf podle sklonu přirozeného lidem, v němž Bůh lidi stvořil.“ (30:30)***

To znamená, že všichni lidé se rodí v přirozeném stavu odevzdanosti Stvořiteli. Z tohoto přirozeného stavu mohou dítě odchýlit rodiče, přátelé a společnost. Náš Stvořitel zjevil Korán, knihu v souladu s vrozeným sklonem lidstva, aby nás dovedl zpět do tohoto přirozeného stavu. Slovo „islám“ znamená dosažení míru odevzdáním se Stvořiteli a muslim je ten, kdo se řídí islámem.

Hlavní poselství Koránu je jednoduché, ale velmi hluboké: nic není hodno uctívání vyjma všemocného Boha a Muhammad (mír s ním) je Jeho poslem. Toto je základní přesvědčení každého muslima. Islám není pasivním způsobem života. Pokud skutečně milujeme Boha, pak se to musí odrážet v našem jednání. Jedním z nejdůležitějších skutků muslima jsou každodenní modlitby. Není to tak, že by je Bůh potřeboval, Bůh nemá žádné potřeby a je zcela soběstačný. Naopak my jsme byli stvořeni s touto potřebou, která je prostředkem dosažení míru: ***„Jak jinak, než vzpomínkou na Boha se mohou srdce uklidnit?“ (13:28)***

Zamyslete se nad největšími úspěchy svého života. V době psaní této knihy mohu říci, že své největší životní úspěchy mohu shrnout do několika vět. Zamyslete se nad svým vlastním životem. Není děsivé, jak lze celý život vtěsnat do několika slov, když pomineme všední věci

jako spaní a jídlo? Jen spánek nám zabere třetinu života. Tím vším chci říct, že život je krátký a brzy, velmi brzy, všichni zemřeme, ale smrt není koncem. Korán učí, že nastane soudný den, kdy nás Bůh všechny shromáždí, a budeme se zpovídat ze všeho, co jsme kdy v životě udělali. Ti, kdo byli dobří a žili život v poslušnosti Bohu, budou mít věčný život plný radosti a blaženosti v ráji. Nebude tam žádná nenávist, vztek či závist, jen mír a štěstí, tělesné i duchovní. Jak krásný to příbytek! Toto je to, k čemu nás Stvořitel zve – ráj.

Správné vedení přichází pouze od Boha, ale upřímnost v Jeho uznání a uctívání pochází z naší svobodné vůle. Vyzývám vás k odevzdání se vašemu Stvořiteli přijetím islámu. Člověk se stane muslimem a vstoupí do islámu jednoduše jen pronesením následujícího vyznání víry, v srdci i jazykem:

> ***Vyznávám, že není nic hodného uctívání vyjma všemocného Boha a že Muhammad (mír s ním) je Jeho poslem (arabsky: ašhadu an lá iláha ilAlláh wa ašhadu anna Muhammadan rasúlulláh).***

Odkazy
(v angličtině)

1 – Life in the Universe, Scientific American, říjen 1994, s. 49

2 – Infants ‘have natural belief in God’, The Age National (Australia). Přístup 7. února 2015: http://www.theage.com.au/national/infants-have-natural-belief-in- god-20080725-3l3b.html

3 – Justin L. Barrett, Born Believers: The Science of Children’s Religious Belief, Free Press, 2012, s. 35-36

4 – Tato esej vysvětluje, proč popírat Boha je jako popírat realitu: http://www.hamzatzortzis.com/2256/denying-god-denying-reality- why-we-dont-need-evidence-for-god/

5 – William Graham, Beyond the Written Word, UK: Cambridge University Press, 1993, s. 80

6 – The Encyclopedia of Islam, ‘The Quran in Muslim Life and Thought’

7 – Kenneth Cragg, The Mind of the Quran, London: George Allen & Unwin, 1973, s. 26

8 – Sa'adja Ga'on (892-942), náboženský vůdce na území dnešního Iráku, autor první gramatiky a slovníku hebrejského jazyka

9 – Chaim Rabin, A Short History of the Hebrew Language, Jewish Agency and Alpha Press, Jerusalem, 1973

10 – John Kaltner, The Use of Arabic in Biblical Hebrew Lexicography, 1996, s. 78-79

11 – Corpus Medicorum Graecorum: Galeni de Semine (Galen: On Semen), s. 92-95

12 – Moore, K. L., A Scientist’s Interpretation of References to Embryology in the Qur’an, Journal of the Islamic Medical Association of North America, 1986, sv. 18, č. 1-2, s. 16

13 – Mary J. Seller, Some Fallacies in Embryology Through the Ages, in The Human Embryo: Aristotle and the Arabic and European traditions, autor G.R. Dunstan, University of Exeter Press, 1990

14 – Tato esej pojednává o mnoha literárních charakteristikách Koránu: http://www.hamzatzortzis.com/essays-articles/exploring-the-quran/ three-lines-the-changed-the-world-the-inimitability-of-the-shortest- chapter-in-the-qur%E2%80%99an/

15 – Mary Douglas, Thinking in Circles, s. 16, 35

16 – Cedric M. Whitman, Homer and the Heroic Tradition, Cambridge: Harvard UP, 1958

17 – Raymond K. Farrin, Surat al-Baqarah: A Structural Analysis, Hartford Seminary, 2010, s. 30

18 – The Centuries, Quatrain 8-19

19 – The Centuries, Quatrain 4-26

20 – Předmluva k The Centuries, dopis synovi

21 – Historians' History of the World, sv. 7, s. 159; sv. 8, s. 94-95 . Dále Encyclopaedia Britannica, hesla „Chosroes II." a „Heraclius"

22 – Sunan Ibn Majah, hadís č. 63

23 – Sunan Al-Kubra, hadís č. 8858

24 – Dodson, Aidan; Hilton, Dyan, The Complete Royal Families of Ancient Egypt, Thames & Hudson, 2004

25 – Heslo „Pharaoh" in I. Shaw, P. Nicholson, British Museum Dictionary of Ancient Egypt, British Museum Press: London, 1995, s. 222

26 – N. Grimal (překl. Ian Shaw), A History of Ancient Egypt, Blackwell Publishers: Oxford, 1988 (vyd. 1992), s. 389-395

27 – K. A. Kitchen, The Bible In Its World: Archaeology And The Bible Today, The Paternoster Press: Exeter, 1977, s. 74

28 – Heslo „Moses" in O. Odelain, R. Séguineau (překl. M. J. O'Connell), Dictionary of Proper Names and Places in The Bible, 1981, s. 270

29 – Heslo „Moses" in Encyclopaedia Judaica, 1971, sv. 12; Encyclopaedia Judaica Jerusalem, sb. 371

30 – Dr. Okasha El Daly, Egyptology: The Missing Millennium: Ancient Egypt in Medieval Arabic Writings, 2005

31 – Viz Tafsir Ibn Kathir, Tasfir al-Qurtubi a Tasfir al-Jalalayn

32 – The Koran, Oxford University Press, 1998, s. 10

33 – Ibn Rashiq, 'Umda, sv. 1, s. 65

34 – Ibn Qutaiba, 'Uyun al-akhbar, 1964, sv. 2, s. 185

35 – The Muqaddimah, sv. 3, s. 374

36 – Navid Kermani, „Poetry and Language" in The Blackwell Companion to the Qur'an, Wiley-Blackwell, 2009, s. 108

37 – Martin R. Zammit, A Comparative Lexical Study of Qur'anic Arabic, Brill, 2002, s. 37

38 – Hussein Abdul-Raof, Exploring the Qur'an, Al-Makhtoum Institute Academic Press, 2003, s. 64

39 – Osobní rozhovor s prof. Angelikou Neuwrithovou v němčině. Záznam je k dispozici na vyžádání.

40 – N. J. Dawood, The Koran, Penguin Classics, 1997

41 – Paul Casanova, „L'Enseignement de I'Arabe au College de France" (The Arab Teaching at the College of France), Leçon d'ouverture, 26. dubna 1909

42 – Amin Ahsan Islahi, Pondering Over the Qur'an, sv. 1, Tafsir of Surah al-Fatiha and Surah al-Baqarah, Islamic Book Trust, 2007, s. 25-26

43 – Amin Ahsan Islahi, Pondering Over the Qur'an, 2007, sv. 1, s. 26

44 – H. A. R. Gibb, Islam-A Historical Survey, Oxford University Press, 1980, s. 28

45 – Grammatical Shift For The Rhetorical Purposes: Iltifat and Related Features in The Qur'an, Bulletin of the School of Oriental and African Studies, 1992, sv. 55, část 3

46 – H. Abdul-Raof, Exploring the Qur'an, Al-Maktoum Institute Academic Press, 2003 a H. Abdul-Raof, Qur'an Translation: Discourse, Texture and Exegesis, Curzon Press, 2000

47 – Muhammed Abdel Haleem, Understanding the Qur'an: Themes & Styles, 1999, s. 184-210

48 – Safaruk Z. Chowdhury, Introducing Arabic Rhetoric (Course Notes), Ad-Duha, 2008, s. 99

49 – Ibid

50 – Muhammed Abdel Haleem, Understanding the Qur'an: Themes & Styles, 1999, s. 184-210

51 – Neal Robinson, Discovering the Qur'an: A Contemporary Approach to a Veiled Text, Georgetown University Press, 2004, s. 254

52 – Papež Řehoř I., citace dle Mohammad Farooq Kemal, The Crescent vs The Cross, Lahore, 1997, s. 7

53 – The Life of Muhammad, A Translation of Ishaq's Sirat Rasul Allah, překlad A. Guillaume, 2004, s. 151-152

54 – Dionysius of Tel-Mahre, The Seventh Century in the West-Syrian Chronicles, Liverpool, 1993, s. 156-157

55 – Ibid, s. 157

56 – Arnold, Preaching, s. 102

57 – Jan z Nikiu, citace dle Petra M. Sijpesteijn, Egypt in the Byzantine World, Cambridge, 2007, s. 442

58 – Muatta Imam Malik, kniha č. 21, hadís č. 10

59 – Alfred J. Butler, The Arab Conquest of Egypt and the Last Thirty Years of the Roman Dominion, Oxford, 1902, s. 447-478

60 – The Jews in the Legal Sources of the Early Middle Ages, New York, 1997, s. 488

61 – Zion Zohar, Sephardic & Mizrahi Jewry, New York, 2005, s. 8-9

62 – Ibid, s. 9

63 – H. Graetz, History of the Jews, London, 1892, sv. 3, s. 112

64 – Burke, Spain, s. 288

65 – Jan Malalas, kronika 18.47

66 – Victor Robinson, The Story of Medicine, New York, 1936, s. 164

67 – George Sarton, Introduction to the History of Science, Washington, 1927-48, 3 svazky

68 – Steffens, B., Ibn al-Haytham: First Scientist, 2007

69 – George Saliba, Islamic Science and the Making of the European Renaissance, Massachusetts, 2007, s. 1

70 – Arnold, Preaching, s. 131

71 – S. E. Al-Djazairi, The Hidden Debt to Islamic Civilisation, Oxford, 2005. Také George Saliba, Islamic Science and the Making of the European Renaissance, Massachusetts, 2007

72 – Sahih Bukhari, hadís č. 4971

73 – Halim Sayoud, Author discrimination between the Holy Quran and Prophet's statements, Literary and Linguistic Computing, 2012, sv. 27, č. 4

74 – Martin Lings, Muhammad: his life based on the earliest sources, 2. přepracované vydání. The Islamic Texts Society, 1983, s. 53-79

75 – Al-Baladhuri, Futuh al-Buldan, s. 458

76 – Sunan Abi Dawood, hadís č. 3914

77 – Sahih Bukhari, hadís č. 153

78 - Navid Kermani, „Poetry and Language" in The Blackwell Companion to the Qur'an, Wiley-Blackwell, 2009, s. 108

79 - Muhammad Taqi Usmani, An Approach to the Quranic Sciences: Uloomul Quran, Darul Ishaat, 2000, s. 261

80 – Tafsir at-Tabari, viz také Tafsir Abdul Razzaq 3/86 č. 2496 pod Qur'an 36:69

81 – A. J. Arberry, Poems of al-Mutanabbi: A selection with introduction, Cambridge University Press, 1967

82 – Holland, Peter, heslo „Shakespeare, William (1564–1616)", Oxford Dictionary of National Biography, Oxford University Press, online vydání, leden 2007

83 – Abu Ammar Yasir Qadhi, An Introduction to the Sciences of the Qur'an, Al-Hidaayah, 1999, s. 269

84 – Navid Kermani, „Poetry and Language" in The Blackwell Companion to the Qur'an, Wiley-Blackwell, 2009, s. 110

85 – Diana Vanlancker–Sidtis, Auditory recognition of idioms by native and nonnative speakers of English: It takes one to know one, Applied Psycholinguistics 24, 2003, s. 45-57

86 – Hyltenstam, K.; Abrahamsson, N., Who can become native-like in a second language? All, some, or none?, Studia Linguistica, 2000, 54: 150-166